

Møte onsdag den 14. juni 2017 kl. 09

President: Olemic Thommessen

Dagsorden (nr. 96):

1. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet (Innst. 455 S (2016–2017), jf. Meld. St. 35 (2016–2017))
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til ratifikasjon av endringer av 15. oktober 2016 i Montrealprotokollen om stoff som reduserer ozonlaget av 16. september 1987 (Innst. 197 S (2016–2017), jf. Prop. 103 S (2016–2017))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Heidi Greni og Kjersti Toppe om en sektorlov for vann- og avløpssektoren (Innst. 436 S (2016–2017), jf. Dokument 8:78 S (2016–2017))
4. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Årsmelding fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2016 (Innst. 418 S (2016–2017), jf. Dokument 7:1 (2016–2017))
5. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Melding for året 2016 fra Sivilombudsmannen (Innst. 312 S (2016–2017), jf. Dokument 4 (2016–2017))
6. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Melding for året 2016 fra Sivilombudsmannen om forebygging av tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved frihetsberøvelse (Innst. 311 S (2016–2017), jf. Dokument 4:1 (2016–2017))
7. Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli–31. desember 2016 (Innst. 352 S (2016–2017))
8. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å styrke arbeidet mot voldtekt (Innst. 343 S (2016–2017), jf. Dokument 8:110 S (2016–2017))
9. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Anders Tyvand, Olaug V. Bollestad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å bekjempe voldtekt (Innst. 342 S (2016–2017), jf. Dokument 8:127 S (2016–2017))
10. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Hans Fredrik Grøvan, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om styrket innsats mot at barn utnyttes i menneskehandel (Innst. 397 S (2016–2017), jf. Dokument 8:100 S (2016–2017))

11. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Bøhler, Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å bekjempe gjengkriminalitet og organisert kriminalitet (Innst. 350 S (2016–2017), jf. Dokument 8:121 S (2016–2017))
12. Referat

Presidenten: Kjære kollegaer! Jeg har lyst til å si at dette er siste gang Ruth Heyerdahl bukker for Stortinget, og hun bukker seg med dette ut etter 25 års jobb til en pensjonisttilværelse. Tusen takk for jobben du har gjort! (Applaus i salen)

Den innkalte vararepresentanten for Møre og Romsdal fylke, Tove-Lise Torve, tar nå sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i morgen torsdag – og anser det som vedtatt. Presidenten vil foreslå Øyvind Halleraker. – Andre forslag foreligger ikke, og Øyvind Halleraker anses enstemmig valgt som settepresident for morgendagens møte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet om nødvendig fortsetter utover kl. 16.

Sak nr. 1 [09:01:14]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet (Innst. 455 S (2016–2017), jf. Meld. St. 35 (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 55 minutter, og at taletiden blir fordelt slik:

Arbeiderpartiet 10 minutter, Høyre 10 minutter, Fremskrittspartiet 10 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen.

Videre foreslås det at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Anna Ljunggren (A) [09:02:23] (ordfører for saken): I dag behandler Stortinget innstillingen til Meld. St. 35, som er en oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet.

Forvaltningsplanen for Norskehavet ble for første gang lagt fram i 2009, og gjennom forvaltningsplanen skal de langsiktige målene for forvaltningen av våre havområder fastsettes, og det skal legges til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av ressurser og økosystemer.

Samtidig skal det legges til rette for at økosystemers struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold opprettholdes. Videre skal planen bidra til økt forutsigbarhet, sameksistens mellom næringer som er basert på bruk av havområdene, og utnyttelse av havområdenes ressurser. Denne oppdateringen av forvaltningsplanen for Norskehavet rapporterer på gjennomføringen av tiltakene i forvaltningsplanen for 2009 og vurdering av behov for videreføring og nyere tiltak. Det presenteres tiltak knyttet til klimaendringer, arealforvaltning, miljøtilstand, bærekraftig bruk, kunnskapsgrunnlag og kunnskapsformidling samt videreutvikling av forvaltningsplansystemet. Det faglige grunnlaget for oppdateringen konkluderer med at miljøtilstanden i Norskehavet fortsatt er god, men at det er utsatt for økende press. Dette er særlig utfordringer knyttet til klimaendringer, miljøgifter, marin forsøpling og næringsaktiviteter.

Faggrunnlaget og forslag til tiltak er langt på vei en videreføring av allerede vedtatt politikk. Det er identifisert en rekke områder som trenger økt beskyttelse mot forurensing og marin forsøpling, og områder som er særlig utsatt for klimaendringer og havforsuring. Særlig bekymringsfull er nedgangen i sjøfugl- og fiskebestander. Derfor må de særlig verdifulle og sårbare områdene sikres mot aktivitet som truer områdenes økologiske funksjon og naturmangfold. Flertallet i komiteen er enig i at disse områdene må sikres med tiltak, bl.a. gjennom etablering av flere marine verneområder.

Marin forsøpling og mikroplast i havet er et økende problem. Det er spesielt omtalt i meldingen. Plastsjøppel og mikroplast transporteres med havstrømmene over store områder og finnes igjen langt fra kilden. Marin forsøpling omfatter avfall både i strandsonen og i havet. Plast utgjør ca. 80 pst. av avfallet i havet på global basis, og den globale tilførselen av plast til havet er raskt økende. Heldigvis kommer det en stortingsmelding, som vi håper tar for seg denne problemstillingen og kommer med tiltak som kan igangsettes raskt.

Forvaltningsplanen fra 2009 fastla de helhetlige rammene for petroleumsvirksomhet i Norskehavet, som langt på vei er videreført. Men flertallet i komiteen er noe overrasket over at regjeringen nå ønsker å åpne for at det kan igangsettes leteboring, eller at det kan legges ut nye utvinningstillatelser for petroleumsvirksomhet i områder som er omtalt som særlig verdifulle og sårbare områder i forvaltningsplanen. Dette gjelder spesielt de områdene der det er funnet nye og viktige korallforekomster, og områder som er viktige for vårgytende fisk – Sularevet, Froan og Iverryggen – hvor regjeringen nå foreslår å tillate petroleumsvirksomhet i særlig verdifulle områder. Arbeiderpartiet og flertallet i komiteen mener at i disse sårbare områdene skal det ikke iverksettes petroleumsvirksomhet før en helhetlig marin verneplan for alle de norske havområdene er lagt fram for Stortinget og man har fått en ny gjennomgang og vet hva det i så fall vil innebære.

Meldingen omtaler også framtidige næringer, som fiske på nye arter, havbruk, taredyrking, vindkraft og mineralutvinning. Komiteen er enig i at det er et potensial for nye næringer, men det er viktig å understreke at vi trenger mer kunnskap om disse aktivitetene, og at de må utredes i tråd med forvaltningsplanens hovedformål om å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk og oppretthol-

de økosystemers struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold.

Petroleumsnæringen er den klart største næringen i Norskehavet, målt i både verdiskaping og sysselsetting. Men siden 2014 har verdiskapingen i denne næringen og i øvrige marine næringer falt på grunn av lavere oljepris, mens verdiskapingen og sysselsettingen i sjømatnæringen øker. De fylkene som grenser til Norskehavet, Møre og Romsdal, Trøndelagsfylkene og Nordland, har en betydelig andel av Norges totale aktivitet i fiskerisektoren. For mange av de mindre tettstedene langs kysten er marin sektor den viktigste næringen med tanke på bosetting og sysselsetting, og det er et potensial til å utvikle denne næringen videre.

For å drive akvakultur kreves det tillatelse etter akvakulturloven. Siden tildelingsrunden i 2009 har miljøhensyn blitt stadig viktigere, og det er en tverrpolitisk enighet om at videre vekst i oppdrettsnæringen må være miljømessig bærekraftig.

Høsting i havet påvirker fiskebestandene det høstes på, og økosystemet som helhet. Men uønsket bifangst er en uunngåelig konsekvens av fiskeriaktivitet. Heldigvis utvikles det stadig nye metoder for å minimere en slik påvirkning. Ved bruk av bunntål i områder med korallrev eller annen verdifull bunnfauna vil fiskeriaktiviteten ha uønsket påvirkning på bunnsamfunnet. Heldigvis har antallet bunntålere gått ned siden 2009, og i 2011 ble det vedtatt en forskrift som regulerer fiske med bunnredskaper i norske jurisdiksjonsområder.

Norskehavet er et viktig område for godstransport. Flere av de største havnene ligger med utløp mot Norskehavet. Narvik havn, som jeg kjenner spesielt godt, er Norges nest største havn og klart største tørrbulkhavn, med en årlig godstransport på mer enn 20 millioner tonn, med en prognose på 5 pst. økning årlig. Det byr på noen utfordringer: Faren for akutt forurensing og introduksjon av fremmede arter, i tillegg til at man må bygge opp en generell beredskap ved ulykker. For det biologiske mangfoldet er introduksjon av fremmede arter en trussel. Dette er regulert gjennom internasjonale konvensjoner, og i løpet av året vil det stilles krav om at alle skip har nødvendig renseteknologi om bord.

For øvrig nevner meldingen vindkraft. Jeg vil bare understreke at komiteen har behandlet dette både i forbindelse med representantforslag og energimeldingen, og det er nok et flertall på Stortinget som ønsker en mer offensiv tilnærming til dette enn det regjeringen skisserer i oppdatering for forvaltningsplanen.

Det kan også finnes mineralforekomster i Norskehavet. Meldingen gjør rede for behovet for et regelverk som legger til rette for god ressursforvaltning og miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlige virksomheter. Dette er på høring nå. Det er svært viktig at hensynet til samvirket med andre aktiviteter ivaretas hvis man starter opp den typen ny næring.

Siden forvaltningsplanen for Norskehavet for 2009 ble lagt fram, har kunnskap om havbunnen, spesielt i de verdifulle og sårbare områdene, blitt styrket og bekreftet gjennom MAREANO, og det er identifisert flere særlig verdifulle og sårbare områder. Derfor er kartlegging av arter og naturtyper, med hensyn til både utbredelse og eventuelle påførte skader, viktig for å kunne vurdere behovet for beskyttelse og nødvendige avgrensinger. Kunnskapen om ut-

bredelse av korallrev i våre havområder er fortsatt begrenset, selv om vi har fått ny kunnskap om visse koraller og andre naturtyper som er viktige for det biologiske mangfoldet i havet de senere årene. For eksempel er det på Sularevet identifisert nye korallstrukturer.

Iskantsonen er et sammenhengende område fra øst i Barentshavet og helt vest i Norskehavet. Dette er et område som utgjør et spesielt produktivt økosystem i havet. Etter hvert som isen smelter og trekker seg tilbake utover sommeren, skapes det spesielle forhold som gir høy planktonproduksjon. Definisjonen av iskantsonen har vært oppe til diskusjon i denne salen en rekke ganger, sist under behandling av Meld. St. 20 for 2014–2015. Da la regjeringen fram forslag til en oppdatert beregning av iskanten. Til flertallets store overraskelse hadde regjeringen valgt å flytte hele iskanten nordover, uten å foreta en vitenskapelig og faglig vurdering av området, hvor miljøfaglige råd og allmenn høring ble lagt til grunn for beslutningen. Denne meldingen ble sendt tilbake til regjeringen med stortingsflertallets klare avvisning av å flytte iskanten uten en helhetlig oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Beskjeden var klar: Ad hocoppdatering av iskanten er ikke forenlig med langsiktig føre-var-forvaltning av sårbare områder.

På denne bakgrunnen er vi i dag litt overrasket over at regjeringen igjen har foretatt en ny kartfesting av området Vesterisen i Norskehavet uten å gjennomføre nye faglige vurderinger av dette området. Derfor ber flertallet regjeringen, i forbindelse med revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten 2020, om å legge fram en faglig oppdatert avgrensning av hele iskantsonen, inkludert Vesterisen, og at denne oppdateringen må baseres på best tilgjengelig vitenskapelig kunnskap.

Til slutt er jeg glad for at det er et bredt flertall i energi- og miljøkomiteen som har samlet seg om å sette en tidsfrist for når det skal legges fram en nasjonal marin verneplan for Stortinget, senest innen 2020, etter bestemmelser i naturmangfoldloven og internasjonale konvensjoner. Det er viktig å sikre forsvarlig, bærekraftig forvaltning av havområdene våre, slik at vi også i framtiden kan høste av havets rike ressurser.

Tina Bru (H) [09:12:31]: Hensikten med forvaltningsplanene for våre havområder er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av naturens ressurser. Planene er ment å gi kunnskap om miljøstatus, og de skal bidra til sameksistens mellom ulike næringer som på forskjellige måter høster av naturressursene.

Denne oppdaterte forvaltningsplanen for Norskehavet viser også at miljøstatus er god, og at de ulike næringene lever godt sammen. Likevel er det selvsagt utfordringer, og jeg synes det er naturlig at marin forsøpling trekkes frem i meldingen som det økende problemet det er.

Regjeringen og samarbeidspartiene kan vise til at vi har økt bevilgningene til opprydding av hav og kyst betydelig, men vi må erkjenne at problemet likevel er voksende, og at det i hovedsak skyldes at plast og annet søppel kommer vår vei med havstrømmene.

Meldingen gir også en oppdatert oversikt over arealbruk og arealforvaltning. For olje- og gassvirksomheten varsles det ingen større endringer, og rammevilkårene ligger fast. Et viktig verktøy i arealforvaltningen er derimot

identifisering av særlig verdifulle og sårbare områder, forkortet SVO-områder. Her har regjeringen fulgt opp det som er målet med SVO-grepet, nemlig at aktiviteter i disse områdene skal foregå på en måte som ikke truer områdenes økologiske funksjoner eller naturmangfoldet.

I meldingen gjøres det også rede for at det ikke er fremkommet kartleggingsresultater som gir grunnlag for å foreta endringer i avgrensingen av SVO-ene, men at det skal utredes om noen spesielle typer geologiske forekomster oppfyller kriteriene for SVO.

Froan med Sularevet og Iverryggen har fått spesiell omtale i komiteens innstilling, og jeg registrerer at flertallet mener at disse områdene skal være stengt for all petroleumsvirksomhet. Høyre og Fremskrittspartiet støtter regjeringens vurderinger og viser til at det er lagt særskilte begrensninger på petroleumsvirksomhet i disse områdene. I forlengelsen av dette er det også greit å fremheve viktigheten av MAREANO-programmet og hvordan dette bidrar til økt kunnskap om miljøstatus i de særlige verdifulle og sårbare områdene. MAREANO er blitt kraftig styrket over budsjettene de siste årene, og denne meldingen viser at midlene kommer til god bruk.

Norge har forpliktelser gjennom konvensjonen om biologisk mangfold og en konvensjon om bevaring av marint miljø i Nord-Atlanteren. Det er allerede etablert fire marine verneområder i kystsonen og i fjorder og seks marine beskyttede områder hvor korallrev er beskyttet mot bunnredskaper i Norskehavet. Høyre er fornøyd med at regjeringen vil fortsette arbeidet med en helhetlig nasjonal plan for marint vern, noe vi også stiller oss bak i et av forslagene som kom opp i komitébehandlingen.

Meldingen gir også en god oversikt over status for dette arbeidet, og det er noe underlig at et flertall i innstillingen hevder at ingenting er skjedd. Det er også viktig å understreke i denne sammenheng at naturmangfoldlovens bestemmelser om vern kun gjelder innenfor territorialfarvannet, eller tolv nautiske mil. For Høyre er også lokal medvirkning et viktig prinsipp i alle verneprosesser, og vi har derfor valgt å understreke i innstillingen at dette arbeidet må skje i nær dialog med lokale myndigheter.

Norskehavet er et område rikt på dyreliv i tillegg til fiskeriene. Dessverre har vi sett synkende bestander av en del sjøfugl. Det er ikke entydige konklusjoner om årsakene til dette, og for noen sjøfuglbestander har utviklingen også vært positiv. Uansett er det positivt at regjeringen vil utarbeide en nasjonal handlingsplan for sjøfugl, et arbeid som også har fått tildelt ekstra bevilgninger som følge av budsjettenigheten mellom regjeringen og samarbeidspartiene.

Det er bred enighet om de lange linjene i forvaltningen av våre havområder, inkludert Norskehavet. Det er en styrke fordi det gir forutsigbarhet både for dem som driver næring og verdiskaping, og for forvaltningen. At brede flertall også står bak tilrådingene i denne innstillingen, er derfor svært positivt. Høyre vil stemme for forslaget om å følge opp arbeidet med en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder og at særlig verdifulle og sårbare områder skal prioriteres i dette arbeidet. Vi støtter derimot ikke forslag nr. 2 i innstillingen, og det er hovedsakelig fordi vi mener det er uklart hva som menes med forslaget. Når det gjelder Froan med Sularevet og Iverryggen, har jeg allerede redegjort for vårt standpunkt.

Til slutt et par ord om iskanten og iskantsonen. Høyre slutter seg til flertallets forslag om at en oppdatert avgren-

sing av iskantsonen gjøres i forbindelse med revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet. Som vi presiserer i våre merknader, er det viktig å skille mellom begrepene «iskant» og «iskantsonen», der førstnevnte er begrepet som brukes i forvaltningen, mens «iskantsonen» er ment å beskrive naturfenomenet med en iskant og områder rundt som forflytter seg i takt med sesongene. For Høyre er det viktig at vi holder fast på den begrepsbruken og de definisjonene som ligger til grunn for dagens forvaltning, og at rammene for aktivitet videreføres inntil en eventuelt ny definisjon av iskanten gjøres med utgangspunkt i en helhetlig revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Øyvind Korsberg (FrP) [09:17:22]: La meg først få lov til å takke saksordføreren for en god jobb. Det har vært en interessant prosess i komiteen, og jeg tror komiteen har landet på gode løsninger når det gjelder en oppdatering av forvaltningsplanen i Norskehavet. Som saksordføreren var inne på, er dette en oppdatering av en forvaltningsplan som ble lagt fram i 2009, og som har fungert bra. Miljøstandarden er god, og det er god sameksistens mellom næringene, der miljø blir hensyntatt. I all hovedsak ligger rammene for petroleumpolitikken fast, med noen få endringer, som også taler for meg har vært inne på.

Marin forsøpling og mikroplast i havet har fått mye oppmerksomhet i meldingen. Det er jeg glad for. Det er økende oppmerksomhet også i dette hus og i samfunnet om det problemet, og jeg er svært glad for at regjeringen gjør en god jobb både her og – ikke minst – internasjonalt. Skal man få bukt med forsøpling og plast i havet, er det internasjonale løsninger som er nøkkelen, for det er internasjonalt de store utfordringene er. Der gjøres det en god jobb, og det er det forventet at regjeringen fortsetter med også i framtiden.

For noen uker siden kunngjorde regjeringen at de ville etablere et oljevern- og miljøsenner i Lofoten/Vesterålen, der aktiviteten mot marin forsøpling vil inngå som en del av porteføljen. Et nasjonalt kunnskapssenter på det området er viktig, og jeg synes det er et viktig og riktig steg regjeringen har tatt i så måte. Jeg har store forventninger til at det senteret vil kunne være med og bidra.

Enkelte områder som er omtalt i meldingen, er særskilt verdifulle områder, og jeg er glad for at en enstemmig komité har merket seg at forvaltningsplanen understreker at særlig verdifulle og sårbare områder ikke gir direkte virkning i form av begrensninger for næringsaktivitet, men signaliserer viktigheten av å vise særlig aktsomhet i disse områdene. Det har det vært gjort så langt – det er en god balanse mellom næring, naturinteresser og verneinteresser. Det synes jeg det er betryggende å kunne registrere at det er en enstemmig komité som sier.

Marine verneområder er også et område som vi har berørt i behandlingen. Det som er viktig der, er å si at dette må skje i godt samarbeid med lokale myndigheter. I de prosessene man skal ha med marine verneplaner i kystnære områder som berører kommuner- og fylkeskommuner, bør disse synspunktene absolutt vektlegges sterkt. Det tror jeg vil være en god måte å forankre marine verneområder på – at man tar de nødvendige hensyn til kommuner og fylkeskommuner. Det er en viktig del av den jobben som gjøres.

Når det gjelder Froan, Sularevet og Iverryggen, er det et flertall bestående av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet, Venstre, SV og Miljøpartiet De Grønne som foreslår at petroleumsvirksomhet, inkludert leting og seismikkskyting, ikke skal forekomme fram til en marin verneplan er lagt fram for Stortinget. Der har Fremskrittspartiet og Høyre et annet syn. Vi mener at regjeringen i stortingsmeldingen har balansert de hensynene på en god måte, og det er også godt beskrevet i meldingen. Men vi registrerer at det er et flertall som gjør andre vurderinger.

Iskanten har vi brukt mye tid på verbalt i komiteen, men jeg tror komiteen har landet på gode løsninger i form av de forslagene som samler flertallet, slik at vi får en ny definisjon av iskanten med utgangspunkt i en helhetlig revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Jeg tror vi har landet på en god løsning.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [09:22:40]: Jeg vil også først takke saksordføreren for god ledelse i denne saken.

Havet har vært en kilde til rikdom for Norge, og ressursene vi har kunnet hente fra havet, har vært helt avgjørende for at de første menneskene slo seg ned her oppe i nord. Men det følger også med et stort ansvar for å forvalte disse ressursene på en god måte. Forvaltningsplanene vi har, er et sentralt redskap i så måte.

Menneskelig aktivitet har en kostnad for miljøet. Det er det ingen tvil om. Skaden på økosystemer og arter som forårsakes av menneskelig aktivitet, er i mange tilfeller uopprettelig. Det er derfor nødvendig at vi noen ganger stopper opp og tenker oss om av hensyn til miljøet og kommende generasjoner. Derfor mener Kristelig Folkeparti at det er riktig at det ikke åpnes for petroleumsvirksomhet, inkludert leting og seismikkskyting, i de særlig verdifulle områdene i Norskehavet.

For 13 år siden, i 2004, ble det utført kartlegging av 36 kandidatområder til marine verneområder. Ennå er ikke arbeidet med å utarbeide en helhetlig marin verneplan iverksatt, og regjeringa har ikke satt noen tidsplan for det videre arbeidet. Her trengs det fortgang.

Kandidatområdene som ble kartlagt i 2004, må legges til grunn for et videre arbeid med marine verneområder. Sammen med ny kunnskap som er tilkommet om særlig verdifulle områder i Norskehavet, må det legges fram en plan for arbeidet med marine verneområder.

Imidlertid er ikke dette nok til å oppfylle Norges forpliktelser under Aichi-mål 11 – om å verne 10 pst. av norske havområder innen 2020. Norge har til nå kun vernet 1 pst. av havområdene, og ved å verne alle de 36 kandidatområdene vil vi kun ha en andel på 4 pst. marint vern. Det tar oss ikke i mål, men det viktigste nå er at vi må komme i gang.

Iskantsonen er den viktigste biologiske sonen for livet i Arktis og er det stedet i Arktis hvor klimaendringene kommer til å ha størst negativ innvirkning på miljøet. Industriell aktivitet her kan ha ødeleggende konsekvenser. Både akutt og kronisk oljeforurensning ved iskantsonen vil kunne medføre langt større økologiske konsekvenser enn i andre havområder. Mange arter som lever i og ved iskanten, er truet av utryddelse. Det gjelder grønlandshvalen, flere selarter, hvalross, ismåke og isbjørn. Dette er et sted hvor

risikoen forbundet med olje- og gassvirksomhet ikke må komme på toppen av klimatrusselen. Iskantsonen trenger derfor et helt spesielt vern.

Det sies at iskanten beveger seg kontinuerlig, og det er riktig. Men for alle som har fulgt med på politikk de siste ti årene, kan inntrykket være at den beveger seg lynraskt og uventet – fra én stortingsmelding til en annen. Dette er ikke forsvarlig forvaltning. Derfor mener Kristelig Folkeparti at regjeringa, i forbindelse med revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten, må legge fram en faglig oppdatert avgrensning av hele iskantsonen, inkludert Vesterisen, basert på best tilgjengelig vitenskapelig kunnskap. Dette vil gi oss et faglig grunnlag for å diskutere iskantsonen og en definisjon som står seg over år. Det trenger vi.

Så vil jeg ta opp de forslag som Kristelig Folkeparti er en del av.

Presidenten: Da har representanten Rigmor Andersen Eide tatt opp de forslagene hun refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [09:26:55]: Som flere av talerne har vært inne på, er forvaltningsplanen for Norskehavet en verdifull oppdatering av statusen i området og miljøsituasjonen i området, og det berører også en rekke av de miljøutfordringene vi ser i området. Det kan være marin forøpling, å ivareta viktige områder knyttet til korallrev og andre verdifulle og verneverdige forekomster eller for så vidt de avveiningene som må skje mellom de ulike aktivitetene som finnes i Norskehavet. Det er ingen tvil om at dette er et viktig havområde med en stor aktivitet på mange ulike områder.

Jeg skal knytte noen kommentarer til noen av de momentene som Senterpartiet er opptatt av i innstillingen, og det gjelder særlig det videre arbeidet med marine verneområder i Norskehavet. Marine verneområder i Norskehavet har vært drøftet over lang tid, sammen med marine verneområder i andre deler av landet. 36 områder har blitt pekt ut, og tolv av dem er allerede vernet.

Noen av disse verneområdene er også i kystsonen og i fjordene. I Trondheimsfjorden er det allerede vernet tre områder – det er Tauterryggen, Gaulosen og Rødberget i Rissa – så det er allerede et nokså omfattende vern inne i Trondheimsfjorden, som er Trøndelags livsnerve når det gjelder en rekke aktiviteter. Derfor er jeg overrasket over at flertallet i innstillingen ikke er villig til å gjøre et sterkere skille mellom marine verneområder til havs og marine verneområder i kystsonen og i fjordene, for det er et helt ulikt konfliktbilde når en skal verne ute i havet, enn når en skal verne inne i fjordene. Ute i havområdene vil konfliktbildet være nokså oversiktlig. Det vil i stor grad være et spørsmål om avveininger knyttet til oljevirksomhet, til fiskerivirksomhet og skipstrafikk og for så vidt til annen virksomhet, og det gjør at valgene også er lettere å ta.

Derfor er det ikke noe problem for Senterpartiet i dag å være med på å si at vi mener at Mørebankene, Iverryggen, Froan og Sularevet er blant de områdene som bør inn under et marint vern. Men vi er svært overasket over at særlig Høyre og Fremskrittspartiet – og også Arbeiderpartiet, som står sterkt i Trøndelag – ikke er villige til å gå mer inn i problemstillingene omkring et videre marint vern i kystsonen og i fjordene.

Som jeg nevnte, er det allerede vernet betydelige områder i Trondheimsfjorden, og konfliktbildet når det gjelder vern i fjord, er jo helt annerledes. Der har en konflikter knyttet til næringsaktivitet og ikke minst privat eiendomsrett. Og det er jo ikke akkurat noen villmark vi snakker om her. Det er ikke akkurat noen villmark en skal verne hvis en skal verne Børgin og Skarsundet. Det er kjerneområdene i Trondheimsfjorden, og det er sterk motstand i de berørte kommunene mot dette vernet. Senterpartiet er av den oppfatning at denne typen områder ikke bør vernes uten at man har en lokal tilslutning til det vernet, og vi vil gjerne gi det som et klart signal i det arbeidet som skal skje med hensyn til videre marint vern.

Ellers er vi enig i en del av forslagene i innstillingen, også i betraktningene omkring vern til havs og det som ellers sies om iskanten. Den iskantdiskusjonen er en besynderlig diskusjon, som har en tendens til å dukke opp av og til. Det er merkelig hvorfor den plutselig skal tas inn igjen i forvaltningsplanen for Norskehavet. Jeg synes det naturlige er at en tar den diskusjonen under forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten. Da får en også muligheten – og tida som trengs – til å legge fram en faglig oppdatert avgrensning av hele iskantsonen, når en da ikke skal legge fram den forvaltningsplanen før i 2020.

Med det tar jeg opp de forslagene som Senterpartiet står bak.

Presidenten: Da har representanten Marit Arnstad tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ola Elvestuen (V) [09:31:28] (komiteens leder): Først vil jeg takke komiteen og saksordføreren for et grundig arbeid med forvaltningsplanen. Jeg vil støtte store deler av innlegget til saksordføreren, jeg synes det var en grundig gjennomgang av saken, men jeg vil også knytte noen kommentarer til de ulike delene.

Om Norskehavet og forvaltningsplanen: Det er et enormt havområde det dreier seg om, og formålet er å sikre en bærekraftig økosystembasert forvaltning. Det er positivt at miljøtilstanden fortsatt karakteriseres som god, slik den også var i 2009. Men samtidig er det noen store skyer i horisonten ved at vi står overfor en økt global oppvarming med høyere havtemperaturer og med en havforsuring som det er vanskelig å se konsekvensene av i dag. Det må gjøres grundige vurderinger av hvordan dette vil kunne slå ut også for Norskehavet, samtidig som det viktigste selvfølgelig er å lede an i arbeidet med å begrense den globale oppvarmingen og lede an i arbeidet med å få ned både norske og internasjonale utslipp. Viktigheten og betydningen av det kan ikke understrekes nok, heller ikke i denne saken.

Så er det kommet mye ny kunnskap, bl.a. om sjøfugl, der tilstanden for mange arter er nedadgående. Det er en sak vi også diskuterte grundig i naturmangfoldmeldingen i fjor, hvor vi også ba om at det skal lages en handlingsplan – en handlingsplan som også er finansiert ved budsjettet for i år. Det arbeidet er viktig, og det er også viktig at det følges opp framover.

Flere har pekt på at MAREANO har gitt betydelig mer kunnskap – også et prosjekt som er styrket i hvert budsjett de siste årene. Det har gitt mer kunnskap om korallrev og hvor mange de er. Flere er også blitt vernet mot bunntål.

Det er viktig, og det er viktig at man gjør det i de områdene der det er påvist både korallrev og svampforekomster, og andre viktige områder.

Så har vi fått en økt oppmerksomhet om marin forsøpling. Venstre er fornøyd med at budsjettene nå er oppe i 40 mill. kr fra i år, og i revidert budsjett er det ytterligere økt med 20 mill. kr, så det er 60 mill. kr, og vi begynner å få et systematisk arbeid. Men det er fortsatt tidlig i det arbeidet, og oppgaven er enorm, og det må forsterkes og systematiseres på alle områder i årene framover. Dette handler ikke bare om budsjetter, det handler om hele organiseringen av hvordan vi håndterer både en sirkulær økonomi og avfallssystemene.

Olje og gass er den største næringen i området med hensyn til verdi, og i samarbeidsavtalen vi har med regjeringspartiene, er vi fra Venstres side fornøyd med at vi sikrer Mørebanken fra petroleumsaktivitet, men da burde det være sånn i denne saken at det som er blokk 6305, som fortsatt er en del av utlysningen av TFO-områder, i kartet for forvaltningsplanen også burde vært tatt ut, og det er noe vi kommer til å forfølge i årene framover – akkurat som vi ønsker å opprettholde at det ikke skal være petroleumsvirksomhet innenfor Jan Mayen i årene framover. Diskusjonen om iskanten og iskantsonen er også viktig, og vi tar den opp her igjen. Den må få en kunnskapsbasert behandling når man får forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten, Vesterålen og Senja neste gang. Fra Venstres side vil vi nettopp insistere på at det må være de faglige innspillene som må legges til grunn, fra Norsk Polarinstitutt og andre, og at man her må se på hva som er potensialet for hvor det kan være isområder, og at det er det som må legges til grunn.

Så, helt til slutt, mens jeg har tid: det marine verneområdet. Det er viktig at komiteen og Stortinget nå setter en tidsfrist for når vi skal få denne gjennomgangen fram mot 2020. Venstre er også veldig godt fornøyd med at når det gjelder de særlig verdifulle områdene, med Froan, Sularevet og Iverryggen, får vi flertall for at det ikke blir petroleumsaktivitet der fram til vi får en gjennomgang og vedtak om en marin verneplan.

Jeg vil varsle at Venstre vil stemme imot II i innstillingen.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [09:36:42]: La meg gjøre som Ola Elvestuen og begynne med å korrigere innstillingen på akkurat de punktene. Forslag nr. 3 kommer ikke til å bli tatt opp av noen av partiene som står bak det i innstillingen. II vil Miljøpartiet De Grønne og SV sammen med Venstre heller ikke stemme for. Vi går altså ut av merknaden som er knyttet til det forslaget.

Denne behandlingen og denne meldingen er på mange måter tegnet på den dugnadsånd som finnes i energi- og miljøkomiteen. Hvis det ikke hadde vært for naturmangfoldmeldingen og behandlingen av den, hadde vi ikke fått denne forvaltningsplanen for Norskehavet opp nå. Vi har nå satt et system med rotasjon av forvaltningsplanene som kommer til å bli fulgt i årene som kommer. Det er bra. Det at flertallet i komiteen sier nei til oljeboring og oljeaktivitet på Iverryggen, Froan og Sularevet, er bra. Jeg synes faktisk at statsråden skal bruke litt tid på å forklare hvorfor i all verden han fant ut at det var en god idé å åpne for oljeboring på Iverryggen, Froan og Sularevet. Det er bra at vi sier tydelig nei til olje der.

Vi får nå et klart vedtak om at vi skal ha en marin verneplan – som det går fram av I – der vi tar vare på de særlig verdifulle områdene, og vi skal få en sak om dette før 2020. Det er Stortinget som er utålmodig pådriver i mange av disse sakene, og det er bra at regjeringen følger det opp. Vi forventer at en ny regjering etter valget vil gjøre det samme.

Det er bra at det nå er bred oppslutning i komiteen om en handlingsplan for sjøfugl. Dette er noe som kom inn i forbindelse med behandlingen av naturmangfoldmeldingen. Jeg er glad for at det ikke bare er avsatt penger til dette, men at det er også et engasjement fra regjeringspartiene. Det er bra, for da kan vi få et bredt flertall. Det er riktig som Tina Bru sier, at det varierer i hvilken grad de ulike stammene har gått ned, men noen av fuglestammene har gått dramatisk ned, som lomvien med en nedgang på 98 pst.

Det er økt transport i området, og det er problem med forsøpling. Vi i komiteen avskjæres dessverre fra å behandle dette, på grunn av at statsråden har valgt å la være å legge fram en stortingsmelding om sirkulær økonomi tidnok til at vi kunne få behandlet den på en skikkelig måte. Jeg er sikker på at vi hadde sikret brede flertall om flere viktige vedtak i den sammenhengen.

Det som mangler, som flere representanter har vært inne på tidligere, er hvordan det går med Norskehavet framover i en situasjon med økt havtemperatur, økt havforsuring og økte klimaendringer. Det er vel og bra at det på kort sikt ikke ser så verst ut i Norskehavet. Miljøtilstanden er god, men det at man ikke går ordentlig inn på framtidsutsiktene med klimaendringer og økt havforsuring på en skikkelig og grundig måte, er en stor mangel ved meldingen. Jeg skulle gjerne høre statsråden si noe om hvordan han planlegger å få dette fram i senere behandlinger, og hvor han mener det er riktig å få det fram.

Den grunnleggende konflikten i denne saken, som i alle saker gjennom denne stortingsperioden, er konflikten om hvor mye vi skal åpne for oljevirkosomhet. Vi klarer ikke å stoppe at det fortsatt er åpent for boring i Møreblokkene, fordi en av dem ligger innenfor TFO-området. Det er mye ullen tekst i forslagene fra både Arbeiderpartiet, Høyre og andre, men det er helt klart at det fortsatt er åpning for boring der. Det burde vi sagt nei til. Det er fortsatt full åpning for å bore ved iskanten, i strid med den avtalen som regjeringspartiene har med Venstre og Kristelig Folkeparti, men det er det Stortinget kommer til å vedta seinere i dag, når man vedtar IV.

Det er etter min oppfatning helt useriøst at man tegner inn iskanten for første gang i denne stortingsmeldingen, på tross av at stortingsflertallet har avvist denne formen for oppdatering. Det er ikke sånn at hvis man putter oppdaterte tall inn i en feil modell, så får man riktige tall ut. Tvert imot, putter du riktige tall inn i feil modell, får du feil tall ut. Derfor burde statsråden holdt seg for god til det.

Det er bra at vi har klart å samle om de tingene vi er enige om i denne stortingsmeldingen. Det er ett forslag igjen som SV er forslagstiller til, og det vil jeg benytte anledningen til å ta opp.

Presidenten: Representanten Heikki Eidsvoll Holmås har tatt opp det forslaget han refererte til.

Rasmus Hansson (MDG) [09:41:55]: Det er bra at denne oppdateringen av forvaltningsplanen for Norskehavet gir noen framskritt med hensyn til verneområder, en verneplan for sjøfugl som skal komme, m.m., men det er viktig at vi minner oss selv om at formålet med en forvaltningsplan for Norskehavet er å angi hvordan aktiviteter og ressurser i dette havområdet skal forvaltes innenfor økosystemets tålegrenser. Derfor må en slik plan, som flere representanter nå har påpekt, framfor alt spørre: Hva er de tålegrensene? Hvilke krav stiller de til forvaltning av ressurser og aktiviteter? Og hva må gjøres i praksis? Regjeringens oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet besvarer ikke det første spørsmålet, knapt det andre og bare delvis det tredje.

Meldingen legger hovedsakelig til grunn at miljøtilstanden i Norskehavet er god. Men det aller viktigste som står i hele den meldingen, står på side 86. Der står det:

«Klimaendring og havforsuring ventes å medføre store endringer i marine økosystemers oppbygging og funksjon.»

Et mer dramatisk varsel for et økosystem er det vanskelig å komme med. Regjeringen venter altså at Norskehavet vil bli et sterkt forandret økosystem, kanskje med andre prosesser, med andre arter, på andre steder og til andre tider enn i dag. Vi vet allerede at torsken flytter seg, at krykkjebestanden stuper, at makrellen har nådd Longyearbyen, men vi vet ikke hva som kommer etter makrellen. Vi vet ikke hva torsken skal spise hvis den kommer til dyphavet nord for Svalbard. Vi vet at havet fylles med plast, men vi vet ikke de langsiktige konsekvensene. Vi vet at niser og polarmåker bør behandles som spesialavfall når de er døde, på grunn av at de er så stinne av miljøgifter. Men vi vet ikke hvor lenge bestandene tåler det. Og vi vet at Norskehavet blir varmere og surere, men vi vet ikke om det er 10 eller 50 år til det kan føre til store skader på bestander av kalkavhengige arter, som alle andre dyr er avhengig av.

Hva er regjeringens svar på det? Svaret er stort sett å gjøre som vi pleier: Be forskerne følge nøye med på hva som skjer, pøse ut letetillatelse til oljebransjen og juble over at nye havområder åpnes som følge av den beleilige issmeltingen. Det forvaltningsplanen for Norskehavet burde gjort, var å legge fram scenarioer for utviklingen i økosystemer og arter i Norskehavet, drøfte konsekvensene og foreslå forvaltningstiltak basert på det. Dessuten burde planen selvfølgelig tatt konsekvensen av at Norge de siste 50 årene har levert 16 milliarder tonn ekstra CO₂ til atmosfæren, som bidrar til den kraftige temperaturøkningen i Norskehavet, og derfor anbefalt å stanse letingen etter enda mer olje og gass, som verden ikke trenger, og starte utfasingen av norsk oljevirkksomhet, slik at vi kan avslutte epoken da Norge bidro til å ødelegge sine egne økosystemer.

Når det gjelder å åpne nye oljefelt, vil regjeringen kjøre litt på. Når det gjelder å verne våre viktigste havområder, går det tregere enn kaldtvannskoraller vokser. Jeg var med i det utvalget som foreslo 36 kandidater til marine verneområder for Miljøverndepartementet i 2013, og har vært ganske utålmodig etter det. Havnasjonen Norge har hundrevis av oljeleteområder, men fortsatt bare en håndfull marine verneområder – to år før vi ifølge våre internasjonale forpliktelser skal ha vernet 10 pst. av arealet. Dette går for sakte. Det er bra at vi får litt i dag, men farten må økes.

Stortingsflertallet fortsetter dessverre å prioritere oljeutvinning høyere enn framtida. Selv i sårbare områder blir det åpnet for leting. Og så prøver altså regjeringen, som flere har vært inne på, å endre definisjonen av iskantområdene enda en gang, sånn at oljenæringen kan høste gevinsten av klimaendringene som driver isen stadig lenger nord. Det er bra at stortingsflertallet i det minste avviser dette.

Som SVs representant gikk gjennom, stemmer vi ikke for forslag til vedtak II og heller ikke for det nye forslaget som jeg har forstått at Arbeiderpartiet og Senterpartiet varsler, fordi det betyr åpning for oljevirkksomhet på en av Møreblokkene. Så trekker vi forslag nr. 3, som er dekket av forslagene nr. 1 og 2 – vi regner med å trekke det.

Den regjeringen som kommer etter valget, bør ikke legge denne forvaltningsplanen som vi nå debatterer, til grunn for forvaltning av Norskehavet. Den regjeringen bør komme tilbake til Stortinget med en grundigere, fagbasert plan basert på de langsiktige konsekvensene av havendringene i Norskehavet, og hvordan vi bør håndtere det.

Statsråd Vidar Helgesen [09:47:12]: I forrige uke ble det skrevet havhistorie i New York, da FN arrangerte sin første store havmiljøkonferanse. Det er et veldig klart tegn på at hav er et tema som kommer stadig høyere opp på den internasjonale dagsordenen, og det er et tema hvor Norge har mye å bidra med. En økosystembasert tilnærming til forvaltningen og det å balansere bærekraftig bruk og beskyttelse sto sentralt på konferansen. Her har Norge forvaltningsplanene som det sentrale verktøyet for arbeidet med bærekraftig forvaltning og for vår innsats for oppfyllelse av bærekraftsmål 14, om hav og liv under vann.

Systemet med de helhetlige forvaltningsplanene er et viktig bidrag fra Norge til internasjonal havforvaltning. For eksempel arbeider Russland nå med et forvaltningsplansystem inspirert av det vi har i Norge, og som har kommet ut av den gode dialogen i det norsk-russiske miljøsamarbeidet.

Formålet med forvaltningsplanene er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av ressurser og økosystemtjenester og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold. Men det er, som siste taler var inne på, en utfordring at økosystemene er i endring på grunn av klimaendringene. Forvaltningsplanene er et konkret uttrykk for at Norge som kyststat har evne og vilje til å forvalte havområdene våre på en ansvarlig måte.

Norge har en sterk historie som havnasjon, og vi kommer ikke til å ha mindre glede av havet i fremtiden. Havnæringene vil spille en viktig rolle i overgangen til et lavutslippssamfunn og utviklingen av nye, grønne løsninger for Norge. Havet er et område hvor sammenhengen mellom bærekraftig miljø og økonomiske muligheter er veldig åpenbar.

Denne våren har regjeringen lagt frem en havstrategi, en stortingsmelding om hav i utenriks- og utviklingspolitikken og denne meldingen om Norskehavet. Regjeringen satser sterkt på havet som en viktig ressurs for å trygge Norge for fremtiden.

Stortingsmeldingen bekrefter, som flere har vært inne på, at miljøtilstanden i Norskehavet i hovedsak er god, og at vi på en god måte balanserer næringsvirksomhet med

miljøhensyn. Utfordringer som vi møter, følges opp med tiltak, som bl.a. handlingsplanen for sjøfugl, nye kunnskapstiltak og tiltak mot marin forsøpling.

Jeg vil fremheve at meldingen bygger på et solid og bredt forankret faglig grunnlag, i første rekke bestående av Faglig forums rapport, Overvåkningsgruppens statusrapport samt innspillene fra høringen og innspillsmøtet.

Jeg må også nevne Vesterisen, som var omtalt, men ikke kartfestet i forvaltningsplanen fra 2009. Med bedre kunnskap er Vesterisen nå kartfestet i oppdateringen av forvaltningsplanen. Det endrer ikke det regjeringen tidligere har varslet om at det faglige grunnlaget for revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet–Lofoten vil inkludere en gjennomgang av definisjonen som ligger til grunn for beregningen av iskanten. Den gjennomgangen i revideringen i 2020 vil også omfatte Vesterisen i Norskehavet, i tråd med komiteens oppfatning.

Ved behandling av meldingen har komiteen også vært opptatt av både særlig verdifulle og sårbare områder, SVO-er, og arbeidet med marint vern. Jeg vil nevne at status for marint vern er omtalt i meldingen, og at regjeringen vil videreføre arbeidet samt utarbeide en plan for det videre arbeidet med marint vern.

Når det gjelder korallrevene Sularevet og Iverryggen, vil regjeringen legge til grunn at et flertall i komiteen vil videreføre rammene for petroleumsvirksomhet fra 2009.

Norskehavet omfatter store dyphavsområder. Dyphavsmiljøet er verdifullt i seg selv, samtidig som vi kanskje kan høste biologisk materiale fra helt ekstreme livsmiljøer til bruk i industri og medisin. Det er også interesse for å utnytte mineralforekomster på havbunnen. Slik virksomhet vil sette store krav til bærekraftig bruk og bevaring av økosystemene i dyphavet. Her er det mye vi ikke kjenner, og det er mye kunnskap vi har behov for å høste også, før vi høster ressursene. Et av tiltakspunktene i meldingen er derfor å vurdere behovet for vern eller beskyttelse av særegne og sjeldne naturverdier i dyphavet.

For første gang benytter vi en stortingsmelding til å gi en bred gjennomgang av marin forsøpling i norske havområder. Regjeringen foreslår en rekke tiltak for opprydding, kunnskapsoppbygging og tiltak mot forsøpling fra sjøbaserte kilder.

I denne stortingsperioden har både regjeringen og Stortinget sørget for å videreutvikle det gode forvaltningsplan-systemet vi har. Jeg vil takke komiteen for et godt arbeid i oppfølgingen av det. Opprettelsen av ett felles faglig forum for alle havområdene har gitt bedre samordning. Vedtaket fra Stortinget om å revidere forvaltningsplanene minst hvert tolvte år og oppdatere dem hvert fjerde år gir oss et mer forutsigbart system, og fra kommende stortingsperiode vil Stortinget bli forelagt minimum én melding om havforvaltning i hver periode.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Anna Ljunggren (A) [09:52:26]: I forvaltningsplanen blir områdene Froan, Sularevet og Iverryggen utpekt som særlig verdifulle og sårbare områder siden forrige forvaltningsplan. Det er blitt gjort nye funn av korallrev her, og det er særlig viktig næring og yngleplass for fisk, sjøfugl og sel der. Er klima- og miljøministeren enig i at det bør tillates oljeboring og petroleumskativitet i de sårbare områdene Froan, Sularevet og Iverryggen?

Statsråd Vidar Helgesen [09:52:58]: En forutsetning for enhver type næringsvirksomhet i områdene Sularevet og Iverryggen, som er identifisert som særlig verdifulle og sårbare, er at det iverksettes nødvendige tiltak for at naturverdier ikke skades. Det er ikke noe forbud mot næringsvirksomhet, men nødvendige tiltak må sikre at det ikke blir skader. Det er bakgrunnen for at Sularevet og Iverryggen er stengt for bunntåling, og for at regjeringen foreslo å åpne for tildeling av utvinningstillatelser med særlige krav om ikke å skade korallrevene. I tillegg foreslo vi omfattende boretidsbegrensninger av hensyn til sjøfugl og sjøpattedyr. Det var forslag vi kom med basert på erfaringer fra krav som miljømyndighetene tidligere har satt til petroleumsvirksomhet i områder med korallrev – erfaringer med resultater fra miljøovervåkingen knyttet til disse operasjonene og forskning på påvirkninger og effekter på korallrev. Vi legger til grunn komiteens vedtak nå om at slik eventuell virksomhet skal avvendes frem til en helhetlig marin verneplan er lagt frem.

Anna Ljunggren (A) [09:54:04]: Takk for svaret. Jeg kan ikke dy meg. Jeg må spørre statsråden om han kan gjøre rede for årsaken til at det er blitt tegnet et nytt kart for iskanten i denne meldingen uten at det er foretatt en helhetlig vitenskapelig utredning av iskantsonen. Dette er gjort til tross for at Stortinget har gitt tydelig beskjed til regjeringen – vi sendte en sak tilbake – om at en eventuell ny vurdering av iskanten og iskantsonen skal vurderes i forbindelse med en helhetlig vurdering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Statsråd Vidar Helgesen [09:54:37]: Vi har varslet, og vi står fortsatt ved, at beregningskriteriene for iskanten vil bli gjennomgått når forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten revideres i 2020. Den gjennomgangen vil også omfatte Vesterisen.

Da iskantmeldingen ble behandlet, var det ikke noe flertall som mente at beregningskriteriene for definisjonen av iskanten var uriktige, men det var en oppfatning hos flertallet om at det faglige grunnlaget ikke var oppdatert gjennom avklarte prosesser. Vesterisen, som vi nå omtaler og kartfester, var omtalt i forvaltningsplanen for Norskehavet i 2009. Nå har vi også kartfestet den, simpelthen fordi vi har bedre kunnskap om forekomsten av havis. Dette er for øvrig et område som ikke er i nærheten av noe område som er åpnet for petroleumsvirksomhet. Det å ha et kart når man har grunnlag for å lage et kart, mener jeg er bedre enn ikke å ha et kart.

Rigmor Andersen Eide (KrF) [09:55:51]: Som jeg sa i innlegget mitt, er kun 1 pst. av havområdene våre vernet, og selv om det er 36 kandidatområder som er kartlagt, blir likevel kun 4 pst. eventuelt vernet.

Gjennom internasjonale konvensjoner har Norge forpliktet seg til å verne 10 pst. av havområdene innen 2020. Det kunne vært fristende å spørre statsråden om han er fornøyd med framgangen, men jeg spør heller om hvordan statsråden mener at vi skal nå målet på 10 pst. innen 2020.

Statsråd Vidar Helgesen [09:56:28]: Det er ingen tvil om at det er mye som gjenstår i arbeidet med marint vern. En av grunnene til det er at vi er opptatt av at det skal være lokal aksept og lokal forankring så langt det

overhodet er mulig. Vi har altså i fjor vernet tre nye områder, det var en dobling av antallet, men fra et lite antall. Jeg registrerer nå, ved behandlingen av denne meldingen, at flertallet har kommet med vedtak som angår arbeidet med marine verneområder, og det kommer vi til å legge til grunn.

Det er ønske om en plan, og det arbeidet kommer vi til å sette i gang. Forhåpentligvis vil det kunne bidra til bedre fremdrift i dette arbeidet, men jeg vil gjenta at lokal aksept i disse verneprosessene er et viktig utgangspunkt.

Marit Arnstad (Sp) [09:57:48]: Statsråden startet ute i det store havet, men la oss gå inn i fjorden, der folk arbeider og bor, der det er en yrende virksomhet, og der folk lever og har hverdagen sin. Det er mye som er vernet i Trondheimsfjorden – Tauterryggen, Rødberget, Gaulosen – og alle har lokal tilslutning. Derfor er jeg litt overrasket over at regjeringspartiene i dagens innstilling ikke kan være med på å si at dersom en skal verne Skarnsundet og Børgin, må det være lokal tilslutning. For når det gjelder det vernet, er det sterk motstand i alle de berørte kommunene.

Spørsmålet mitt til statsråden, når han i det tidligere replikksvaret snakket om behovet for lokal tilslutning, er om han kan garantere at de to områdene ikke blir vernet uten at det er lokal oppslutning blant de berørte kommunene.

Statsråd Vidar Helgesen [09:58:40]: La meg først si at det er viktig å verne områder også nær kysten, for de har viktige verneverdier. Det ligger til grunn i det faglige grunnlagsarbeidet.

Det er også slik at selv om folk naturlig nok bor på land, lever de ikke bare av det som finnes i fjæra; de lever også av det store havet. Det har Norge gjort gjennom århundrer. Det blir kanskje enda viktigere for oss i årene fremover. Høsting av ressurser dreier seg om både fjordene og de store havene.

Når det gjelder områdene i Nord-Trøndelag, er vi nå der at områdene er oversendt til departementet etter lokale høringer og håndtering av Fylkesmannen og Miljødirektoratet, men vi har ikke konkludert i dette spørsmålet ennå.

Ola Elvestuen (V) [10:00:00]: Det er viktig å ha lokal medvirkning, at man er med på å tilpasse hvordan verneforskrifter skal være. Men det kan ikke være slik at man bestemmer lokalt om det er nasjonalt viktige områder som trengs å vernes. Det må være en nasjonal beslutning også framover. Er det viktige områder, er det et nasjonalt ansvar å beslutte å ivareta dem.

Men mitt spørsmål dreier seg egentlig om at når vi nå får en marin verneplan og de 36 områdene får en gjennomgang, og vi vil få en sak til Stortinget, vil det – som Kristelig Folkeparti påpeker – ikke være i nærheten av det som er nok for å nå målene som vi har forpliktet oss til internasjonalt, og Aichimålene som er satt, med 10 pst. vern. Det må settes i gang nye prosesser for å nå de målene. Da blir mitt spørsmål: Hva ser statsråden for seg av nye prosesser for å nå våre internasjonale forpliktelser – prosesser som går utover gjennomgangen av den marine verneplanen?

Statsråd Vidar Helgesen [10:01:05]: Når vi har en plan med utgangspunkt i anbefalingen fra et rådgivende utvalg i 2004, som har anbefalt 36 områder, og vi så langt

vel har vernet seks av dem, er det klart at vi har en jobb å gjøre med dem som er identifisert. Å videreføre og gjennomføre prosesser rundt dem vil nok være viktigere enn å identifisere ytterligere nye.

Vi har eksempler internasjonalt på at land verner ganske store områder for å nå dette 10 pst.-målet, uten at det nødvendigvis er veldig store vernekvaliteter der. Jeg tror at det ikke er noen prosess vi bør følge. Vi bør forholde oss til de faglige vurderinger av hvor det er verneverdier.

Nå pågår det, i tillegg til prosessen i Nord-Trøndelag, også prosesser i ulike stadier i bl.a. Hordaland, Nordland og Finnmark.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:02:13]: Norge forvalter områder som er like store som hele Middelhavet. Det gjør oss til et av de landene i verden – med unntak av en del stillehavsøyer og andre – som forvalter mest hav per innbygger. Samtidig har vi en litt mørkere historie på et annet felt. Vi er nemlig et av de landene som bidrar med mest CO₂ til klimaendringer per innbygger – på grunn av både utslipp og forbruk, men også på grunn av vår produksjon av olje og gass og brenningen av dette.

Spørsmålet mitt er: Når statsråden advarer i meldingen om mulige store konsekvenser for økosystemet i Norskehavet på grunn av klimaendringene, er han fornøyd med at han ikke har evnet å legge fram for oss hva vi kan forvente, og hva vi er nødt til å gjøre for å stoppe dette – samtidig som man åpner nye områder for oljeindustrien?

Statsråd Vidar Helgesen [10:03:18]: Det viktigste vi gjør for å verne økosystemene i Norskehavet så vel som i andre havområder, er å bremse klimaendringene. Klimaendringene skjer allerede, økosystemene endrer seg allerede. Jeg var på Svalbard i fjor høst og så en atlantehavstorsk som ikke burde være der, men den er der nå. Noen av disse endringene er selvsagt allerede der, og de er der for å bli. Det forteller oss at vi må jobbe hardt for en mer offensiv klimapolitikk – internasjonalt og i Norge.

Det gjør vi. Selv om klimaendringene skjer dobbelt så raskt i Arktis som det globale gjennomsnittet, er det ikke utslippene her alene som er årsaken til det – det er de globale utslippene som må ned. Det betyr at utslippene fra fossil energiproduksjon også må ned, og at fossil energiproduksjon over tid må fases ut. Men der er det etterspørselen som vil avgjøre hvor raskt det skjer.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anna Ljunggren (A) [10:04:40]: La meg bare svare ut et par av de kommentarene som er kommet til innlegget. Først vil jeg takke for skryt. Dette har vært en krevende sak å få gjennom i komiteen. Det er mange ulike meninger om hvordan vi skal forvalte disse områdene.

Representanten Tina Bru viste i sitt innlegg til at vi i merknader er kritisk til at arbeidet med nasjonale verneplaner har tatt for lang tid. Allerede i 1995 ble det lagt fram en kartlegging av egnede marine verneområder i Norge, og Stortinget vedtok i 2000 at det skulle etableres nasjonale marine verneplaner. Det er, som flere har nevnt, foreslått 36 representative områder for vern, men vi har ennå ikke

fått på plass en helhetlig plan for å sikre våre marine økosystemer.

Det er spesielt viktig å sikre de områdene der det er funnet nye og viktige korallforekomster, og områder for vår- gytende fisk – som de områdene vi har diskutert mye her nå: Sularevet, Froan og Iverryggen. Vi mener at det ikke skal iverksettes ny petroleumsvirksomhet i disse områdene. Det har vi heldigvis flertall for i Stortinget.

Også Mørebankene, Haltenbanken og Sklinnabanken utpeker seg som særlig aktuelle som marine verneområder. Disse områdene er kjerneområder for gyting og oppvekst av sild og sei. I tillegg er det tre nye funn av korallrev på Mørebankene. For Arbeiderpartiet er det viktig å signalisere at Mørebankene bør unntas for petroleumsaktivitet i det videre arbeidet med marine verneområder.

Representanten Marit Arnstad viste til etableringen av marint vern i kystnære områder. Da vil jeg bare understreke at det skal skje i nær dialog med lokale myndigheter, og i prosesser med marine verneplaner i kystnære områder skal kommunenes og fylkeskommunenes synspunkter vektlegges.

Det er flere partier som i dag har gått ut av forslag til vedtak II slik innstillingen nå foreligger. Arbeiderpartiet vil opprettholde støtten til II, men vi ønsker subsidiært å støtte forslag nr. 13, fra Senterpartiet.

Så vil jeg si at jeg synes det er synd at vi ikke har kommet fram til enighet der vi kunne fått flertall for å sikre disse verdifulle områdene i Norskehavet, fram til status for de marine verneplanene er avklart gjennom nasjonal marin verneplan. Det handler nok om at Stortinget har hatt mange saker å behandle den siste tiden. Forvaltningsplanen kom sent. Her kunne vi ha klart å finne fram til en løsning hvis partiene var villig til det.

Marit Arnstad (Sp) [10:07:38]: Jeg takker for presieringen fra saksordføreren omkring behovet for en nær dialog med kommunene, og jeg vil bare understreke at når det gjelder Børgin og Skarnsundet, har Steinkjer og Inderøy kommuner vært sterkt imot fra dag 1, og det er de fortsatt. Spørsmålet er om det hjelper.

Jeg har forstått det sånn at Høyre og Fremskrittspartiet ikke nødvendigvis er imot, men at statsråden understreker at de ikke har avgjort spørsmålet om Børgin og Skarnsundet. Derfor vil jeg be om å få gjort om forslag nr. 12 til et oversendelsesforslag, med håp om at den henstilling som ligger i et slikt oversendelsesforslag, vil medvirke til en fornuftig avgjørelse fra regjeringens side når det gjelder Børgin og Skarnsundet.

Presidenten: Det er notert.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:08:36]: Jeg tar ordet fordi jeg må si at jeg reagerer på det statsråden sier om den inntegningen han har gjort av iskanten. Han framstiller det som nærmest helt tilforlatelig og helt naturlig at iskanten tegnes inn på den måten den gjør, siden iskanten var omtalt i forrige forvaltningsplan, men ikke tegnet inn, og han hevder at dette er fordi vi nå har mer kunnskap. Men sist gang regjeringen forsøkte seg på å flytte på iskanten, reagerte Stortinget på det ved å si at dette er ikke greit. Det var fordi regjeringen gjorde det uten å foreta en vitenskapelig og faglig oppdatering av definisjonen av iskanten, men bare tegnet inn med oppdaterte tall.

Diskusjonen om dette handler om flere forhold. Det handler om man skal benytte maksimal isutbredelse, eller om man skal bruke isutbredelse for bestemte datoer, hva slags mengde is – hvor stor skal andelen is være for at man skal definere dette som iskantsone, mengde is per kvadratmeter, og diskusjonen om lengden på de tidsseriene for å fange opp en del av de grunnleggende variasjonene som finnes av helt andre årsaker enn bare klimaendringer. Dette er fordi det finnes en faglig diskusjon både om der disse parameterne har betydning for hvor livet befinner seg, og om hva slags risiko man er villig til å ta knyttet opp mot eksempelvis oljeboring.

Det er et problem her, som jeg synes at statsråden burde holde seg for god til å hoppe bukk over. Det som er problemet med å gjøre det på den måten statsråden har gjort, er at han i dag tar stilling til hva slags type definisjon av iskanten han vil anvende, og det på tross av at Stortinget, altså hele stortingsflertallet med unntak av regjeringen, ba om at den diskusjonen skulle vi ta på en skikkelig og vitenskapelig måte i forbindelse med neste oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten. Derfor synes jeg det var helt nødvendig å påpeke dette, for jeg mener at statsråden har valgt å hoppe bukk over det stortingsflertallet vedtok i forrige runde når det gjaldt denne saken. Det burde han ikke gjort, og nå er det altså sånn at Stortinget krever å få en ordentlig oppdatering i forbindelse med neste oppdatering av forvaltningsplanen for Barentshavet og Lofoten.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [10:11:15]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Samtykke til ratifikasjon av endringer av 15. oktober 2016 i Montrealprotokollen om stoff som reduserer ozonlaget av 16. september 1987 (Innst. 197 S (2016–2017), jf. Prop. 103 S (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [10:11:41]

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Heidi Greni og Kjersti Toppe om en sektorlov for vann- og avløpssektoren (Innst. 436 S (2016–2017), jf. Dokument 8:78 S (2016–2017))

Åsmund Aukrust (A) [10:12:10] (ordfører for saken): Dette er et representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Kjersti Toppe og Heidi Greni om en sektorlov for vann- og avløpssektoren. Komiteen har i denne saken delt seg i to, der et flertall, bestående av partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne, ber regjeringen gå gjennom overvannsutvalgets innstilling og på egnet måte komme tilbake med det til Stortinget, og da også vurdere behovet for en sektorlov for vann- og avløpssektoren.

Mindretallet, bestående av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV, er i dag klare for å stemme for at Stortinget skal be om en sektorlov for vann- og avløpssektoren. Fra vår

side mener vi det er for svakt bare å be om en vurdering. Komiteen skriver i sine felles merknader, som alle partiene står bak, at dette er en diskusjon som har pågått i mange år, og at Stortinget tidligere i denne perioden, gjennom helse- og omsorgskomiteen, enstemmig har bedt om å få på plass en sektorlov. Allikevel ser vi at det er lite som har skjedd. Vi mener derfor at vi ikke trenger ytterligere vurderinger, men at vi trenger å ta en avgjørelse.

Mange av de landene som det er naturlig for oss å sammenligne oss med, som f.eks. Sverige og Finland, har allerede en sårn lov. Gjennom en sektorlov kunne vi samlet sammen mange eksisterende lover til én felles lov. Det pekes på om lag 70 lover og forskrifter som kunne vært samlet i en sektorlov. Dette er noe som har vært ønsket av mange aktører, f.eks. av Norsk Vann og KS, som har etterlyst dette i flere år, og etter at de hadde etterlyst det i mange år, lagde Norsk Vann selv et utkast til sektorlov.

Med mer ekstremvær, mer og kraftigere nedbør forsterkes behovet for en slik lov. Vi ser i dag at det er flere saker med skader og finansiering som kommer opp for domstolene fordi det er uenighet om ansvaret. En bedre lovgivning ville i større grad kunne avklart dette, og man kunne unngått unødvendig bruk av tid og ressurser, både fra enkeltpersoner og fra kommuner.

Stortinget har tidligere i denne perioden gjennom merknader bedt om en sektorlov uten at det er fulgt opp av regjeringen. Det er bakgrunnen for at Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet i dag vil gjøre et vedtak som vil binde opp regjeringen. Men dessverre svekker flertallet det som Stortinget tidligere har sagt når de bare ber om en videre vurdering.

Med det tar jeg opp det forslaget Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV står bak, og så ønsker vi å be om at det stemmes alternativt mellom forslaget og innstillingens I.

Presidenten: Representanten Åsmund Aukrust har tatt opp det forslaget han refererte til.

Eirik Milde (H) [10:14:47]: Jeg vil gjerne takke forslagsstillerne for å ha løftet en viktig sak. Behovet for en sektorlov for vann- og avløpssektoren har vært drøftet i en rekke sammenhenger, som saksordføreren var inne på, over mange år, sist ved Stortingets behandling av folkehelsemeldingen i juni 2015. Komiteen viste den gangen bl.a. til flere tilfeller av forurensing av drikkevann.

Jeg vil trekke fram de vurderingene som kommer fram i overvannsutvalgets utredning, NOU 2015:16, som også statsråden viste til i sitt svarbrev. Både klimaendringene og samfunnsutviklingen med økt fortetting kan hver for seg øke intensiteten i overvannsavrenningen, og uten forebyggende tiltak kan kostnadene forventes å bli betydelige. Det antydes kostnader i størrelsesordenen 45–100 mrd. kr i løpet av de neste 40 årene. Utvalget mener at virkemidlene for overvann bør være så forutsigbare og treffsikre som overhodet mulig og gi incentiver til den mest kostnadseffektive tilpasningen over tid.

Håndtering av overvann i planlegging og byggesaksbehandling er et viktig sted å begynne for kommunene, og senest i går vedtok et enstemmig storting endringer i plan- og bygningsloven for å sikre avledning av overvann på et tidlig tidspunkt i byggeprosessen. Utvalget understreker da også at plan- og bygningsloven er et viktig virkemiddel for å få til en god overvannshåndtering.

Det anbefales videre at forholdet mellom anleggseier, altså kommunen, og abonnent, altså innbyggerne, reguleres i lov eller forskrift. De viktigste forholdene bør reguleres gjennom lov eller sentral forskrift, med like regler for hele landet. Bestemmelser av mer teknisk og lokal karakter kan fastsettes i lokal forskrift. Dette er jeg enig i. Samtidig understrekes det at sektorovergripende bestemmelser i lovgivningen som vedrører vann- og avløpstjenester, som bestemmelser i plan- og bygningsloven, forurensingsloven mv., bør beholdes i et sektorovergripende regelverk.

Dette er bakgrunnen for at Høyre står sammen med Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Miljøpartiet De Grønne bak flertallsinnstillingen i denne saken. Det er kanskje ikke så stor uenighet om behovet for en egen sektorlov for vann og avløp, men det er viktig at den nivelleres opp mot de mange anbefalingene som overvannsutvalget kommer med, og at grensene går opp mot andre sektorovergripende lover. Ved å sende saken til regjeringen og be om forslag til tiltak og virkemidler for overvannsproblematikk, inkludert en vurdering av en egen sektorlov for vann og avløp, får vi en grundig gjennomgang av hele sakskomplekset og får sett ting i sammenheng. Jeg tror det er en bedre tilnærming enn å gå rett på en sektorlov. Og som statsråden skriver i svarbrevet til komiteen, er flere departementer og underliggende etater nå involvert i det omfattende arbeidet med å vurdere forslagene fra overvannsutvalget og gjennomføre endringer i lover og forskrifter. Så får det neste storting gleden av å følge denne saken opp videre.

Marit Arnstad (Sp) [10:18:23]: Jeg velger, som en av forslagsstillerne bak det Dokument 8-forslaget som behandles i dag, egentlig å tolke innstillingen på en positiv måte. Sjø om det ikke blir flertall for det forslaget Senterpartiet er med på, om å legge fram en egen sektorlov, opplever jeg at regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre er på veg dit, de har bare ikke helt kommet dit ennå og vil ha noen flere vurderinger først. Og det er lov. Men jeg tror at vi vil komme dit hen at vi kommer til å behandle et eget forslag til en sektorlov for vann- og avløpssektoren, det er bare slik at denne regjeringen ikke vil gjøre noe med det nå. Jeg tror vi kommer dit, både fordi vi ser at våre naboland har innført det – og så vidt jeg vet også har gode erfaringer med det – fordi jeg mener at det er behov for å gjøre det, og fordi jeg tror det også kan være mer effektivt og forenkende i lovsystemet å ha en egen sektorlov for vann- og avløpssektoren. Så jeg velger å tolke det positivt, sjø om vi i dag ikke får flertall for dette forslaget, men jeg tror vi er på veg i retning av det vi foreslo i Dokument 8-forslaget.

Så vil jeg også – ettersom dette er den siste debatten med energi- og miljøkomiteen – få lov til å takke komiteens medlemmer og statsråden for et godt samarbeid de siste fire årene.

Ola Elvestuen (V) [10:20:05] (komiteens leder): Jeg skal være kort: Jeg vil slutte meg til mye av innlegget til Høyres Eirik Milde.

Sett fra Venstres side: Én ting er å sette i gang en vurdering av hvorvidt vi trenger en sektorlov – og det kan det godt hende at vi gjør – men å sette i gang et arbeid med en sektorlov uten egentlig å ha en tydelig formening om hva vi ønsker å oppnå med den, ser i hvert fall Venstre på som

at da har det ikke den hasten som det, i hvert fall om vi skulle ta et initiativ, burde ha. Men det det haster med, er å følge opp overvannsutvalget, for de forslagene som ligger der, trenger vi å få en gjennomgang av, og vi trenger å få vedtatt de nødvendige endringene i Stortinget.

Så bakgrunnen for at Venstre er med på forslaget, er egentlig at det er en prioritering, at det er det som haster nå, det er det vi må få igjennom i systemet. Dette trenger vi å få på plass, både for å ha en systematikk i arbeidet med overvann og for å få et regelverk som legger til rette for det. Så får det heller være en vurdering i den prosessen om man så skal jobbe videre med en sektorlov.

Så vil jeg følge opp det Marit Arnstad sa og takke komiteen for det arbeidet som er gjort i disse fire årene, og takke statsråden for det samme.

Heikki Eidsvoll Holmås (SV) [10:21:33]: Jeg synes at både saksordføreren og Marit Arnstad holdt gode innlegg, og jeg vil bare slutte meg til deres konklusjoner. Vi går for en lov. Samtidig vil jeg understreke det Ola Elvestuen sier, nemlig at det er behov for at de konklusjonene som ligger her fra overvannsutvalget, raskest mulig gjennomføres. Vi så bare i fjor hvordan milliardkostnader ble påført Oslo kommune, i den vakre byen der vi befinner oss, i bare én bydel, gjennom enorme nedbørsmengder på kort tid.

Jeg pleier å si, til mine bergenske venners og mitt bergenske opphavs store fortvilelse, at vi ønsker jo ikke at flere byer skal bli som Bergen – og som en del andre østlendinger også sier og er bekymret for: Vi ønsker ikke at alle bergenserne skal komme som klimaflyktninger til Oslo. Jeg synes det selvfølgelig hadde vært trivelig, men det hadde blitt litt stusslig i Bergen. Men det er et viktig poeng å understreke at vi ser allerede hvordan klimaendringene bokstavelig talt skyller inn over oss, og det er behov for å sørge for at vi har regelverk, tydelige linjer, tydelig avklarte forhold for å takle det på en skikkelig måte.

Så har jeg tenkt å bryte reglementet med vitende og vilje – jeg bare advarer om det. Jeg skal være kort og bare si at på grunn av en misforståelse i komiteen fikk vi ikke tatt en ordentlig debatt i den forrige saken, så jeg skal begrense meg til å komme med ros. Jeg mener at ros må det være rom for, selv om jeg bryter reglementet. Det dreier seg om ros til statsråden og til embetsverket for den innsatsen og den jobben som har vært gjort i forbindelse med Montrealprotokollen, for å sørge for at vi fikk på plass begrensninger av det som egentlig handlet om noen av de kraftigste klimagassene som finnes. Så er rosen gitt, og da er det slutt på reglementsbruddet.

Også jeg vil avslutte slik Marit Arnstad gjorde, ved å si at jeg tror denne komiteen som vi har sittet i, energi- og miljøkomiteen, har vært en av de komiteene – om ikke den komiteen – som har hatt det mest konstruktive samarbeidet, samtidig som vi har kunnet være dundrende uenig i en del viktige klima- og miljøspørsmål, spørsmål om ulv og bjørn osv. På tross av det har vi vist noe av det som jeg synes er det fineste med de 16 årene jeg har hatt på Stortinget, nemlig at når det faktisk finnes grunnlag for enighet om politiske saker, så har vi nesten alltid klart å komme sammen om den enigheten, og gjennom det har vi drevet politikken videre på viktige områder. Så med disse ordene: Takk for samarbeidet i komiteen.

Statsråd Vidar Helgesen [10:24:46]: Jeg kjenner at jeg bør ta ordet, om enn kort, for å dvele bitte litt ved saken og så takke for samarbeidet.

Jeg har lyst til å understreke at overvannsproblematikken er noe jeg er opptatt av. Det er et arbeid jeg prioriterer høyt, for klimatilpasning er en utfordring som allerede er viktig, og som kommer til å bli bare viktigere i tiden som kommer. Vi kommer til å få våtere, varmere og villere vær, og det betyr at dette arbeidet er av stor viktighet.

Det viste seg også gjennom høringen vi hadde om overvannsutvalgets utredning. Da fikk vi veldig mange synspunkter og et enda bredere grunnlag for videre arbeid. Det er mange departementer som er og må være involvert, og det er noe av grunnen til at det er for tidlig nå å konkludere i spørsmålet om en sektorlov. Det er altså ikke fordi det er en uenighet om utfordringen.

Det er hyggelig å kunne avslutte samarbeidet med komiteen i en sak hvor det er ganske så bred enighet og stor harmoni. Det er ikke alltid slik i debattene innenfor denne komiteen. Men et godt samarbeid har det vært, og det har jeg lyst til å takke for.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [10:26:14]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Årsmelding fra Stortingets kontrollutvalg for etterrettings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2016 (Innst. 418 S (2016–2017), jf. Dokument 7:1 (2016–2017))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter ønske fra kontroll- og konstitusjonskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 5 og 6 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 5 [10:26:43]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Melding for året 2016 fra Sivilombudsmannen (Innst. 312 S (2016–2017), jf. Dokument 4 (2016–2017))

Sak nr. 6 [10:26:57]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om Melding for året 2016 fra Sivilombudsmannen om forebygging av tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved frihetsberøvelse (Innst. 311 S (2016–2017), jf. Dokument 4:1 (2016–2017))

Gunvor Eldegard (A) [10:28:22]: Det er sikkert ei misforståing, for eg hadde tenkt å ta ordet etter saksordføreren. Men eg startar, slik situasjonen no er.

Det er veldig bra at me har Sivilombudsmannen. Det at folk har ei moglegheit gjennom ein nøytral instans til å sjekka om forvaltingsvedtak er gyldige, er ei veldig viktig teneste, som Sivilombudsmannen kan gje. Òg arbeidet som ombodsmannen gjer for å overvaka og kontrollera at

forvaltinga respekterer og sikrar menneskerettane, er veldig viktig.

I 2016 har Sivilombudsmannen realitetsbehandla 1 352 saker og avvist 1 646. Dei fleste klagenes som ombudsmannen tek imot, handlar om lang saksbehandlingstid og manglande svar frå forvaltinga. I tillegg er det mange som klagar på ytingar ved sjukdom, saksbehandlingstid, manglande svar, byggjesaker og offentlegheit, teieplikt og dokumentinnsyn.

Ei kjerneoppgåve for ombudsmannen er å bidra til at offentlig forvaltning respekterer og sikrar menneskerettane. I 2016 fokuserte Sivilombudsmannen særleg på korleis offentlege myndigheiter går fram i høve til barnekonvensjonen i saksbehandlinga. Barnekonvensjonen gjev klare rettar til barn og plikter for vaksne som skal ta avgjerder som gjeld barn. Artikkel 3 i barnekonvensjonen bestemmer at omsynet til kva som er best for barnet, skal vera eit grunnleggjande omsyn ved alle handlingar som vedkjem barn, mens artikkel 12 handlar om retten barna har til å verta høyrde. Desse avgjerdene er begge rekna som grunnleggjande prinsipp i barnekonvensjonen, og dei er også tekne inn i Grunnlova § 104.

Eg merkar meg at Sivilombudsmannen seier at det er veldig viktig. Han seier at høyring av barn har ein eigen verdi. Han seier at det alltid er til det beste for barnet å verta høyrd. Han seier at forvaltinga alltid må undersøkje om saker vedkjem barn. Han har òg sett på saker der desse omsyna ikkje vert tekne.

Vi i komiteen skriv i merknadene våre at ombudsmannen meiner det framleis er ein veg å gå før forvaltinga si varetaking av forpliktingane etter barnekonvensjonen er god nok, sjølv om det går føre seg mykje godt arbeid i ulike delar av forvaltinga. Det er alvorleg. Me ber no om at me må styrkja innsatsen for å få på plass ein praksis i heile forvaltinga som er i tråd med barnekonvensjonen.

Ingjerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Hans Fredrik Grøvan (KrF) [10:30:40]: Ombudsmannens oppgave er å bidra til å sikre at det ikke øves urett fra den offentlige forvaltningen mot den enkelte borger. Ombudsmannen har også en viktig oppgave i form av forebyggende funksjon, for nettopp gjennom sin behandling av enkeltsaker blir ombudsmannens rolle også av holdningsskapende og praksisskapende karakter. Jeg skal ikke gå inn på hele innstillingen, jeg vil bare ta opp noen få forhold som er berørt i den.

Jeg konstaterer at antall saker har ligget noenlunde stabilt de siste fire årene, men med en liten, økende tendens, fra 2 987 i 2013 til 3 128 i 2016. Det er gledelig at det har vært en nedgang i ombudsmannens saksbehandlingstid. Det er det grunn til å merke seg, med positivt fortegn.

Men vi kan også merke oss at et klart flertall av klagenes, faktisk omtrent 75 pst., var rettet mot statlige forvaltingsorganer, og av dem er det flest klager som var rettet mot Nav og fylkesmennene. Det betyr at det offentlige fortsatt har et stort forbedringspotensial når det gjelder saksbehandling og praktisering av regelverket.

Sivilombudsmannen har i sin årsrapport vist til egne undersøkelser av hvordan offentlige myndigheter forholder seg til barnekonvensjonen i saksbehandling. Barnekonvensjonens artikkel 3 og artikkel 12 understreker at en avgjørelse må inneholde en vurdering av henholdsvis bar-

nets beste og barnets mening. Vi registrerer at i flere saker var vurderingen av barnets beste ikke omtalt i vedtakets begrunnelse, eller den framsto ikke som tilstrekkelig konkret og individuell. Så selv om det på dette området gjøres mye godt arbeid, er det likevel verdt å merke seg at det fortsatt er en vei å gå før man kan slå seg til ro med forvaltningens ivaretagelse av de forpliktelser barnekonvensjonen innebærer. Dette er derfor en sterk oppfordring til å forbedre praksisen på området, slik at barneperspektivet på en bedre måte kan ivaretas i forvaltningen.

Årsmeldingen viser at Sivilombudsmannen og denne funksjonen blir respektert, også av forvaltningen. Det er bra. I all hovedsak blir ombudsmannens vedtak lojalt fulgt opp av forvaltningsorganene. Det er viktig og av stor verdi for dem som dette angår direkte, men også for samfunnet som sådant.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [10:33:46]: Sivilombudsmannen er en svært viktig institusjon både for enkeltmennsker og for organisasjoner som ikke har den makta en kunne ønske seg for at enkeltpersonene og de organisasjonene kan få vurdert lovligheten av det som skjer i samfunnet. I Sivilombudsmannens årsmelding er det et eget kapittel som gjelder saker av alminnelig interesse. Der heter det:

«Etter instruks for Sivilombudsmannen § 12 skal årsmeldingen inneholde en oversikt over behandlingen av de enkelte saker som ombudsmannen mener har alminnelig interesse. Kriterier for dette er om saken er representativ for sakstypen, om den er relevant som eksempel på saksbehandlingsfeil som er gjort, om saken er prinsipiell og rettsavklarende og om saken reiser spørsmål av rettssikkerhetsmessig karakter.»

I den oversikten, som er presentert for oss av Sivilombudsmannen, heter det under Alminnelig forvaltningsrett, sak 2015, 3565: «Fylkesmannens lovlighetskontroll av kommuneplan – manglende konsekvensutredning – barn og unges oppvekstvilkår.»

Den saken gjelder Marienlyst-saken i Drammen. Det gjelder Marienlyst, som er et idrettsanlegg, bl.a. for barn og unge, som flertallet i kommunestyret nå har gjort vedtak om i hovedsak skal brukes til nye boligblokker. Det har vært en stor debatt, og det er en stor debatt. Det er stor strid i Drammen om dette, og det er et stort folkelig engasjement. Det er etablert en aksjonskomité for å bevare Marienlyst, og den aksjonskomiteen har sendt saken til Sivilombudsmannen.

Ifølge Sivilombudsmannens brev av 17. oktober 2016 legger Fylkesmannen i Buskerud til grunn en uriktig rettsoppfatning når det gjelder kravene til konsekvensutredning, en rettsoppfatning som ombudsmannen sier er egnet til å skape usikkerhet om gyldigheten av kommunens planvedtak. Ombudsmannen peker på at myndighetene som behandler arealplansaker, har et særlig ansvar for å ivareta barn og unges interesser. Etter mitt syn er det særlig alvorlig i lys av Fylkesmannens særskilte rolle ved ivaretagelse av barn og unges interesser i planarbeidet. Det er eget stort kapittel i dokumentet som vi behandler nå. Manglende utredning og vurdering av disse hensynene kan bidra til å svekke folks tillit til forvaltningen.

Det er nettopp det som har skjedd i Marienlyst-saken. Saken dreier seg om en nødvendig konsekvensutredning av kommuneplanforslag og nasjonale målsettinger om å

ivareta hensynet til barn og unges interesser i planleggingen. Sivilombudsmannen anser saken som prinsipielt viktig.

Denne saken handler ikke bare om hensynet til det kommunale sjølstyret, det gjelder i høyeste grad spørsmålet om Fylkesmannens rolle og rettsoppfatning. I denne saken har Fylkesmannen, som statens regionale representant, forfektet en rettsoppfatning til støtte for kommunen som Sivilombudsmannen konkluderer med er uriktig. Dette er særlig alvorlig i lys av Fylkesmannens særskilte rolle ved ivaretagelse av barn og unges interesser i planarbeidet. Som det framgår, har ombudsmannen merket seg at Fylkesmannen ikke konkluderer med at forholdet utelukker at det hefter usikkerhet ved planvedtakets lovlighet. Det foreligger derfor sterke grunner til å få en avklaring av spørsmålet om lovligheten ved kommunens planvedtak. I motsatt fall vil Fylkesmannens uriktige rettsoppfatning kunne bli stående som rettsgyldig, og ombudsmannen har uttalt at det er uheldig at en slik rettsoppfatning for framtida skal legges til grunn av Fylkesmannen eller andre.

Dette førte til at jeg sendte to brev til statsråd Sanner om saken og ba om en avklaring. I svaret fra statsråd Sanner av 1. juni i år sier statsråden:

«Sivilombudsmannen har vurdert spørsmålet om lovlighetskontroll av kommunens planvedtak etter kommuneloven § 59.»

Presist er det § 59 nr. 5.

«Fylkesmannen i Buskerud gjorde på denne bakgrunn en annengangs vurdering av om fylkesmannen av eget tiltak skulle ta saken opp til lovlighetskontroll. Uavhengig av om det skulle hefte usikkerhet ved planvedtakets lovlighet, konkluderte fylkesmannen etter en helhetsvurdering»

og her kommer vi til poenget:

«med at det ikke var grunn til å ta kommuneplanen i Drammen kommune opp til lovlighetskontroll. Sivilombudsmannen fant deretter å la saken bero med fylkesmannens nye vurdering.»

Det som står i Sivilombudsmannens dokument, er at det var etter en skjønsmessig helhetsvurdering man ikke tok opp saken.

Dette er altfor svakt. Man kan ikke foreta en skjønsmessig helhetsvurdering av et spørsmål om det er innenfor eller utenfor lovens og forskriftenes krav. Det er derfor ganske sterkt å erfare at det som det i denne sal er rimelig enighet om, nemlig at Fylkesmannen i hvert fall skal foreta en lovlighetskontroll, nå blir praktisert slik at Kommunaldepartementets politiske ledelse aksepterer at Fylkesmannen kan foreta en skjønsmessig helhetsvurdering i et spørsmål som Sivilombudsmannen i brev til Fylkesmannen sier ikke er i tråd med de kravene som stilles til en solid forvaltning.

Dette går på tilliten til institusjoner i offentlig forvaltning. Det skal gå rett for seg, og enkeltmennesker og organisasjoner skal ha vern mot overgrep. Jeg er svært overrasket over at statsråden har en slik frimodighet og ikke velger å gå inn i saken og vurdere det på det juridiske grunnlaget, men altså svarer at dette er vurdert av Fylkesmannen. Og Fylkesmannen har altså foretatt en skjønsmessig helhetsvurdering. Det er sterkt å beklage at en slik forvaltningspraksis utvikler seg i politisk ledelse i Kommunaldepartementet.

Karin Andersen (SV) [10:40:25]: Jeg skal ikke holde innlegg på vegne av saksordføreren, som vil ta ordet senere.

Grunnen til at jeg tar ordet, er at Sivilombudsmannen har sin rolle i å kontrollere forvaltningen, og det er bra. Jeg er også glad for at det er en enstemmig komité som påpeker at det er langt igjen på en del områder, særlig når det gjelder barns rettigheter til å bli hørt i Norge.

I går var jeg på en stor konferanse som handlet om barn i noen vanskeligstilte familier – familier som trenger hjelp fra Nav, og som trenger sosialhjelp. Fremdeles er det slik at selv om barna er i skolealder og kanskje til og med i tenårene, er det veldig sjelden at de blir konsultert og hørt i disse sakene. Det kan være ganske alvorlig, for disse barna kan ha helt andre behov enn det foreldrene har. Dette tar jeg fram bare som et eksempel på hvordan forvaltningen er nødt til å forholde seg til barnekonvensjonen. Denne salen, som lovgiver, er også nødt til det.

I går behandlet Stortinget en annen sak, årsmeldingen fra den nye Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter – en institusjon som Stortinget har opprettet for å ha et rådgivende organ i sin virksomhet for å ivareta våre forpliktelser etter ulike konvensjoner, bl.a. menneskerettighetsforpliktelser, som vi har. Brevet fra institusjonen til Stortinget var klinkende klart: Norge bryter barnekonvensjonen når det gjelder omsorgstilbudet for enslige flyktningbarn over 15 år. Det står helt uttrykkelig klart i det brevet som er kommet til Stortinget fra denne institusjonen. SV har ment det lenge, og jeg mener at det er på sin plass å si det også i dag. Det er ikke Sivilombudsmannens oppgave å sikre at det skjer. Det er denne salens og regjeringens oppgave å sikre at vi ikke bryter menneskerettighetene når det gjelder behandlingen av enslige mindreårige asylsøkere.

Er det én gruppe som vil ha vanskeligheter med å hevde sine interesser i den norske forvaltningen, er det denne gruppa. De er avhengig av at vi som storting og lovgivende forsamling sikrer at det lovverket som skal håndtere disse barna, er i samsvar med våre konvensjonsforpliktelser, og at det også i praksis er slik at vi ikke forskjellsbehandler barn i Norge – det er det dette går på.

Jeg finner grunn til å bruke tid på dette fordi jeg har vært i utallige diskusjoner, særlig de fire siste årene, der statsråder og representanter for regjeringspartiene, og også noen andre partier, hevder at man kan behandle eller se bort fra disse forpliktelsene fordi det her er foreldre som oppfører seg dårlig, gjør dumme ting eller tar dumme valg, og derfor blir det slik at man f.eks. fengsler noen av disse familiene med barn over lengre tid før utsendelse. Det er ikke slik statens forpliktelser etter barnekonvensjonen skal håndteres. Det skal håndteres slik at man som myndighet har ansvar for disse barna, og at de skal behandles på samme måte som om de var norske barn.

Jeg håper at Stortinget og stortingsflertallet innser at man er nødt til å endre lov- og regelverk på dette området, kanskje også på en del andre områder for å være i tråd med det Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter nå forteller oss at vi må gjøre, og som også Sivilombudsmannens årsmelding forteller oss. I og med at de har lagt stor vekt på dette, og komiteen er enig i at forvaltningen skal forholde seg til dette, må i hvert fall lovverket være i tråd med det som er oppfyllelsen av barnekonvensjonen. Jeg mener det er behov for å presisere det, særlig når det er

en enstemmig komité som mener at dette må på plass. Da bør også den enstemmigheten gjenspeiles når vi skal behandle saker om å gi enslige mindreårige asylsøkere over 15 år, som er uten foreldre og foresatte i Norge, et likeverdig tilbud med norske barn.

Bård Vegar Solhjell (SV) [10:46:12] (ordfører for sakene nr. 5 og 6): Innleiingsvis vil eg takke komiteen for samarbeidet i saka. Det er ein samrøystes komité som leverer merknader i begge to sakene, faktisk. Det trur eg er eit uttrykk for at ein i stor grad er fornøgd med arbeidet til Sivilombudsmannen på begge felte det siste året, for desse sakene og saksfelte er ikkje utan politisk konflikt og ueinigheit i det alminnelege politiske arbeidet – tvert imot. Sivilombudsmannen tek opp spørsmål som det alminneleg kan vere betydeleg politisk debatt om, og som det til dels òg har vore ein god del offentleg merksemd rundt dei seinare åra.

Nettopp difor vil eg vektleggje at eg ser på det som viktig og verdifullt at det er ein samrøystes komité som heilt og fullt følgjer opp og presiserer dei alvorlege forholda som Sivilombudsmannen har teke fram, og eg vil trekkje fram enkelte. Men først vil eg seie at Sivilombudsmannen har ein særleg viktig funksjon som ombodsmann for den enkelte borgaren og for samfunnet som heilskap, og det er den funksjonen i samfunnet som gjev den enkelte innbyggjaren moglegheit til å få prøvd – av ein uavhengig instans – kor gyldig eit forvaltingsvedtak er.

Sivilombudsmannen har teke opp spørsmålet og vist korleis offentlege myndigheiter ser på barnekonvensjonen i saksbehandling. Som vi veit, skal barnets beste vere eit grunnleggjande omsyn ved handlingar og avgjerder som handlar om barn. Den offentlege forvaltinga har eit stort ansvar for at eit barn vert høyrte, og at barnet si meining vert vektlagd i dei sakene. Difor understreker komiteen at ombodsmannen meiner at det framleis er ein veg å gå før forvaltinga varetek forpliktingane etter barnekonvensjonen på ein god nok måte.

Det skjer godt arbeid i forvaltinga. Det kjem òg klart fram i årsmeldinga. Men det er likevel alvorleg at det er så klare signal frå Sivilombudsmannen om at det er ein veg å gå før forvaltinga i desse spørsmåla.

Sivilombudsmannen har arbeidd spesielt med rettstryggleiksgarantiar i psykisk helsevern og fokuserte på det under sitt menneskerettsseminar den 19. oktober 2016, noko som komiteen samrøystes uttrykkjer at dei er tilfredse med. Sivilombudsmannen viser til erfaringar som det er viktig å få ut i offentlegheita, f.eks. at kontrollkommissjonane har til dels svært ulik praksis, og at informasjon om kontrollkommissjonane og om klagemoglegheiter har vore lite tilgjengeleg fleire stader Sivilombudsmannen har besøkt. Det er viktig informasjon, og vi trur at ombodsmannen kan spele og spelar ei viktig rolle i debatten om korleis ein sørgje for tilstrekkeleg rettstryggleik for pasientar som er underlagde tvang i psykisk helsevern.

Eg vil kort nemne ein ting til, og det er at ombodsmannen meiner det er atskilleg tolkingstvil i praksis om kva som ligg i omgrepet «enkeltvedtak». Og korleis ein forstår det, kan i ein del saker vere svært viktig for utfallet. Komiteen ber regjeringa jobbe med å få på plass ein meir einsarta og føreseieleg praksis – og no ser eg i retning av statsråden, slik at han får med seg at komiteen ber regjeringa

sørgje for ein meir einsarta og føreseieleg praksis når det gjeld korleis vi skal forstå kva som er eit enkeltvedtak.

Lat meg i tillegg seie eit par ord om årsmeldinga frå Sivilombudsmannens førebyggingsavdeling mot tortur og umenneskeleg behandling ved fridomskreking. Ho var for nokre år sidan, i 2014, eit viktig tilskot til Sivilombudsmannen sitt arbeid. Vi viser til at avdelinga har sett på gjennomføring av ransaking og visitasjon, og at ho ved fleire høve har kritisert at fengsel gjennomfører rutinemessige visitasjonar med full avkleiding, trass i at undersøkingar som involverer full avkleiding, berre skal verte gjennomført når det er absolutt nødvendig.

Sivilombudsmannen har òg kritisert PU, altså Politiets utlendingsinternat, på Trandum for å ha ein rutinemessig praksis med kroppsvisering av dei internerte. Komiteen påpeiker samrøystes at denne forma for undersøking kan verte opplevd som nedverdiggende og krenkande, og vil understreke at ho berre skal brukast når det er absolutt nødvendig, slik det også er slått fast i Mandela-reglane, som er FN's standard minimumsreglar for behandling av innsette.

Eg synest det òg er verd – her frå talarstolen – å nemne at førebyggingsavdelinga ved alle besøka i politiarrestar i perioden 2014–2016 følgde opp med anbefalingar om å sikre arrestantane den informasjonen dei treng og har rett til. Førebyggingsavdelinga anbefalar òg at alle arrestantar signerer ei erklæring om at dei har vorte informerte om sine rettar på eit språk dei forstår, slik Den europeiske torturførebyggingskomiteen anbefalte etter sitt besøk i Noreg i 2011.

Eg vil òg nemne i samband med det saksfelta at det er ei gjennomgåande utfordring i fengsel, uttrykkjer komiteen, å sikre utanlandske innsette informasjon på eit språk dei forstår, og tolketenester når det er nødvendig. Komiteen er kritisk til bruk av andre innsette som tolkar, òg når det gjeld informasjon om rutinar og sentrale reglar. Ein bør generelt vere varsam med å bruke innsette som tolkar, òg ved formidling av meir kvardagslege beskjedar. Eg tek opp dette frå talarstolen i Stortinget spesielt fordi det er ulike forhold som handlar om situasjonen i norske fengsel, kor det står igjen noko før vi kan seie oss fornøgde.

Heilt til slutt: Førebyggingsavdelinga tek òg opp soningsforholda for kvinner i fengsel. Komiteen ser alvorleg på at dei sanitære forholda for kvinnene ikkje er godt nok varetekne ved alle fengsel i dag, og at bl.a. det nye kvinnefengselet i Kragerø og den nye avdelinga for kvinner i Kongsvinger fengsel er plasserte i gamle bygningar, som i for liten grad varetek behova til kvinner under soning.

Lat meg avslutte med å seie at det er mi klare oppfatning, etter å ha sete nokre år i kontroll- og konstitusjonskomiteen, at eg snakkar på vegner av heile komiteen når eg seier at arbeidet til Sivilombudsmannen vert sterkt verdsett i komiteen, at det er eit embete og ein institusjon som nyter stor respekt her på Stortinget, i komiteen spesielt – for oss som jobbar med sakene – men òg generelt i samfunnet, og han spelar ei viktig rolle, bl.a. på dei felte eg har teke opp her, og på felt som andre talarar før meg har nemnt.

Gunvor Eldegard (A) [10:54:24]: No kan eg syna til innlegget frå saksordføraren, for – som saksordføraren sa – merknadene er frå ein samla komité. Me er einige om merknadene.

Men eg vil også knyta nokre kommentarar til årsmeldinga om førebygging av tortur og anna grufull, umenneskeleg eller nedverdiggende handsaming eller straff ved fridomstap.

Førebyggingseininga har sett på gjennomføringa av ransaking og visitasjon. Sivilombudsmannen har kritisert at fengsel utfører rutinemessig visitasjon med full avkledning, sjølv om slike undersøkingar berre skal gjennomførast når det er strengt naudsynt. Politiets utlendingsinternat på Trandum er òg kritisert for å ha ein rutinemessig praksis for kroppsvisering av dei internerte. Dette kan opplevast – skriv me i merknadene, men eg vil faktisk òg seia at dette er – nedverdiggende og krenkjande, og det skal berre brukast når det er absolutt naudsynt. Det er òg slått fast i Mandela-reglane, som er FN's standard minimumsreglar for handsaming av innsette.

Eg vil òg knyta nokre kommentarar til kvinner i fengsel. Sivilombudsmannen finn at dei sanitære forholda ikkje er gode nok. Det gjeld i alle fengsel. Både det nye kvinnefengselet i Kragerø og den nye eininga for kvinner i Kongsvinger er gamle bygg, som i altfor liten grad varetek behova til kvinner under soning.

Arbeidstilbodet til kvinner er nedprioritert. Mange kvinnelege innsette har behov for helsehjelp for psykiske lidningar. Det er det vanskeleg å få. Det syner seg at kvinner i fengsel ikkje har eit rustilbod likt det til menn. Her må regjeringa følgja opp anbefalinga, for me kan ikkje leva med desse skilnadene.

Likestillingsombodet har òg undersøkt soningsforholda for innsette i Noreg, og særleg innsette som har vern etter norsk diskrimineringslovgeving og FN's konvensjonar. Vurderinga til ombodet er at situasjonen for utsette grupper i norske fengsel er alvorleg, og at kvinner og andre utsette grupper systematisk kjem dårlegare ut enn majoritetsgrupper av norske innsette. Rapporten viser at mange av dei me kallar minoritetsfangar, har eit dårlegare tilbod enn normalfangar. Dei får både strengare straff og vert dårlegare tilpassa til det å koma tilbake til samfunnet.

Til kvar tid sonar om lag 180 kvinner i norske fengsel, om lag 6 pst. av det totale talet innsette. Kvinner sonar i fire reine kvinnefengsel, i tillegg til å vera spreidde utover i eigne avdelingar i eit titals andre fengsel. Ifølgje rapporten sit kvinner oftare isolerte og med strengare restriksjonar enn menn. Dei vert òg stengde ute frå rehabiliteringstilbod, og dei risikerer trakassering. Det kan vera at grunnen til at dei får dårlegare tilbod, er at dei er ei lita gruppe, og at det ikkje vert sett av nok ressursar til å vareta interessene deira på same måte. Ein fange har uttalt at ein må vera veldig ressurssterk for å krevja rettane sine i eit fengsel. Veldig mange kvinner som sit i fengsel, har vore utsette for seksuelle overgrep, mange har psykiske problem, og dei vert taparar i eit system som eigentleg er lagt opp for kvite menn.

Eg vil òg seia at komiteen i stor grad støttar Sivilombudsmannen i det at det skal vera mogleg for veldig mange – spesielt kvinner – som er langt frå familiene sine, å bruka Skype, slik at dei kan ha kontakt med familiene sine i soningstida. Men eg må seia at når både Sivilombudsmannen og Likestillingsombodet seier det er alvorleg at det er så stor skilnad på kvinner og menn i fengsel, må me ta tak og gjera noko. Både me i Stortinget og regjeringa er nøydde til å rydda opp i dette, for menneskerettane gjeld også i fengsel – og også for kvinner.

Kari Henriksen (A) [10:59:06]: Vi lever i en ganske urolig tid, i en tid da menneskerettene blir utfordret i hele verden. Det er for så vidt ikke noe nytt, men nytt i vår tid er at vi får de dilemmaene innenfor vår kystlinje og inn i vårt land.

Det å knytte seg til menneskeretter i fredstid er en holdsvis enkel operasjon. Menneskerettene favner om viktige verdier som vi alle kan slutte oss til, og som vi hegner om. Det er når det gjelder, når krisene kommer, når vi står overfor de reelle valgene, at det er viktig å ha menneskeretter og menneskerettigheter som kompass. Sivilombudsmannen er en av de viktigste kompassnålene og det viktigste kompasset vi har, for at vi også når det røyner på, kan være sikre på at vi er på riktig vei.

I den offentlige debatten hører vi flere ganger røster som sier at Norge ikke trenger å være best i verden på menneskeretter. Vi har det så bra, i hvert fall har de fleste i Norge det veldig bra, og vi kan ikke være redningsbøye for hele verden. Det er riktig, men også helt feil. Hvis ikke vi kan heve menneskerettsflagget når det trengs, har ikke menneskeretter noen verdi.

Menneskerettsflagget har verdi også for Norges minoriteter, verdi for folk som sitter i varetekt og opplever isolasjonsskader, og verdi for kvinner som soner i fengsel og opplever at rehabiliteringsverden er helt annerledes, at menn får forrang når det gjelder å delta i fritidsaktiviteter, og at de cellene de får, er eldre og mer slitt. Det har betydning for de innsatte som blir sendt til Nederland, der Sivilombudsmannen har pekt på at forebyggingsarbeidet knyttet til vern mot tortur og nedverdiggende behandling ikke er tilstrekkelig.

Når jeg reiser rundt i verden – jeg er bl.a. deltaker i valgobservatørkorps for OSSE – møter jeg mennesker som er utsatt for ufrihet. Det de sier til oss fra Norge, er at dere ikke må forlate deres posisjon som verdens beste på menneskeretter, likestilling og likeverd. Hvis ikke vi har dere å peke på, hvordan skal det da gå med oss?

Derfor er det viktig, og gledelig, at flertallet i komiteen står bak denne rapporten. Det er et viktig signal om at menneskeretter i Norge skal tas på alvor. Men jeg vil peke på en annen melding, årsmeldingen fra Norges nasjonale institutt for menneskerettigheter, som vi vi behandlet i går. Saker som vi har diskutert grundig, i hvert fall i justiskomiteen i denne stortingsperioden, er de nasjonale prosessene som går forut for lovendringer. Norges nasjonale institutt for menneskerettigheter omtaler det, og de skriver at gode nasjonale prosesser er også et sentralt virkemiddel for å unngå at staten krenker menneskerettighetene, og de anbefaler at staten, når den fremmer lover, i hele saksbehandlingsperioden blir bedre på å sjekke det opp mot viktige menneskeretter. Det støtter jeg meg til, og jeg er veldig glad for den gode debatten vi har hatt i salen i dag.

Martin Kolberg (A) [11:04:02] (komiteens leder): Jeg slutter meg først til alt det riktige som er sagt fra flere av representantene i denne debatten om Sivilombudsmannens betydning og det gode arbeidet som Sivilombudsmannen gjør.

Jeg tok ordet fordi det er en side ved samfunnet vårt som tangerer Sivilombudsmannens oppgaver, og som jeg mener det er viktig at Stortinget også fokuserer på. Jeg sier det på den måten at nå har jeg hatt åtte år i kontroll- og konstitusjonskomiteen, og vi har selvfølgelig den praksis

at vi ikke går inn i enkeltsaker – det kan ikke en stortingskomité gjøre, og alle forstår det. Men det hender innimellom at vi får brev fra enkeltmennesker hvor det er helt åpenbart at de har noe for seg. De har blitt urettferdig behandlet av en offentlig instans, det merker vi. Det som er problemet med det, er at de alle sammen – ved siden av sakens realiteter – føler at de møter en mur. De kommer ikke gjennom og blir ofte henvist til rettsvesenet, som i tilfelle vil koste så mye at de ikke har økonomisk evne til å få sin sak behandlet på en rettferdig måte.

Jeg tror det er flere av den type saker enn dem vi ser, og dette er et tungt spørsmål i tilknytning til rettssamfunnets rettferdighet med hensyn til det enkelte menneskets mulighet til å håndtere offentlige instanser og byråkrati ved en del anledninger. Dette er kanskje noen ganger urettferdig å si med hensyn til dem som sitter i kommuner eller fylker eller hvor det nå måtte være, med tanke på hva som blir resultatet, fordi de har sine meninger, sine preferanser og sine grunner, men allikevel, når vi leser igjennom en del slike saker, så er det veldig lite hyggelig lesning.

Jeg sier dette i forbindelse med Sivilombudsmannens årsmelding fordi Sivilombudsmannen tar mange av disse sakene. Men allikevel ser vi at det stopper opp nettopp fordi man ikke har muligheten eller evnen, rent faktisk, til å bruke de rettighetene som loven faktisk gir dem. Det handler ikke bare om penger, men det handler om faktisk mental kraft til å stå i det over lang tid, som det ofte krever. Særlig gjelder det dem som kalles for – og jeg sier kalles for – de svake i samfunnet som kommer i en slik situasjon. Dette er det veldig viktig at Stortinget har tung oppmerksomhet rundt, og jeg sier det i denne debatten. Jeg ser at sivilombudsmannen og hans folk prisverdig er til stede og hører at han har Stortingets støtte i å følge opp denne typen enkeltsaker på en kraftfull måte.

Karin Andersen (SV) [11:07:55]: Det som representanten Kolberg tok opp, er et veldig viktig tema. For oss som sitter i kommunal- og forvaltningskomiteen, er det sjølsagt et veldig viktig anliggende hvordan det offentlige og statens organer organiserer seg for å imøtekomme dette, og hva slags ledelse det er som legger vekt på at det er oppfyllelse av lovens intensjon og formål som må ligge til grunn når man praktiserer lovverket og møte med innbyggerne.

Noen slike saker kan handle om dårlig ledelse. Men noe av det kan også handle om at man ikke i tilstrekkelig grad har tatt hensyn til folks ulike måter å fungere på. Man kan ha ulike typer funksjonsnedsettelse som gjør at noen ikke er i stand til å gjøre seg nytte av det tilbudet som faktisk er der, eller har muligheten til å forstå hva som blir sagt, eller hvilke rettigheter de har. På det området frykter jeg at det er ganske langt igjen i mange forvaltningsorganer, og jeg er veldig glad for at Sivilombudsmannen kan bruke mye tid og ressurser på det.

Man kunne også se på det som alle er veldig glad for, nemlig at mye av offentlig sektor nå digitaliseres, og at det skjer på en rask måte. Men det avfører også noen problemer. Det kan bli en ny barriere for noen mennesker, kanskje særlig for den eldre delen av befolkningen, som kan miste muligheten til å få likeverdige tjenester og til å få ivarettatt sine behov i møte med det offentlige.

Det er egentlig en veldig liten sak med denne lønnsslippen. Men jeg har reagert på svaret fra regjeringen, når de

mener at det er riktig at vi kan organisere statens tjenester slik at eldre, syke mennesker er nødt til å la andre personer få innsyn i sin privatøkonomi for å få tilgang til sine egne pensjonsopplysninger. Det mener jeg er et prinsipielt spørsmål, som jeg mener at regjeringen har gitt et veldig dårlig svar på. Dette vil vi få se på mange områder. For mange vil dette være et stort framskritt og gjøre offentlige tjenester mye mer tilgjengelig, men vi må sikre oss at alle får del i det, og at det fungerer for alle.

Som jeg så vidt var inne på, har ledelse også noe med holdninger og verdier å gjøre. Derfor er det behov for at man sikrer på en enda sterkere måte at de som skal forvalte lovverket vårt i ulike deler av offentlig virksomhet, har en ledelse i ryggen som forteller dem at det er det faglig riktige og lovmessig riktige som skal forvaltes. Og hvis det ikke er nok penger til å gjennomføre det, må den beskjeden gå opp i systemet til politisk nivå. Man må ikke underslå fakta, men legge forholdet på bordet til politikerne. Så må politikerne ta avgjørelsen om enten at noen ikke skal få, eller at systemet må endres, hvis man ikke er villig til å bevilge penger sånn at man får til det som loven forutsetter.

Det er etter mitt syn svært viktig fordi vi har mye godt lovverk i Norge, men i altfor mange tilfeller brukes det og tøyes det som en strikk. Jeg har jobbet mye med tjenester til mennesker med funksjonsnedsettelse, mye med tjenester til vanskeligstilte og til psykisk syke mennesker. Dessverre er det nok slik at mange av disse har det vanskelig, ja, noen av de eldre har det så vanskelig at SV har funnet det nødvendig å fremme en sak i Stortinget om å få undersøkt menneskerettighetene i eldreomsorgen. Vi fikk ikke flertall for det, dessverre, men det er alvorlig at Stortinget vedtar lover som i praksis der ute ikke fungerer sånn som jeg tror de fleste har tenkt seg, og i alle fall ikke slik som befolkningen oppfatter at det skal være. Jeg tror også at lokalpolitikere oppfatter hvordan det skal være. De får det bare ikke til, for det er ikke mulig. Her er vi i et spenn som Sivilombudsmannen gir oss gode tilbakemeldinger på at vi ikke har løst, altså et gap som vi som lovgivende og bevilgende myndighet ikke har løst på en del områder. Det tror jeg vi må, for det handler om befolkningens tillit til fellesskapet og den offentlige forvaltningen.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 5 og 6.

Sak nr. 7 [11:13:37]

Innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen om statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli–31. desember 2016 (Innst. 352 S (2016–2017))

Martin Kolberg (A) [11:14:05] (komiteens leder): Med presidentens tillatelse vil jeg legge til en ting i forlengelsen av den diskusjonen vi hadde i forrige sak. Representanten Karin Andersen nevnte nemlig digitaliseringen. Det at Nav-kontorene nå stenger dørene for folk, og at man må henvende seg via nettet mange steder for å få sine rettigheter, gjelder også den saken som vi snakker om nå. Det var ikke meningen at det skulle bli sånn, men det blir sånn fordi man i systemene mener det er nødvendig for å klare jobben. Ofte kan da det enkelte menneske falle veldig gjennom.

Som presidenten kanskje oppdaget, kom sakene litt fort på kontroll- og konstitusjonskomiteen i dag. Det er vårt ansvar å følge opp overfor salen, så det er i og for seg ikke noe galt med det, bortsett fra at det var ikke egentlig uttrykk for noen nonchalans fra vår side når det gjelder EOS-utvalgets årsmelding, men vi rakk rett og slett ikke fram. Saken gikk, og det får stå slik det står. Jeg vil si herfra nå at det er stor tilslutning i kontroll- og konstitusjonskomiteen for det arbeidet som EOS-utvalget har gjort. Jeg kvitterer ut den saken ved å si dette fra mitt ståsted, og beklager vår manglende tilstedeværelse.

Så er det statsrådsprotokollene for annet halvår 2016. Det knytter jeg bare noen veldig korte kommentarer til, for dette er en enstemmig innstilling fra kontroll- og konstitusjonskomiteen. Gjennomgangen av statsrådsprotokollene er en grunnlovfestet oppgave i henhold til Grunnloven § 75 f, og etter Stortingets forretningsorden § 14-9 første ledd er det kontroll- og konstitusjonskomiteen som skal gjennomgå protokollene og avgi sin innstilling til Stortinget.

Komiteen har merket seg at det ikke har vært noen dissenser i regjeringen i perioden fra 1. juli til 31. desember 2016. Komiteen har ikke noe å bemerke verken til benådningssakene eller til embetsutnevnelser i den aktuelle perioden. Forskriftene som er fastsatt, endret eller opphevet av Kongen i statsråd, inngår som en del av komiteens halvårslige gjennomgang. Komiteen har i denne omgang ikke funnet grunnlag for å be Stortingets utredningsseksjon om å gjennomgå utvalgte forskrifter, og har ingen merknader til forskriftene som er fastsatt, endret eller opphevet i annet halvår 2016.

Med dette anbefaler jeg komiteens enstemmige innstilling om gjennomgangen av statsrådets protokoller for perioden 1. juli til 31. desember 2016.

Presidenten: Presidenten vil gjøre oppmerksom på forretningsordenen § 55. Selv om representanten ba om unnskyldning, heter det der:

«Taleren bør holde seg strengt til den saken som er under debatt.»

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at sakene nr. 8 og 9 behandles under ett.

– Det anses vedtatt.

Sak nr. 8 [11:17:45]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å styrke arbeidet mot voldtekt (Innst. 343 S (2016–2017), jf. Dokument 8:110 S (2016–2017))

Sak nr. 9 [11:18:05]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Anders Tyvand, Olaug V. Bollestad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å bekjempe voldtekt (Innst. 342 S (2016–2017), jf. Dokument 8:127 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jenny Klinge (Sp) [11:19:05] (ordfører for sakene): Det er to ulike representantforslag, som begge gjeld temaet valdtekt og korleis ein skal kjempe mot det, som er grunnlaget for denne debatten. Som saksordfører for begge sakene vil eg først få takke komiteen for godt samarbeid. Eg vil også understreke at dette problemet er noko vi tverrpolitisk meiner er viktig både å diskutere og ikkje minst å gjennomføre tiltak mot.

Valdtekt er sterkt krenkjande og svært alvorleg kriminalitet, og konsekvensane er langvarige for mange som blir utsette for det. Derfor må samfunnet gjere målretta tiltak for å hindre at valdtekt skjer, og også styrkje oppfølginga av valdtektsoffer. Ein viktig del av arbeidet mot valdtekt er faktisk å få dømt fleire gjerningspersonar. Slik statistikken er no, med så få domfellingar i forhold til talet på meldingar, er den potensielle straffa lite avskrekkande all den tid dei fleste gjerningspersonane faktisk går fri.

For å oppnå fleire domfellingar er det viktig at fleire melder raskt etter overgrepet, at politiet gjennomfører ei effektiv og god etterforskning, at saka såleis blir av høg nok kvalitet til å kome opp for retten og helst fører til ei rett avgjerd der. I rettssystemet ser det også ut til at det er grunn til å ha ei betre opplæring av lekdommarane, særleg med tanke på korleis haldningar kan påverke oppfatninga av skuldspørsmålet.

Det er ikkje greitt viss valdtektsmenn går fri fordi nokre av dommarane meiner påkledninga til offeret er relevant for skuldspørsmålet. Går vi langt nok i den retninga, må vi alle snart pakke oss like mykje inn på varme sommardagar som det vi gjer om vinteren. Det er viktig å få fram at korleis ein kler seg eller ter seg, ikkje er relevant. Det som er relevant, er om begge parter er frivillig med på det som skjer, eller ikkje.

Dei to representantforslaga inneheld begge forslag som går på dette med haldningar knytte til valdtekt og opplæring av lekdommarar, og om m.a. overgrepsmottak. Eg reknar med at dei enkelte partia som står bak framlegga, seier sjølve meir om innhaldet i desse. For Senterpartiets del vil eg til slutt understreke at vi har vore opptekne av at forslaga skal vere mest mogleg konkrete og forpliktande, og at dette har vore avgjerande for kva forslag vi står bak i dag.

Eg tek opp dei forslaga Senterpartiet er ein del av, og eg vil varsle at vi kjem til å støtte forslag nr. 4, frå Kristeleg Folkeparti.

Presidenten: Representanten Jenny Klinge har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kari Henriksen (A) [11:21:56]: Arbeiderpartiet er bekymret ... Ja, først må jeg også takke saksordføreren

for et godt innlegg og for at hun har pekt på viktige punkter og forskjeller i sakene.

Så vil jeg si at Arbeiderpartiet er bekymret over at anmeldte voldtekter blir liggende på vent hos politiet. Hvis vi ser på den debatten vi hadde i går vedrørende hvilke virkemidler som vil være best for ofrene, mener vi at dette er et viktig virkemiddel og et virkemiddel som fungerer. Vi kan ikke si annet enn at vi er skuffet over at vi faktisk fremdeles får meldinger og rapporter om at voldtekt ikke prioriteres høyt nok, slik at saker blir liggende til fordel for behandling av andre saker.

Det er klart det er et dilemma mellom det å styre politisk og det å sikre at politiet får lov til å gjøre det de selv mener er riktig. Vi har sett at denne regjeringa er veldig ivrig i sin detaljstyring, men altså ikke på dette området. Det mener vi er beklagelig. Vi har kanskje det vi kan kalle en omvendt strategi. Vi har detaljstyring på dette området, men har til frie driftsmidler på andre områder.

Vi håper at regjeringspartiene som i denne sal i går var veldig opptatt av å styrke ofrenes situasjon, kan gå med på å forplikte seg til en handlingsplan som virkelig kan utgjøre en forskjell for ofre i denne saken. Konkrete handlingsplaner med ansvarsfordeling og konkrete tiltak er det gode erfaringer med, og disse medlemmer – altså Arbeiderpartiet – stiller seg undrende til at regjeringa faktisk har nedprioritert å fortsette dette arbeidet.

Jeg tar herved opp forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti til sak nr. 9.

Presidenten: Representanten Kari Henriksen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Margunn Ebbesen (H) [11:24:23]: Jeg ønsker selvfølgelig først å takke saksordføreren for en god losing gjennom disse to sakene og ikke minst takke Kristelig Folkeparti og Arbeiderpartiet for disse viktige forslagene, som setter fokus på et tema som regjeringen og regjeringspartiene har vært veldig opptatt av gjennom disse fire årene.

Voldtekt er en grov, integritetskrenkende form for kriminalitet som kan føre til omfattende helseskader og varige belastninger for den enkelte. Riksadvokaten la tidligere i år fram de nasjonale resultatene fra statsadvokatenes kvalitetsundersøkelse for 2016. Den viser at det gjøres framskritt i etterforskning og påtale, men at de langt ifra er i mål med å sørge for bedre og lik kvalitet i etterforskning, sporsikring og avhørsmetode. Det er verdt å merke seg at Riksadvokaten har valgt ut voldtekt og mishandling i nære relasjoner som et område for ekstra gjennomgang, nettopp fordi storting og regjering har uttrykt en klar forventning om at etterforskning av disse sakene skal holde høy kvalitet.

Den forrige handlingsplanen om voldtekt gikk ut i 2014. Når tallene viser en økning i anmeldte seksuallovbrudd og ikke minst at det er unge jenter som utsettes, er det klart at jobben ikke er ferdig. Regjeringen har derfor allerede satt i gang arbeidet med ny handlingsplan mot voldtekt, så ett av forslagene som fremmes her i dag, allerede er kvittert ut. Jeg må si at om ordet «forpliktende» står framfor eller ikke, oppfatter jeg at alt arbeidet regjeringen gjør, og som settes i gang, er forpliktende. Jeg vil tro det samme gjelder for Arbeiderpartiet, så her er det vel mer en bruk av politisk polemikk enn politisk innhold.

Regjeringspartiene har forventninger til at fokuseringen på dette området skal bidra til bedre resultater også framover. Politireformen skal legge til rette for større etterforskningsmiljø og spesialistkompetanse på voldtekt. Spesialistkompetanse er viktig for å sikre høy kvalitet på politiets behandling av seksuelle overgrep, og i tildelingsbrevet til Politidirektoratet er det innarbeidet klare føringer om kvalitet og effektivitet i straffesaksbehandlingen av seksuallovbrudd. Så det prioriteres av regjeringen.

Forslagsstillerne er også opptatt av at de som er utsatt for voldtekt, har behov for tverrfaglig bistand etter at de har anmeldt saken. Høyre og Fremskrittspartiet støtter forslagsstillerne i at det er viktig med tverrfaglig bistand. Derfor ser vi også fram til at det i løpet av 2017 vil bli etablert tolv offeromsorgskontor i tilknytning til de nye politidistriktene.

Et annet viktig område jeg ønsker å belyse i mitt innlegg, er hvordan vi skal bli bedre på forebygging. Selvsagt er det viktig med avdekking, straffeforfølgelse og oppfølging av voldtektssaker, men kanskje noe av det aller viktigste er hva vi gjør for å forebygge at slike voldtekter og seksuelle krenkelser skjer. Representantene er også opptatt av dette i sine forslag, og regjeringen følger allerede opp. Her vil jeg vise til uttalelser fra kunnskapsministeren i går da vi diskuterte filter mot pornografi. I barnehage- og lærerutdanningen skal alle nå lære om vold og forebygging av vold, og i de nye læreplanene i skolen vil folkehelse og livsmestring være en viktig del. Elevene skal få kunnskap, kompetanse og holdninger som bidrar til å fremme helse og til at de kan håndtere ulike situasjoner i sin barndom eller ungdom, som hvor grensen går for hva som er akseptabelt knyttet til egen kropp eller hva du gjør med andre.

Kripos har også en kampanje – Hvor lite skal du finne deg i? – som jeg også håper vil ha virkning. Jeg viser også til et viktig prosjekt som er gjennomført i Sortland kommune hvor fokuset var å ruste fagfolk til å kunne forebygge og tidlig oppdage seksuelle overgrep. Slike gode tiltak ute i kommunene håper jeg vi klarer å få formidlet, slik at flere kan lære av hverandre og gi temaet større oppmerksomhet. La det ikke være tvil: Voldtekt er et alvorlig samfunns- og folkehelseproblem, som Høyre og Fremskrittspartiet tar på alvor. Og vi vil hele tiden ha fokus på forebygging, etterforskning, påtale og oppfølging av ofre også framover.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:28:56]: Barn og unge skal få vokse opp i trygge omgivelser uten fare for vold og overgrep. Det er en målsetting vi må etterstrebe. I denne stortingsperioden har samarbeidspartiene fått på plass viktige grep for å forebygge, avdekke og bekjempe vold og overgrep mot barn og unge, gjennom økte midler til familievernkontorene, Statens barnehus, flere sosialpediatre og økte midler til etterforskere i politiet. I tillegg har vi fått på plass en opptrappingsplan som vil gi et milliardløft på området. Jeg håper dette vil bidra til å hjelpe ofrene i langt større grad enn vi har klart tidligere.

Selv om vi har gjort mye, er det mye som gjenstår. Voldtekt er et alvorlig samfunnsproblem. Det krenker mennesket på det groveste og kan medføre at den utsatte

blir traumatisert for livet. Vi må derfor forebygge i langt større grad enn det vi klarer i dag. Jeg er derfor glad for at en samlet justiskomite går inn for at regjeringa skal legge fram en ny handlingsplan, at voldtekts ofre i møte med offentlige myndigheter, rettsapparatet, politiet og helsevesenet skal få en mer helhetlig oppfølging, og at voldtekts ofre over hele landet skal få tilgang til voldtektsmottak, samt sikre full finansiering av voldtektsmottakene.

Riksadvokaten har nylig lagt fram en rapport om kvaliteten i behandlingen av straffesaker knyttet til voldtekt og vold i nære relasjoner. Her kom det fram at kvaliteten knyttet til etterforskning var for dårlig. Kompetanse i politiet og rettsapparatet om voldtekt og overgrep er svært viktig for å bekjempe denne alvorlige kriminaliteten. Jeg er derfor glad for at en samlet komité stiller seg bak forslaget vårt om å sikre kompetanseheving i politiet og rettsapparatet i disse sakene.

Dessverre fikk vi ikke flertall for at det skal nedsettes et nytt voldtektsutvalg. Vi fikk heller ikke flertall for å sikre tilstrekkelige ressurser og finansielle rammer for å sikre kvaliteten på de rettsmedisinske og medisinske prosedyrene, eller at det skal foretas en vurdering av hvorvidt det vil være hensiktsmessig med mer omfattende opplæring av lektommere når det gjelder saker om voldtekt.

Skal vi klare å bekjempe vold og overgrep, er det helt avgjørende at vi styrker det forebyggende arbeidet. Barn og unge må få lære om grensesetting, både for seg selv og for andre. Det er viktig at barn og unge får kunnskap om hvilke grenser de kan sette for seg selv, og hvilke grenser de må sette for andre. Kristelig Folkeparti støtter derfor forslaget om å sikre at kunnskap om dette gis i barnehagen og skolen. Der hadde vi viktige formuleringer i opptrappingsplanen da vi behandlet den.

Tilgang til overgrepsmottak i hele landet er viktig, både for å kunne hjelpe det enkelte offeret og for å kunne sikre bevis. Det er viktig at også barn får mulighet til å få hjelp fra overgrepsmottakene. Kristelig Folkeparti støtter derfor forslaget om at det etableres overgrepsmottak i hele landet, og at det også skal sikres at de har kapasitet til å ta imot barn.

Vi fremmer også i dag et løst forslag om å fjerne begrepet «voldtekt til samleie» fra straffeloven, for å tydeliggjøre at voldtekt er alvorlig kriminalitet og ikke har noe med samleie å gjøre. Dagens ordlyd i straffeloven er misvisende. Et samleie er basert på frivillighet, uten vold og truende atferd. Begrepet bør derfor etter vår mening tas bort.

Begrepet «voldtekt til samleie» er brukt i forbindelse med minstestraff for voldtekt i straffeloven § 292 og ved minstestraff for voldtekt av barn under 14 år i straffeloven § 300. Begrepet er et innarbeidet juridisk begrep, men det betyr ikke at det ikke kan endres. Forslaget vårt er å bytte ut et begrep, be regjeringa se på det og fremme et forslag til hvordan det kan gjøres, ikke realiteten i straffebudene. Det er viktig.

Mange voldtekts ofre føler skam etter å ha blitt utsatt for voldtekt. Jeg mener det er viktig å tydeliggjøre at når noen dømmes for voldtekt, er offeret helt uten skyld. Begreper skaper holdninger. Jeg mener derfor at straffeloven bør endres på dette punktet, og håper at det kan få flertall i dag.

Jeg tar opp forslagene fra Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Da har representanten Kjell Ingolf Ropstad tatt opp de forslagene han refererte til.

Iselin Nybø (V) [11:33:28]: Først vil jeg takke forslagsstillerne, både fra Kristelig Folkeparti og fra Arbeiderpartiet, for å ha løftet disse sakene. Det er saker som det er viktig at blir debattert, ikke minst her i Stortinget, og det er saker som det er viktig at vi alltid fokuserer på, for vi snakker her om alvorlig kriminalitet og handlinger som er sterkt uønsket.

Venstre kommer også til å stemme for en del av de mindretallsforslagene som ligger inne i disse to innstillingene. Blant annet er også vi tilhengere av å nedsette et nytt voldtektsutvalg. Det var Venstres Rita Sletner som ledet det forrige voldtektsutvalget, som gjorde en god og viktig jobb på dette området, og som løftet saken. Det begynner å bli noen år siden dette arbeidet ble gjort, og vi mener det nå er på tide å sette ned et nytt utvalg for å gjøre en ny jobb. Ting skjer, også på dette feltet, og det er viktig at vi er oppdatert. Så vi ser behovet for et slikt utvalg.

Når det gjelder forslag II til vedtak i sak nr. 8, om arbeidet med grensesetting som skal gjennomsyre barnehage og skole, mener jeg at det på mange måter er å slå inn åpne dører. Det er et arbeid som allerede er i gang, og det gjøres mye bra på det feltet allerede. Men når vi her og nå har en sak om den problemstillingen, som handler om voldtekt, mener jeg likevel at det er en viktig markering å stemme for et sånt forslag. Selv om vi vet at det allerede skjer noe – og skjer mye – på det feltet, kommer Venstre til å stemme for det.

Jeg oppfatter heller ikke at det er noen politisk uenighet om intensjonen bak et sånt ønske. Nettopp det arbeidet er noe vi tverrpolitisk er enige om at må skje i skole og barnehage.

Men så har jeg lyst til å si litt om de forslagene vi ikke kommer til å stemme for. Vi kommer ikke til å stemme for forslag nr. 3 til sak nr. 8, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet, eller forslag nr. 3 til sak nr. 9, fra Kristelig Folkeparti, som handler om holdningsendringer og opplæring av meddommere.

Jeg er helt enig i at vi fortsatt har en lang vei å gå når det gjelder holdninger i samfunnet generelt. Samtidig mener jeg veldig sterkt at vi her er inne på noen prinsipielle spørsmål, for som lovgivere er vi en statsmakt, akkurat som den dømmende makt også er en statsmakt. Jeg mener vi skal være svært forsiktige med å trå inn på hverandres områder, og jeg mener disse to forslagene er helt på grensen til hva Stortinget skal pålegge eller be domstolene om å gjøre. Jeg er enig i intensjonen om at vi generelt må heve kompetansenivået i samfunnet, men jeg mener ikke at Stortinget kan gå inn og pålegge domstolene å gjøre det overfor dem som skal dømme. Det er domstolenes egen oppgave å sørge for at de som skal gjøre den jobben på vegne av samfunnet, har den kunnskapen som trengs. Det må de sørge for enten de gjør det gjennom opplæringsprogrammer eller ved at aktor og andre aktører i retten blir ekstra bevisst på opplysningen rundt disse sakene.

Jeg vil også knytte noen kommentarer til Kristelig Folkepartis løse forslag om å endre overskriften i straffeloven §§ 292 og 300 og ta vekk begrepet «voldtekt til samleie». For det første er jeg uenig med representanten Ropstad når han sier at den paragrafen framstår som om det er noe som handler om frivillighet. Når man leser §§ 292 og 300, mener jeg på ingen måte at paragrafen sett under ett er noe som taler for noe frivillighet. Når en ser hele det kapittelet i straffeloven, ser man tvert imot at det er én paragraf om

voldtekt som handler om seksuell omgang, og seksuell omgang er et ganske vidt begrep. Så kommer paragrafen etterpå og snakker om «voldtekt til samleie» og kommer med noen ganske tydelige beskrivelser av hva dette dreier seg om, som gjør at det snevres inn. Det er også derfor § 291, om voldtekt, har en lavere strafferamme enn § 292, om minstestraft for voldtekt til samleie mv., som har en mye strengere strafferamme.

Jeg er også skeptisk til måten forslaget fra Kristelig Folkeparti er utformet på, for de ber ikke regjeringen se på det, de ber dem om å endre. Det er et innarbeidet juridisk begrep. Det kan godt være at det går fint å endre, men vi mener i så fall at det ikke er noe vi gjør over bordet i et Dokument 8-forslag. Det er i så fall noe statsråden må se på selv.

Kirsti Bergstø (SV) [11:38:43]: Jeg vil starte med å takke forslagsstillerne, som har reist viktige forslag til diskusjon i dag. Voldtekt er et alvorlig samfunnsproblem. Det setter dype spor i dem som blir utsatt for det, og det er en grov kriminell handling som vi alle har et ansvar for å bekjempe. Derfor er jeg veldig glad for initiativene som er tatt, og for debatten som holdes nå.

SV støtter intensjonen i de fleste forslagene som fremmes, men mange av dem er likelydende eller veldig nær hverandre, så vi kommer tilbake til hvordan vi prioriterer i våre voteringer. Først og fremst tok jeg ordet for å ta opp SVs løse forslag om at regjeringen skal legge til rette og sørge for gjennomføring av et tiårig program mot seksuell trakassering i skolen. Forslaget er utarbeidet av Skjeie-utvalget – Likestillingsutvalget – og er tydelig på at det trengs et stort løft og et systematisk arbeid hvis vi skal klare å endre holdninger, slik at det også endrer handlinger. Vi vet det er forbedringer innenfor seksualitetsundervisningen i form av at trygge og tilgjengelige voksne er til stede i barn og unges liv, men fremdeles trengs en systematisk innsats for å endre holdninger og for å få økt bevissthet rundt kjønn, kropp, seksualitet og grensesetting.

Når jeg sier seksuell trakassering, mener jeg uønsket oppmerksomhet rundt kjønn, kropp og seksualitet, alt fra det å bli kledd av med blikket til å bli klådd på, kalt for hore, eller i ytterste konsekvens bli voldtatt. Dette handler om å endre synet på hva som er greit å gjøre med andre mennesker, på hvilken måte det er greit å ta seg til rette på andre menneskers kropp, og da må man se disse tingene i hop. Jeg har snakket med mange unge jenter som er usikre på hva de selv har opplevd. Er det voldtekt idet man våkner opp fra en fest, har vært beruset og er usikker på hva som har skjedd, men vet at en venn har ligget med deg? Er det voldtekt, lurar de på. Det viser jo at det er en veldig uklar bevissthet rundt problemstillingen. Enhver skjønner at når et fremmed menneske angriper deg på gata og voldtar deg, er det en kriminell handling, men alle gråsonene gjør problematikken ekstra krevende å håndtere. Vi vet at de aller fleste voldtekter begås av noen man kjenner, i nære relasjoner – venner, kjærester eller familie. Det gjør det ekstra vanskelig å anmelde forholdet, og situasjonen blir ekstra krevende å stå i, for det er dobbel krenkelse og dobbelt svik.

Da er vi nødt til å skape en større trygghet og bevissthet rundt disse spørsmålene, slik at man er trygg i seg selv på når man skal si ja, og når man skal si nei, og at den andre også vet at man skal overholde de grensene andre setter, og

vet selv hva som er grenser for krenkelse. Nettopp det å fokusere mer på dette blant barn og unge er å forebygge voldtekt tidlig. Det er tidlig innsats som trengs, både for at vi skal være trygge på at unge mennesker vet hva som er kriminelle handlinger, vet at det er lov å sette grenser, og vet at man skal overholde og respektere de grensene andre setter, og for at de våger å anmelde når de blir utsatt for en voldtekt. Der er det en vei å gå, og derfor er det helt nødvendig å ha et systematisk og langsiktig arbeid for å bekjempe seksuell trakassering og for å bekjempe voldtekt, fordi holdninger avgjør handlinger.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp forslaget hun refererte til.

Statsråd Per-Willy Amundsen [11:43:44]: Voldtekt er svært alvorlig kriminalitet som kan sette varige, dype spor i det enkelte menneskes liv. Anmeldelsesfrekvensen er fremdeles lav, og hjelpe- og behandlingstilbudet for ofrene er ofte av ulik kvalitet. Samfunnet må gjøre mer. Derfor har jeg som justis- og beredskapsminister tatt initiativet til å igangsette arbeidet med en ny handlingsplan mot voldtekt. En ny handlingsplan vil være den beste rammen for det videre arbeidet på dette området. Det vil være forpliktende og også den beste måten å målrettet få på plass nye tiltak på.

Vi har nå god kunnskap om grunntrekkene i kriminalitetsbildet for voldtekt. Ny og verdifull kunnskap skal omsettes til tiltak innenfor det voldtektsforebyggende arbeidet, for effektiv iverksettelse og for tiltak som sikrer god ivaretagelse av ofrene.

Jeg deler justiskomiteens tilråding av tiltak som sikrer en mer helhetlig oppfølging av voldtekts ofre i møtet med offentlige myndigheter og helsevesenet. Den nye handlingsplanen skal fange opp dette gjennom tiltak som sikrer god kvalitet på landets overgrepsmottak og i helsetjenesten. Samtidig vil etableringen av offeromsorgskontor bli viktig for en helhetlig oppfølging. Mange har behov for tverrfaglig bistand etter politianmeldelse, og derfor skal det i løpet av 2017 etableres tolv kontorer for offeromsorg i tilknytning til de nye politidistriktene etter modell av Støttesenteret for fornærmede i straffesaker, i Trondheim. Tiltaket skal gi bedre oppfølging av ofre og pårørende gjennom hele saksgangen, fra anmeldelse til rettsak.

Ansvar for voldtektsmottakene tilligger helse- og omsorgsministeren. Han fremhever at barn og voksne utsatt for seksuelle overgrep skal ha god og helhetlig oppfølging av helsetjenesten gjennom hele pasientforløpet. Jeg er glad for at tilbudet til overgrepsutsatte har blitt bedre etter at spesialhelsetjenesten i 2016 overtok hovedansvaret: Det fremgår av en rapport fra Nasjonalt kompetansesenter for legevaktmedisin, publisert i mars 2017. Like fullt viser rapporten at det fremdeles er mangler i tilbudet på noen områder. Det mangler beredskapsvakt enkelte steder, og den rettsmedisinske kompetansen er ikke like godt ivare tatt i hele landet. Samtidig skal vi huske på at det kun har gått ca. ett år siden de regionale helseforetakene formelt overtok ansvaret for tilbudet til barn og voksne utsatt for seksuelle overgrep. Naturlig nok vil det ta noe tid å styrke tilbudene, og Helse- og omsorgsdepartementet følger nøye med på utviklingen.

Når det gjelder flere tiltak for kompetanseheving hos politiet og rettsapparatet, vil resultatene fra Statsadvokate-

nes kvalitetsundersøkelse 2016 – voldtekt og mishandling av nærstående, fra mai 2017, styrke statsadvokatenes fagledelse rettet mot politiets straffesaksbehandling i form av strukturerte, konstruktive tilbakemeldinger i sine regioner. Samtidig er rapporten en viktig referanse for utviklingsarbeidet knyttet til nærpoltireformen, hvor Politidirektoratet nå implementerer 20 tiltak for løft på etterforskningsfeltet.

Voldtektsseksjonen ved Kripos er etablert som fast seksjon fra 1. mars 2016. Seksjonen har særlig ansvar for kompetanseoverføring til distriktene samt for stedlig konsultativ bistand.

Ønsket om at det fokuseres mer på voldtekt som et alvorlig samfunnsproblem, deles fra min side fullt og helt med forslagsstillerne. Derfor skal både etablert og ny kunnskap om voldtekt ligge til grunn for tiltak i den nye handlingsplanen mot voldtekt. Jeg mener derfor at den kommende handlingsplanen vil fange opp det som er fremmet i representantforslagene.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Kari Henriksen (A) [11:48:59]: Forrige handlingsplan mot voldtekt gikk ut i 2014. I tida etter har lite skjedd. Utfordringene knyttet til voldtekt er ikke løst. For mange opplever fremdeles å bli utsatt for voldtekt, og for få saker blir oppklart. I dag ser vi at Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti går for en handlingsplan, men imot en forpliktende plan. Men hva skal man med en uforpliktende plan? Det er for dårlig.

Regjeringa vil ikke ha en forpliktende opptrappingsplan, og jeg spør meg: I en så viktig sak, som har vært en utfordring i så mange år, hva skal man med flere uforpliktende planer? Jeg vil gjerne spørre ministeren: Hvorfor vil ikke regjeringa at handlingsplanen skal være forpliktende?

Statsråd Per-Willy Amundsen [11:49:51]: Jeg har heller ikke den store forståelsen for hvorfor man skulle operere med ikke-forpliktende handlingsplaner, derfor er jeg heller ikke kjent med at vi gjør det. Handlingsplaner er per definisjon forpliktende. Det er nettopp derfor man lager dem, det er nettopp derfor man forankrer dem, det er nettopp derfor man har den behandlingen i regjering som man nettopp har, når man får på plass nye handlingsplaner. Derfor er det også betydelig politisk oppmerksomhet rundt disse prosessene når de enkelte tiltakene skal falle på plass.

Så jeg er enig i at vi ikke trenger uforpliktende handlingsplaner. Derfor har jeg tenkt å få på plass en forpliktende handlingsplan – slik jeg forventer at alle handlingsplaner skal være når regjeringen legger dem til grunn for sitt arbeid – også på dette området, i kampen mot voldtekt.

Kari Henriksen (A) [11:50:48]: Dette ligner til forveksling på den hule retorikken vi hadde i diskusjonen i denne salen i hele går. Man vil ha forpliktelser, men ikke si det bort. Arbeiderpartiet vil ha forpliktelser, og vi vil si det bort. Vi vil ha virksomme tiltak. I hele går sto vi i denne salen og diskuterte et forslag regjeringa ikke kunne grunngi effekten av. Nå har Arbeiderpartiet et forslag som har effekt, og det stemmer Høyre og Fremskrittspartiet ned – jeg snakker om forslag nr. 1 i innstillinga.

Hulheten i gårsdagens retorikk fra regjeringspartiene lyder som et ekko i veggene her i dag. Det er dette som funker hvis vi vil at etterforskningen skal bli bedre, flere saker skal komme til domstolene og flere bli dømt. Hvorfor vil ikke justisministeren at politiet skal prioritere sakene, jf. vårt forslag nr. 1?

Statsråd Per-Willy Amundsen [11:51:54]: Jeg mener det er viktig å prioritere å oppklare og bekjempe voldtekt, derfor er det også et tydelig signal om at det prioriteres høyt fra regjeringen. Så har jeg litt vanskelig for å forstå hvordan man her problematiserer det som jeg mener er den riktige fremgangsmåten. Nå må vi først samle den kunnskapen vi har, identifisere de tiltakene som gir best effekt, gjennom en ny handlingsplan, realisere dem og få på plass god politikk som kan bringe oss videre etter 2014, da forrige handlingsplan gikk ut. Da handler det om konkrete tiltak som skal være målrettede, som skal være forankret, og som dermed også skal følges opp på en forpliktende måte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [11:53:01]: Jeg vil takke statsråden for et godt innlegg. I min verden opererer vi heller ikke med uforpliktende handlingsplaner, derfor formulerte vi forslaget som å be om en ny handlingsplan, uten å tenke på det, og det er derfor Kristelig Folkeparti stemmer for det som ligger i Kristelig Folkepartis Dokument 8-forslag, og ikke for det som står i Arbeiderpartiets, for en kan jo ikke stemme for to nesten identiske forslag.

Jeg er også glad for det man trekker fram når det gjelder voldtektsmottak. Det er riktig som statsråden sier, at det bare har vært et år, og jeg får gode signaler fra Agder, der det har virket å fungere veldig godt. Det har vært en stor økning, og det viser også at en har tillit til det. Men det tilbakemeldingene der går ut på, er at når det gjelder barn, har man kompetanse ned til 15 år, og at de kan man motta på voldtektsmottaket, men at de som er under 15 år, og i alle fall 14 år, blir tatt hånd om av barneleger istedenfor, som har en helt annen oppfølging og apparat rundt. De har ikke samme kompetanse på vakt døgnet rundt. Derfor er et av forslagene som ligger til behandling i dag, nettopp om dette. Er statsråden enig i at det er en viktig problemstilling å sikre den samme kompetansen for barn?

Statsråd Per-Willy Amundsen [11:54:06]: Jeg har ingen problemer med å erkjenne den problemstillingen som representanten tar opp. Jeg mener at det også er noe som må vurderes i forbindelse med en ny forpliktende handlingsplan, den grensedragningen mellom barn, og den oppfølgingen de skal få, og personer som er 15–16 år og oppover. Den grensedragningen er viktig. Det som er avgjørende, er at vi får på plass gode tilbud som ivaretar de fornærmede. Det er høyt prioritert.

Og jeg er enig med representanten i at når man nå gir et tydelig signal fra Stortinget, og det er et tydelig signal fra regjeringen, må det vel være noe av det best begrunnede handlingsplanarbeidet som vi noen gang har igangsatt – når både storting og regjering signaliserer det.

Jenny Klinge (Sp) [11:55:15]: Riksadvokaten leverte ein rapport 28. april om kvaliteten på valdtektsetterforskning. Funna i rapporten er at norsk politi er for dårleg på sporsikring i valdtektssaker, at kvaliteten på avhør varie-

rer, og at bruk av skjulte etterforskningsmetodar aldri blir vurdert, i tillegg til andre manglar.

Den 10. mai sende statsråden brev til justiskomiteen i samband med desse to representantforslaga om valdtekt, som vi debatterer i dag, der han uttaler at han ikkje har direkte planar om å leggje fram ein ny handlingsplan mot valdtekt. Men eit par veker seinare, den 29. mai, uttaler han til VG at han lover at det skal kome ein ny handlingsplan mot valdtekt. Som vist låg kunnskapen om kvaliteten på valdtektsetterforskinga føre allereie då statsråden sende sitt brev til justiskomiteen. Derfor vil eg spørje kva som er årsaka til at statsråden har endra meining i løpet av mai månad.

Statsråd Per-Willy Amundsen [11:56:13]: Jeg skal være så ærlig å si at da jeg ble mer klar over Riksadvokatens funn, som jeg mener er ganske alvorlige, og som peker i retning av at vi må gjøre mer, var det min vurdering at vi måtte få på plass en ny handlingsplan mot valdtekt. Det er bare å ta inn over seg at vi har utfordringer på dette området som ikke ivaretas godt nok. Også etter å ha konsultert folk på feltet, som jobber med dette i det daglige, og særlig frivillige, blir jeg ganske overbevist om behovet for å få på plass nye tiltak, ikke minst også basert på den nye kunnskapen som vi har fått på dette området siden 2014, som ikke er ubetydelig, og som jeg tror borger for at vi kan få på plass effektive tiltak som vil kunne styrke kampen mot valdtekt.

Iselin Nybø (V) [11:57:27]: Det er et stort samfunnsproblem at for få blir dømt for valdtekt. Det er også et problem at det blir tatt ut for få tiltaler mot valdtekt, og det er et stort problem at det er for få anmeldelser av valdtekt. Det er klart at det er mange ting som ligger bak dette, men en av de viktige tingene, er det som skjer hos politiet. Det er viktig at de som er ofre for valdtekt, føler seg trodd og tatt på alvor. Det er viktig at det er en god etterforskning, som igjen kan gi grunnlag for tiltale og en eventuell domfellelse.

Det var mange grunner til at vi ble enige, og til at det er et bredt flertall bak politireformen. En av grunnene er nettopp at vi må klare å gjøre en bedre jobb i disse viktige sakene. Så mitt spørsmål til justisministeren er: Hva gjør vi ute i politidistriktene for at nettopp sånne saker som dette blir behandlet på en enda bedre måte enn det har vært gjort til nå?

Statsråd Per-Willy Amundsen [11:58:31]: I likhet med representanten er det også mitt syn – og heldigvis synet til et stort flertall i denne sal – at nærpolitireformen er et effektivt grep for å styrke politidistriktene i all etterforskning generelt, men spesielt med hensyn til å kunne avsløre og etterforske og at man har et godt påtalegrunnlag for valdtektssaker. For det er ikke godt nok. Her handler det om å få på plass Etterforskningsløftet, som vil sette politiet enda bedre i stand til å håndtere også denne typen saker. Så tror jeg at de resultatene vil vise seg etter hvert som vi kommer ut i neste år, altså at vi får bedre oppfølging av saker, som blir videreført i retten. Men jeg deler synet til representanten om at det er viktig at man skal anmelde valdtekt.

Kirsti Bergstø (SV) [11:59:47]: Det er godt å høre at statsråden i sitt innlegg er så tydelig på synet på valdtekt som et alvorlig samfunnsproblem. Da vil jeg gjerne høre hvordan statsråden ser på det forebyggende arbeidet. Hva er den viktigste strategien for forebygging av valdtekt i dag? Ser statsråden behovet for en økt innsats når det gjelder forebygging av valdtekt?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:00:19]: Jeg mener at i kampen mot valdtekt – som alvorlig kriminalitet – må vi følge alle sporene. Det handler om å få opp anmeldelsesgraden, og det handler om å straffeforfølge, at vi også får dom og straff for dem som begår denne typen handlinger, og at det straffes tydelig fra samfunnet. Men forebygging – her som i alle andre sammenhenger ved bekjempelse av kriminalitet – er også viktig. Det handler om holdninger, og der mener jeg vi alle har et ansvar i den generelle debatten og for hvordan man omtaler og hvilke holdninger man har til det andre kjønn. Der tror jeg vi også har utfordringer i innvandremiljøet som vi må tydeliggjøre, og som jeg mener vi skal kunne være tydelige på. Men jeg mener også at dette må adresseres i forbindelse med handlingsplanen, altså den forebyggende siden.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed over.

Margunn Ebbesen (H) [12:01:38]: Det gjelder egentlig bare en stemmeforklaring, for jeg sa ingenting i innlegget om det løse forslaget fra Kristelig Folkeparti. Det kommer vi, fra Høyre og Fremskrittspartiet, ikke til å støtte.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sakene nr. 8 og 9.

Sak nr. 10 [12:01:54]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Hans Fredrik Grøvan, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om styrket innsats mot at barn utnyttes i menneskehandel (Innst. 397 S (2016–2017), jf. Dokument 8:100 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter. – Det anses vedtatt.

Lise Wiik (A) [12:02:44]: Jeg vil først få takke forslagsstillerne for å ha fremmet et godt og viktig forslag for å styrke innsatsen mot at barn blir utnyttet i menneskehandel. På vegne av representanten Lene Vågslid, som har vært saksordfører, vil jeg også takke komiteen for det jeg forstår har vært et veldig godt og konstruktivt samarbeid om saken.

Kristelig Folkeparti fremmet i representantforslaget elleve forslag. Jeg vil først gjøre greie for komiteens merknader og så komme inn på forslagene.

Ifølge FN er så mange som 27 millioner mennesker utsatt for menneskehandel i verden i dag. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at dette er vår tids slaveri. De mest sårbare gruppene utsatt for menneskehandel er barn. Tall fra ILO viser at om lag 5,5 millioner barn er utsatt for menneskehandel på verdensbasis. I stor grad snakker vi da om samme grove utnyttelse som av voksne, der barn blir brukt i prostitusjon, utsatt for grove seksuelle overgrep eller grovt utnyttet som arbeidskraft. Det er vanskelig å tallfeste hvor mange barn som er utsatt for menneskehandel i Norge.

Komiteen er bekymret over utviklingen som forslagsstillerne peker på når det gjelder forsvinning fra asylmottak. Det fryktes at barn blir trukket inn i kriminelle miljøer, utnyttet eller utsatt for kriminelle handlinger, som menneskehandel. Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det er en utfordring å få til godt samarbeid på tvers av sektorer, og at oppgavefordelingen i disse sakene er for uklare. Dette mener komiteen det må tas tak i.

Komiteen mener videre det er avgjørende at politiet har et bredt utvalg av metoder til etterforskning, at de har god kapasitet til å etterforske saker om menneskehandel, og at oppfølging av barn utsatt for menneskehandel må styrkes. For eksempel når barn utsatt for overgrep venter på svar på en asylsøknad, må hjelpen settes inn straks.

Komiteen fremmer følgende forslag til vedtak:

«Stortinget ber regjeringen sikre at førstelinjetjenesten til barnevernet, politiet og Utlendingsforvaltningen har tilstrekkelig kompetanse om menneskehandel som involverer barn.»

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå taushetspliktsreglene for førstelinjetjenesten til barnevernet, politiet og Utlendingsforvaltningen for å sikre at disse ikke er til hinder for samarbeid i saker som gjelder mindreårige ofre for menneskehandel.»

«Stortinget ber regjeringen sikre økt kompetanse på menneskehandel hos dem som representerer enslige mindreårige asylsøkere.»

«Stortinget ber regjeringen sikre at enslige mindreårige asylsøkere med begrenset opphold på grunn av manglende ID bosettes umiddelbart.»

Arbeiderpartiet støtter også forslag om å opprette en sentral enhet med ansvar for enslige mindreårige asylsøkere som er utsatt for menneskehandel, at Statens barnehus får ansvaret for å avhøre barn utsatt for menneskehandel, sikre barn utsatt for menneskehandel tilgang til spesialisthelsetjeneste og sikre rask bosetting av enslige mindreårige asylsøkere – særlig dem mellom 15 og 18 år – at en skal opprette et team mot menneskehandel og lovfeste ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere og hva slags omsorg de har krav på.

Jeg tar dermed opp de forslagene jeg refererte, og Kristelig Folkeparti kommer på vegne av Arbeiderpartiet til å gjøre videre greie for forslagene.

Presidenten: Representanten Lise Wiik har tatt opp de forslagene hun refererte.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:06:35]: Jeg vil få lov til å takke saksordføreren, gjennom representanten Lise

Wiik, for et godt arbeid. Som representanten Wiik var inne på, er vi glad for at en ikke bare bruker betegnelsen «menneskehandel», men at en også presiserer at det er vår tids slaveri. Det er viktig å presisere det, for det er det det er. Menneskehandel er slaveri, og det viser hvor alvorlig situasjonen faktisk er for mange mennesker. Som representanten Wiik nevnte, anslår man at 27 millioner mennesker lever i slaveri.

Ifølge ILO – Den internasjonale arbeidstakerorganisasjonen – lever om lag 5,5 millioner barn som slaver i verden i dag. Anslagene er selvsagt usikre fordi det foregår i skjul og i land som ikke har gode rutiner for å fange opp barna, men det vi kan være sikre på, er at det er millioner av barn og unge som lever i slaveri.

Ofte når vi snakker om slaveri og menneskehandel, tenker vi at det er noe som skjer der ute, langt fra Norge. Det stemmer ikke. Barn utnyttes som slaver også i Norge. I det siste har det kommet fram at nordmenn utnytter utenlandske barn ved å bestille overgrep på internett. Det er helt forkastelig hva voksne får seg til å gjøre. Barn er barn, uavhengig av hvor de bor, eller hvor de kommer fra. Vi har derfor et ansvar for å bekjempe også slike overgrep. Den innsatsen må intensiveres.

Millioner av mennesker er på flukt fra krig og elendighet. Det er stor risiko for at enslige mindreårige asylsøkere, som er på flukt, blir utnyttet av kyniske bakmenn. Og mange barn som lever på norske mottak, forsvinner uten at vi vet hva som er årsaken, eller hvor de blir av. Det er uholdbart. Jeg er derfor glad for at Kristelig Folkeparti får gjennomslag i dag for viktige tiltak for å styrke situasjonen og rettssikkerheten for barn som lever i slaveri.

En samlet justiskomite er nå enig om å sikre kompetanse i førstelinjetjenesten til barnevernet, politiet og utlendingsforvaltningen samt at taushetspliktsreglene for førstelinjetjenesten til barnevernet, politiet og utlendingsforvaltningen skal gjennomgås for å sikre at disse ikke er til hinder for samarbeid i saker som gjelder mindreårige ofre for menneskehandel. En samlet justiskomite har også gått inn for å sikre økt kompetanse på menneskehandel hos dem som representerer enslige mindreårige asylsøkere, samt at enslige mindreårige asylsøkere med begrenset opphold på grunn av manglende ID skal bosettes umiddelbart. Det er bra og vil bidra til å forebygge og bekjempe menneskehandel bedre enn det vi klarer i dag. Jeg vil takke justiskomiteen for det.

Jeg er også glad for at vi har flertall sammen med Arbeiderpartiet og Senterpartiet i innstillinga, og som representanten Lise Wiik nevnte, skal jeg gå litt nærmere inn på forslagene. De har flertall i komiteen, men jeg har skjønnet at også Venstre støtter dem – i hvert fall har de varslet det i media – og Sosialistisk Venstreparti støtter dem. Det er veldig bra.

Det vi står sammen om i forslag til vedtak, er at det skal opprettes en sentral enhet med ansvar for oppfølging av mindreårige ofre for menneskehandel. Den skal også kunne veilede lokalt barnevern i saker der menneskehandel mistenkes, samt at Statens barnehus skal få ansvar for å avhøre barn som er utsatt for menneskehandel, på lik linje med det de gjør med andre barn som er utsatt for alvorlig vold og overgrep. Vi skal nå også få på plass et team som arbeider for å oppdage ofre og forhindre at barn blir utsatt for menneskehandel eller rekruttert til kriminelle miljøer fra asylmottak. Vi vet at da Hvalstad mottak hadde det, ga

det veldig gode resultater. Vi håper det kan gjøre det i resten av landet også.

Barnekonvensjonen forplikter Norge til å gi enslige mindreårige asylsøkere nødvendig omsorg. UDI har ønsket at det skal stilles strengere krav til hvilken omsorg enslige mindreårige asylsøkere skal ha krav på. Også Nasjonal institusjon for menneskerettigheter har etterspurt dette. Det er derfor bra at vi nå får gjennomslag for å lovfeste minstestandarder for dette.

Barn som utsettes for menneskehandel, trenger hjelp til å bearbeide det de har vært utsatt for. Jeg er derfor glad for at vi har fått flertall for at barn som er utsatt for menneskehandel, skal få tilgang til spesialisthelsetjenesten, slik at de raskt kan få hjelp til å bearbeide traumer. Det er også viktig med rask bosetting av enslige mindreårige asylsøkere for å sikre god integrering. Derfor er det veldig viktig at vi får gjennomslag for det.

Kristelig Folkeparti får derimot ikke gjennomslag for å fjerne adgangen til å gi begrenset opphold til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år. Det beklager jeg, for barn trenger forutsigbarhet. Når man har besøkt denne gruppen med unge, ser en fortvilelsen det er å leve med livet på vent. Derfor er det trist at vi ikke får Stortinget med på å gi sin tilslutning til det i dag. Men vi gir ikke opp, og kommer tilbake til det senere.

Jeg tar til slutt opp forslaget fra Kristelig Folkeparti.

Presidenten: Representanten Kjell Ingolf Ropstad har tatt opp det forslaget han refererte til.

Iselin Nybø (V) [12:11:57]: Jeg vil begynne med å takke forslagsstillerne fra Kristelig Folkeparti for å ha tatt opp saken.

Den gruppen som denne saken handler om, er en av de mest sårbare gruppene vi har. Det som de har gått igjennom, er nesten utenkelig. Det er i alle fall vanskelig å forestille seg alt de har opplevd på veien til der de måtte være i dag. Det gjør at mange av disse er svært sårbare og utsatt for å bli ofre for både kriminelle nettverk og menneskehandel. Det er alvorlige problemstillinger vi diskuterer her.

Venstre kommer til å støtte komiteens tilråding. Vi kommer også til å støtte forslagene fra mindretallet, og jeg har lyst å gi en stemmeforklaring. Jeg er opptatt av at politireformen skal ha en virkning også for denne gruppen. At vi styrker politiet på den måten som vi nå er i ferd med å gjøre, må kunne ses igjen også når vi snakker om disse menneskene, som kanskje er blant de mest sårbare vi har i dette landet.

Jeg har lyst å knytte kommentarer til to av forslagene, og det gjelder for det første mindretallsforslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, om å opprette et team: Det er gode erfaringer med å jobbe teambasert fra før. Jeg mener at det som er viktig, er at det er folk der det skjer. Man kan ikke ha ett team som sitter i Oslo, og som skal ha kontroll på alt som skjer der ute. Det må være team som er ute, der dette skjer, som kan fange opp de strømmingene som er. Det må være team som består av folk med ulik kompetanse, der politiet bør være blant dem som bidrar med sin kompetanse.

Jeg vil også si noe om den sentrale enheten. Det framgår av representantforslaget fra Kristelig Folkeparti at man kan tenke seg en sentral enhet som er opprettet både i bar-

nevernet og i politiet. Slik vi ser det, er det viktig at en slik sentral enhet fokuserer mer på barna og behovene de har, enn på etterforskningsdelen av denne problemstillingen. Så for oss er det mest naturlig at vi ser en slik sentral enhet knyttet opp mot barnevernet, nettopp for å ivareta barnas behov og hensynet til barna.

Jeg synes det er en viktig sak som er tatt opp, og jeg håper at det blir flertall for flere av forslagene, for jeg tror det er viktig at vi som folkevalgte tar vare på den gruppen som ikke klarer å ta vare på seg selv. Det er også vår oppgave.

Karin Andersen (SV) [12:15:13]: Menneskehandel er av de alvorligste forbrytelser som noen kan bli utsatt for, og de som blir utsatt for dette, er de som er sårbare, alene og ikke har noen – verken familie eller myndigheter – til å passe på seg.

Tidligere i dag har vi diskutert Sivilombudsmannens årsrapport. Der peker han på at det er langt igjen før Norge tar et like godt ansvar for enslige mindreårige asylsøkere som for resten av befolkningen. I går diskuterte man årsmeldingen fra Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheter, som sier rett ut at Norge bryter barnekonvensjonen og sine forpliktelser etter den når det gjelder enslige mindreårige asylsøkere. Da er det ikke bare Sivilombudsmannen som kan passe på folk, da er det storting og regjering som må sørge for at lovverket er i tråd med våre internasjonale forpliktelser, og det er det ikke.

Vi vet alle sammen at enslige mindreårige asylsøkere er utsatt for all mulig slags kriminalitet, også for menneskehandel. Vi vet at når de er i Norge, har de som er over 15 år, et langt dårligere bo- og omsorgstilbud enn norske barn i samme aldersgruppe, hvis de er uten foreldre og foresatte. Det er det som er kjernepunktet i Norges nasjonale institusjon for menneskerettigheters kritikk, nemlig at vi behandler disse barna annerledes enn egne barn. Det betyr ikke at de mener at disse barna skal inn på barnevernsinstitusjoner, men de mener at de skal ha et omsorgs- og botilbud på linje med norske barn mellom 15 og 18 år som er under ansvaret til barnevernet. Det har SV fremmet mange ganger, men ikke fått med seg flertallet på. Denne regjeringen har endog foreslått at tilbudet til dem som er under 15 år, også skal reduseres – altså at forskjellsbehandlingen mellom våre barn og andre barn skal øke.

Jeg var og hørte på barneminister Horne da Fafo la fram sin rapport om menneskehandel og enslige mindreårige asylsøkere. Hun sto og sa at alle barn i Norge er våre barn. Jeg må bare konstatere at det ikke medfører riktighet at regjeringen, og stortingsflertallet, følger opp det.

I flere år har vi visst at kriminelle vet godt hvem de skal lete etter, hvem som er alene. De finner dem, det osrer redsel og ensomhet av mange av disse ungdommene. De blir fanget opp av kriminelle, og de blir misbrukt. Og selvfølgelig blir mange av dem sjøl kriminelle. Med den endringen som stortingsflertallet har gjort, både ved å tillate midlertidig opphold for dem under 18 år – noe SV tok disSENS på da vi satt i regjering – og ved å fjerne rimelighetsvilkåret for internflukt, er svært mange flere enslige mindreårige asylsøkere nå i et limbo, som gjør at de stikker av fra mottaket og blir enda mer sårbare.

Det vi vet, er at når man er i et land uten å ha rettigheter til å være det – er papirløs eller statusløs på ulike områder – har det politiske flertallet en tendens til å gjøre det til en alvorlig kriminell handling, mens de handlingene disse

menneskene utsettes for, vier man mye mindre oppmerksomhet. Det er SV og jeg rasende uenig i. Derfor har vi fremmet forslag i kommunalkomiteen om å gjeninnføre rimelighetsvilkåret og å sikre at enslige mindreårige asylsøkere blir behandlet likt med våre egne barn. Jeg er veldig glad for det forslaget som Kristelig Folkeparti har fremmet i denne saken i justiskomiteen, og vi slutter oss til det.

Jeg har også en bemerkning til forslag til vedtak V. Der tror jeg at vi også er nødt til å legge vekt på at alle politidistrikt er nødt til å ha kompetanse på dette området, og at det ikke er nok å samle alt i en sentral enhet.

Jan Arild Ellingsen (FrP) [12:20:34]: Menneskets ondskap kjenner tidvis ingen begrensning. Derfor er representantforslaget fra Kristelig Folkeparti betimelig. Derfor er fokuset justiskomiteen har, også betimelig. Og derfor er den støtten Stortinget kommer til å gi dette i dag, helt på sin plass – rett og slett fordi det finnes mennesker som går til det mest ytterlige av det ytterlige når det gjelder å misbruke de svakeste i samfunnet.

I går diskuterte justiskomiteen hvordan vi bedre kan ivareta eldre som blir utsatt for vold av ulik karakter og av ulike personer. Det samme fokuset har man i dag. Jeg tenker at den beste måten å vurdere et samfunn på er å se på hvordan man tar vare på de svakeste av de svake. Selv om det er nyanser – etter å ha hørt på debatten nå – i hvordan man mener de utfordringene Kristelig Folkeparti har tatt opp, skal løses, kan det ikke og skal det ikke være noen tvil om at vi har en felles ambisjon og et felles mål om å redusere antallet barn som utsettes for noe som ikke er lovlig.

Men i forlengelsen av det er det vel dessverre et faktum at dem vi kjemper imot, har ingen begrensninger. De har ingen skrupler. For hvis det var sånn at det var gitt at alle oppførte seg etter de rammer og regler samfunnet trekker opp, hadde dette løst seg selv, men dem man kjemper imot, har ingen sånne begrensninger. Derfor er det krevende å finne et verktøy og systemer som bekjemper det, i en skala som er så stor at vi kan si at vi er fornøyd.

Med det som bakteppe tenker jeg at bakgrunnen for forslaget og intensjonen til Kristelig Folkeparti støtter jeg fullt ut, men vi blir ikke ferdig i dag, vi blir ikke ferdig i morgen, for hver gang man trekker opp en beskrankning for å bekjempe det, kommer de vi skal prøve å stoppe, til å finne nye veier for å utnytte sine ofre. Det betyr ikke at vi skal roe oss ned, og at vi skal slappe av – tvert imot. Men jeg tror at vi ikke blir ferdig noen gang. Det er noe av det jeg tenker man må sitte igjen med etter en sånn debatt – at man ikke er fornøyd, men at man ser at man er kommet et stykke videre, og det er allikevel et pluss, fordi så lenge noen av de svakeste, det være seg de eldste eller de yngste, ikke har en fullgod hverdag i det norske samfunnet, har vi alle en jobb å gjøre. Det samme gjelder selvfølgelig for nordmenn som begår uakseptable, ulovlige handlinger i utlandet fordi man kanskje lettere kommer unna med det.

Målet vårt som lovgiver og som bevilgende myndighet må være å bruke enhver mulighet vi har, til å bekjempe og stoppe denne typen handlinger. Det er kanskje aller verst når vi får tilbakemeldinger om at det er våre egne som gjør det, for nordmenn er i utgangspunktet kjent som joviale, greie og snille folk med et stort hjerte. Vi har den årlige tv-aksjonen der vi samler inn store beløp og gir til et spesifikt formål. Jeg vet ikke hvor mange andre land som gjør det, men det sier noe om kvaliteten, i utgangspunktet, på den

jevne nordmann. Samtidig er det et faktum at nordmenn reiser ut til andre land for å begå seksuelle overgrep mot barn. Så det er en tveegget utfordring, i hvert fall sånn Fremskrittspartiet og jeg ser det. Vi skal gjøre alt vi kan til enhver tid for å bekjempe det, samtidig vil det være mennesker som har det i seg at de ønsker å oppnå denne typen handlinger. Da blir det vår utfordring å få til å bekjempe det på en måte som er mest mulig optimal.

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:24:18]: Regjeringen aksepterer ikke menneskehandel i Norge eller i noe annet land. Vi arbeider for at arbeidet mot menneskehandel skal styrkes og gjennomføres på bred front, både nasjonalt og internasjonalt.

Regjeringen la i desember 2016 frem en handlingsplan mot menneskehandel. Planen fastslo at innsatsen mot menneskehandel videreføres og effektiviseres for å hindre alle former for menneskehandel i Norge. Planen var svært tydelig på at særlig oppmerksomhet skal rettes mot mindreårige ofre. Vi kan ikke akseptere noen form for utnyttning av barn i Norge.

Innstillingen fra justiskomiteen om representantforslaget som er til behandling, viser at et samlet storting slutter seg til dette synet. Å identifisere et barn som offer for menneskehandel kan være vanskelig, og det krever at barnevern, politi og utlendingsmyndighetene samarbeider godt og har høy kompetanse.

Handlingsplanen er tydelig på at det er et generelt behov for en styrking og samordning av kompetansehevings tiltak om menneskehandel. Kunnskapsnivået i politiet og påtalemyndigheten må heves. Det er vesentlig at både den operative styrken, de som jobber med forebygging, og grensekontrollører får økt kompetanse, sånn at man forebygger og avdekker flere menneskehandelsaker. Politidirektoratet har tatt på seg ansvaret med hensyn til å iverksette gode kompetansehevede tiltak.

I 2016 ble et rundskriv om barnevernets håndtering av saker der mindreårige kan være utsatt for menneskehandel, ferdigstilt. Det gir en god oversikt over barnevernets rolle og virkemiddel. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har fått i oppdrag å sikre at rundskrivet følges. Kompetanseutvikling i sektoren anses som viktig, og det vil bli etablert nye systemer for læring. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet arbeider nå med å utvikle et nytt system for e-læring.

Jeg gir på denne bakgrunn støtte til komitéforslaget om kompetanseheving, som fanges opp av tiltakene som allerede er i handlingsplanen. Representanter for enslige mindreårige asylsøkere får opplæring, veiledning og bistand av Fylkesmannen i hvert distrikt. Dette følger av dagens lovgivning. Fylkesmannen skal bl.a. sørge for at representantene har kjennskap til asylsaksprosessen og utlendingsforvaltningen. I tillegg skal Fylkesmannen vurdere behov for fordypning i temaet utover grunnopplæringen. Temaet menneskehandel er spesifikt nevnt som et aktuelt tema i dagens retningslinjer for fylkesmannsembetet. Jeg har tillit til at fylkesmennene gir representantene den opplæringen og veiledningen de har behov for, for å kunne utføre oppdraget som representant på en god måte.

Et flertall i komiteen har fremmet forslag om at regjeringen oppretter en sentral enhet med ansvar for oppfølging av mindreårige ofre for menneskehandel og veiledning til lokale barnevernkontor i saker hvor menneske-

handel mistenkes. Jeg har merket meg at dette er foreslått bl.a. av forskere som har utarbeidet en rapport for Barne- og likestillingsdepartementet. Det er også fremmet andre forslag med sikte på å heve kompetansen i barnevernet samt å bedre samarbeidet og samordningen mellom sektorene. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har fått i oppdrag å utrede alle forslag. Det er behov for en grundig gjennomgang av relevans, gjennomførbarhet og kostnader. Jeg vil ikke tilrå at Stortinget beslutter opprettelsen av en ny enhet i forkant av de pågående utredningene.

Det samme flertallet foreslår at regjeringen gir Statens barnehus ansvar for å avhøre barn som er utsatt for menneskehandel, på lik linje med andre overgrepsutsatte barn. Jeg minner om at handlingsplanen mot menneskehandel fastslår at avhør «av barn i saker hvor det foreligger mistanke om menneskehandel skal i størst mulig grad skje på Statens Barnehus».

Videre peker jeg på at felles retningslinjer for drift av Statens barnehus ble ferdigstilt 1. november 2016. Det er lagt opp til at retningslinjene skal revideres i løpet av dette året. Avhør av mindreårige ofre for menneskehandel i barnehusene vil være et tema i dette arbeidet.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lise Wiik (A) [12:29:44]: Vi har i dag en sentral enhet som koordinerer og hjelper voksne som er utsatt for menneskehandel – ROSA. Jeg tror vi alle kan være enige om at de gjør en utmerket jobb. Det fungerer veldig bra, og vi er vel alle glade for at de eksisterer.

Derfor er det litt vanskelig for meg å forstå at statsråden og regjeringen ikke ønsker et lignende tilbud for de barna som utsettes for menneskehandel. Statsråden snakket både i går og i dag varmt om ofre for kriminalitet, og disse barna er i høyeste grad utsatt for alvorlig kriminalitet.

Hvorfor vil ikke regjeringen gi barn som utsettes for menneskehandel, et like godt tilbud som voksne?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:30:35]: Jeg deler representantens syn på at ROSA gjør en god og viktig jobb, og at det er en viktig aktør som i aller høyeste grad ivaretar et viktig formål.

Jeg vil i utgangspunktet ikke avvise tanken som representanten tar opp, men jeg tenker at det som er viktig nå, er at man får på plass gode og effektive tiltak, og at man ikke stadig legger på enda mer uten at man har et kunnskapsbasert, godt fundert grunnlag for de tiltakene man faktisk gjennomfører. Jeg skjønner og har stor forståelse for alle intensjoner som er av de beste, men jeg er også veldig opptatt av at de tiltakene og endringene man faktisk gjør, er kunnskapsbasert, at vi vet de fungerer, og at de er de mest effektive tiltakene vi kan sette i verk.

Kjell Ingolf Ropstad (KrF) [12:31:51]: Dette er den siste saken vi behandler knyttet til menneskehandel i denne perioden, og samarbeidspartiene har prioritert den høyt i budsjetter og ulike andre tiltak. Jeg er glad for engasjementet statsråden viser for å bekjempe vår tids slaveri.

Samtidig, da jeg hørte innlegget til statsråden, var jeg litt usikker på i hvor stor grad han var villig til å følge opp forslagene som ser ut til å få flertall i dag, men som regjeringspartiene ikke står bak. Som han har presisert mange ganger, vil han selvsagt følge opp det som Stortinget ved-

tar, både det som går på en sentral enhet, og det som gjelder avhør på barnehusene. Vi er fullt klar over at det vil være krevende, at det vil ha kostnader, men det vil være veldig viktig for ofre for menneskehandel.

Mitt spørsmål er ikke om han har tenkt å følge opp, men når han ser for seg at det er mulig å gjennomføre og iverksette det?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:32:46]: Representanten Ropstad har selvfølgelig helt rett. Det er en statsråds oppgave å følge opp Stortingets vedtak. Så kan man selvfølgelig diskutere hva som er de mest effektive tiltakene. Jeg tror vi alle er enige om målet. Så er det veien frem dit – hva er det mest effektive vi kan gjøre, hvordan kan vi bruke ressursene best for å nå det målet?

Jeg skal selvfølgelig love at vi så raskt som mulig vil gjennomføre og implementere tiltakene som Stortinget vedtar i dag. Vi kan kanskje være uenige om i hvilken rekkefølge vi setter i verk tiltak, vi kan kanskje være uenige om hvor raskt man går frem, hva man prioriterer først, men i det hele og fulle søker vi alle det samme målet, og da mener jeg det er naturlig å følge den oppskriften Stortinget angir. Vi må jobbe ut fra den, og da er det ingen grunn til noe annet enn å implementere den så raskt som mulig.

Karin Andersen (SV) [12:33:56]: Hvis man vil jobbe effektivt mot menneskehandel, må man i hvert fall sørge for ikke å øke antallet barn som blir utsatt for det. Dessverre er det slik i Norge i dag at et økende antall barn er utsatt fordi de er enslige mindreårige asylsøkere og i en så mangelfull omsorgssituasjon at den nasjonale institusjonen for menneskerettigheter har meldt til Stortinget at vi bryter barnekonvensjonen ved ikke å gi disse barna et tilbud på linje med det norske barn som er uten foreldre og foresatte, har. Det betyr at man må ha flere til å passe på seg.

Det er nå 186 barn som har forsvunnet, og det vi i tillegg vet, er at ingen leter etter dem når de blir borte. Vil statsråden sørge for at man gir et tilbud til disse barna som er likeverdig med det norske barn som er underlagt statens omsorg, får?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:35:06]: Jeg mener at det åpenbart viktigste tiltaket vi kan sette i verk for å skjerme denne gruppen, er å begrense at enslige mindreårige asylsøkere uten beskyttelsesbehov tar seg til Norge. Det er en lang, farefull ferd – en lang, farefull reise disse barna gjør gjennom Europa og i Norge. Det er ikke bare i Norge de risikerer å bli utsatt for forferdelige overgrep, men også på veien hit.

Derfor mener jeg at et av de viktigste tiltakene vi som samfunn kan ha, er ordninger som ikke gir incentiv for personer, altså mindreårige som ikke har et beskyttelsesbehov, til å ta seg til Norge. Det er nettopp gjennom den farefulle ferden man utsettes for den største risikoen.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [12:36:15]: Da var vi der igjen – der statsråden avslører at han ikke forstår myndighetenes forpliktelse etter barnekonvensjonen til å ta godt vare

på alle umyndige barn i Norge som er uten foreldre eller foresattes omsorg, helt uavhengig av grunnen til at de er her. Det er ganske forstemmende å høre en statsråd i en norsk regjering som tror at ungdom, f.eks. fra Afghanistan, bryter opp for moro skyld. Dette er ungdom som opplever forferdelige ting før de drar. De drar fordi de frykter for livet. Og så har vi en regjering i Norge og myndigheter i Europa som etter hvert ikke tror på noen verdens ting av de beskyttelsesgrunnene som disse ungdommene har.

Jeg har snakket med ungdommer som har sett brødrene sine bli skutt, der mor trygler 17-åringen om å dra. Jeg vet ikke hvem i denne salen som ikke ville tryglet barnet sitt om å dra hvis man risikerte å bli skutt i hjemlandet. Men norske myndigheter mener at det er trygt.

Når de er her, toer statsråden og regjeringen sine hender – i strid med det den nasjonale institusjonen for menneskerettigheter, som Stortinget har opprettet nettopp for å passe på at vi følger barnekonvensjonen, sier, og som har gitt oss et entydig og klinkende klart råd om at disse barna skal ha omsorg på linje med den som norske barn som ikke har foreldres eller foresattes omsorg, har. Slik er det ikke i dag. Det er et tilbud med en langt lavere standard og færre omsorgspersoner. Dette er noen av de mest ensomme ungdommene i hele verden, og det vi vet om ensomme ungdommer som ikke ser noen framtid, er at de leter etter noen. Vi vet også at de groveste kriminelle er ute og leter etter nettopp disse ungdommene, for det synes på dem. De hadde trengt «en bress i livet», alle sammen.

Jeg registrerer at den regjeringen vi har nå, ikke engang vil rette seg etter en klar påpekning fra en uavhengig institusjon som kan fortolke våre folkerettslige forpliktelser når det gjelder barnekonvensjonen, men fortsetter en ideologisk kamp mot noen av de mest utsatte ungdommene i hele verden, og som søker asyl alene. De er ikke på inter-rail, og det er helt riktig at mange av dem utsettes for forferdelige ting også på reisen, men det er regjeringens og Norges plikt å sørge for at så lenge de ungdommene er her i landet, skal vi ta like godt vare på dem som på våre egne ungdommer. Det gjør ikke regjeringen og stortingsflertallet, og SV kommer til å fremme de forslagene om igjen og om igjen, helt til vi oppfyller våre forpliktelser overfor disse barna.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [12:39:33]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Böhler, Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å bekjempe gjengkriminalitet og organisert kriminalitet (Innst. 350 S (2016–2017), jf. Dokument 8:121 S (2016–2017))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det – innenfor den fordelte taletid – blir gitt anledning til replikkordskifte på inn- til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av

regjeringen, og at de som måtte tegne seg på talerlisten ut- over den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Hårek Elvenes (H) [12:40:18] (ordfører for saken): Forslagsstillerne skal ha honnør for at de bibeholder oppmerksomheten knyttet til organisert kriminalitet og gjengkriminalitet. Spørsmålet er om flere pålegg, flere tiltak og flere målsettinger fra Stortinget nå er den rette veien å gå, sett i lys av de mange tiltakene som Stortinget allerede har vedtatt, og som er i ferd med å implementeres der ute.

Gjengkriminalitet og organisert kriminalitet er uløselig knyttet til hverandre. Kripos' trendrapport for 2016 gir en veldig innsiktsfull orientering om hva dette egentlig er. Gjengkriminalitet er svært ofte knyttet til narkotikaomsetning. Overskudd fra narkotikaomsetning hvitvaskes, pløyes inn i den ordinære økonomien og utfordrer trygge, redelige arbeidsplasser. Da er vi over i arbeidslivskriminalitetsproblematikken, som regjeringen har lagt fram en tiltaksplan for.

Gjengkriminalitet er også uløselig knyttet til våpensalg og til dopingnettverk. Dette er meget alvorlig kriminalitet som har store samfunnskonsekvenser.

La oss se oss litt tilbake. For omtrent nøyaktig to år siden vedtok vi politireformen. En av hovedårsakene til at vi vedtok en politireform, var nettopp det kriminalitetsbildet vi ser, et nytt kriminalitetsbilde som har kommet veldig raskt – den organiserte kriminaliteten som er grenseoverskridende, som ofte er internasjonale nettverk som opererer veldig raskt over grensene. Det er derfor man nå organiserer politiet på en slik måte at man er i stand til å utnytte sine egne ressurser langt bedre, kraftsamle lokalt og stå bedre rustet, også mot gjengkriminalitet.

Forslagsstillerne er også inne på det forebyggende arbeidet. Det forebyggende arbeidet er særdeles viktig i den problematikken vi diskuterer her. Problemet med det forebyggende arbeidet i politiet er at det har vært noe tilfeldig, ifølge Politianalysen. Det har ofte vært drevet fram av ildsjeler, det har vært lite systematisk, og det har vært svært lite målbart. Nå, med politireformen, blir det forebyggende arbeidet satt inn i en helt annen systematikk, slik at det også har utsikter til å bli langt bedre enn i dag. I tillegg etableres det politikontakter i hver enkelt kommune.

Jeg vil også nevne at man har opprettet et felles analyse- og situasjonssenter der politiet og kontrollatene sitter sammen for å dele informasjon og ha en felles situasjonsforståelse knyttet til organisert kriminalitet og hvordan den beveger seg. Jeg tør også nevne at regjeringen, med Stortingets tilslutning, har fått gjennomført en hjemmel for dataavlesning der man kan gå inn og knekke kryptert informasjon, som er et svært viktig hjelpemiddel i disse gjengenes måte å kommunisere på.

Vi har tidligere i dag behandlet menneskehandel. Regjeringen har også lagt fram en tiltaksplan mot menneskehandel og en strategi mot arbeidslivskriminalitet, som jeg var inne på tidligere i mitt innlegg.

Forslagsstillerne er også inne på problematikken knyttet til taushetsplikt. Ja, det er en utfordring å praktisere taushetsplikten i det offentlige. Regjeringen holder nå på å utrede dette. Men det innvendes også at man heller ikke utnytter det handlingsrommet som ligger i praktiseringen av taushetsplikten som lovverket gir åpning for. Så man skal ikke være for rask med konklusjonen og si at taushetsplik-

ten rett og slett er et stengsel for utveksling av informasjon mellom de etatene som trenger informasjon.

Vi har allerede i dag regler for oppholdsforbud, og vi har exit-programmer for gjengmedlemmer som er straffet, og som følges opp i straffesporet. I sum gjøres det nå mye på dette området. Flertallet i komiteen er av den oppfatning at summen av tiltak, planer og strategier, og ikke minst politireformen, er kraftfulle virkemidler for å kunne håndtere den problematikken som forslagsstillerne tar opp. Gjengkriminalitet er uløselig knyttet til andre typer kriminalitet. Vi har også inngått et samarbeid med Baltic Sea Task Force, der vi har et tett operativt grensesamarbeid mellom elleve nasjoner i våre nærrområder, og vi er også en aktiv samarbeidspartner og deltaker i Frontex og Europol.

Jan Böhler (A) [12:45:44]: I forrige stortingsperiode hadde jeg gleden av å være nestleder i justiskomiteen, Per Sandberg var leder, og vi hadde aktive medlemmer i komiteen som også sitter i justiskomiteen i dag: Anders B. Werp, Ulf Leirstein, Jenny Klinge. Vi la et spor når det gjaldt å sette oss inn i organisert kriminalitet og hvordan vi skal bekjempe den. Vi reiste til Sverige og Tyskland og diskuterte med dem. Vi var i Romania og Polen. Vi besøkte gjengprosjektet i Oslo. Vi hadde en felles forståelse av hva dette handler om. Og som representanten Elvenes var inne på, er det å forstå organisert kriminalitet nøkkelen til å forstå veldig mye av den kriminaliteten vi ser ute på gaten eller andre steder.

Elvenes nevnte mange dekkende områder for hva organisert kriminelle driver med. Man kunne føyd til at de egentlig går inn i alle kriminalitetsområder hvor det er mulig å tjene penger, og hvor det er minst risiko for å bli tatt og straffet. De påvirker veldig mye, helt ned til det som skjer av voldsepisoder, narkotikaomsetning på skoler og i ungdomsmiljøer i Oslo, som vi har sett rapporter om i det siste, og som bekymrer veldig.

Vi var enige om i justiskomiteen at vi skulle satse mot organisert kriminalitet. Vi bygde opp innsatsen ved å lage en stortingsmelding om organisert kriminalitet, som hadde en enstemmig innstilling. Det som var spesielt her, var at Fremskrittspartiet fremmet et forslag der man ønsket en egen nasjonal enhet for å bekjempe organisert kriminalitet. Fremskrittspartiet gikk altså motsatt vei av det man gjør i dag, hvor man legger ned seksjonene mot organisert kriminalitet i politidistriktene. Man ønsket å trekke dem ut og skape en nasjonal enhet mot organisert kriminalitet. Det var forslaget, som det var mye diskusjon om i media og elers.

Vi mente at vi skulle bygge det opp i hvert politidistrikt, og bygde da disse seksjonene mot organisert kriminalitet. Vi la mye i det, og det kom etter hvert store og ganske brukbare enheter mot organisert kriminalitet i mange av politidistriktene.

For å forstå den organiserte kriminaliteten er det viktig å vite at de som styrer den, ikke utfører kriminaliteten selv. De har nok av håndlangere og nok av alliansepartnere som begår kriminaliteten, og som kan bli tatt for det gjennom etterforskning av hendelsene. Men bakkemennene, de som styrer den organiserte kriminaliteten, blir stort sett aldri tatt. Så hvis vi nå legger opp til at alle skal være med og jobbe reaktivt og bare bygger opp etterforskningskapasiteten og nedlegger seksjonene mot organisert kriminalitet,

de som har sittet og fokusert langsiktig på å følge disse miljøene og bygge kunnskap for å kunne rulle dem opp, er faren at vi mister grepet enda større når det gjelder hvordan vi grunnleggende skal bekjempe gjengene og den kriminaliteten som de skaper.

Det står ikke i motsetning til politireformen og er ikke å skape parallelle prosesser, som jeg ser det står i innstillingen, om Stortinget understreker kampen mot organisert kriminalitet og dens plass i politireformen. Jeg synes Hårek Elvenes holdt et innlegg med mange gode poenger om hva organisert kriminalitet dreier seg om. Vi oppnår jo noe når Stortinget sier det i debatten her i dag. Men jeg skjønner ikke hvorfor man ikke kan være med på å gi disse signalene, og hvorfor man påstår at det står i motstrid til gjennomføringen av politireformen. Da blir det hengende i lufta et spørsmål om hva man legger i det, for vi foreslår jo ikke en stans i politireformen, selv om man understreker at dette feltet skal prioriteres videre.

Jeg mener at vi ikke kan fortsette å se på at det sitter kriminelle gjenger rundt omkring, særlig i hovedstadsområdet, men også andre steder i landet, slik som jeg kjenner dem, med 60–90 personer på heltid og 150–300 rekrutter, med allianser til internasjonal mafia, og får jobbe i fred. Lederne får jobbe uforstyrret, for det er håndlangerne, de som gjør ting ute på gaten, som blir etterforsket og tatt. Det trengs en mer grunnleggende innsats overfor disse kjerne i gjengene, som har holdt på år etter år uten å bli tatt. Det eneste store framstøtet har vært gjengprosjektet, som varte i fire–fem år. Vi trenger å passe på at vi får i gang liknende satsinger framover, for det som dessverre skjer, er at de bygger seg opp og er roten til veldig mye og stadig mer av den kriminaliteten vi ser på gaten.

Presidenten: Ønsker representanten Böhler å ta opp forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet?

Jan Böhler (A) [12:50:57]: Ja.

Presidenten: Representanten Jan Böhler har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:51:12]: Innledningsvis vil jeg takke for det engasjementet som stortingsrepresentantene legger for dagen knyttet til innsats mot organiserte kriminelle nettverk. Det er viktig at vi i kriminalpolitikken kan samles om sentrale prioriteringer, noe som vil styrke samfunnets evne til både å forebygge og bekjempe alvorlig kriminalitet. Et godt organisert og slagkraftig politi er en forutsetning for å lykkes med dette arbeidet. Jeg mener vi gjennom organisatoriske tiltak, økte ressurser og nye metoder har lagt til rette for at politiet på en både god og langsiktig måte blir bedre i stand til å møte de utfordringene organiserte kriminelle nettverk representerer.

Politiet er nå midt inne i tidens store reformarbeid. Parallelt med de strukturelle endringene som foretas i nærpolitireformen, gjennomføres det flere viktige tiltak som en del av denne kvalitetsreformen. Handlingsplanen for løft av etterforskningsfeltet og styrking av kriminaletterretning og analyse er andre viktige elementer for en god og målrettet innsats. Politiets adgang til nye skjulte tvangsmidler ved etterforskning, avverging og forebygging av alvorlige lovbrudd bygger også opp politiets evne til å møte

de utfordringene representantene her tar opp. Slik jeg ser det, vil arbeidet som nå foregår i politidistriktene, ikke bare ha betydning for den mer spissede innsatsen mot organiserte kriminelle gjenger, men også for det forebyggende arbeidet mot kriminelle gjenger og rekruttering til disse miljøene.

Forebygging er en helt sentral del av gjennomføringen av politireformen. Forebygging skal være primærstrategien på tvers av politiets virksomhetsområder og på alle kriminalitetsområder, også mot gjengkriminalitet. Gjennom nærpolitireformen vil man få fastere strukturer for det lokale forebyggende samarbeidet. Blant annet skal alle kommuner ha en fast politikontakt. Denne skal bidra til at det forebyggende arbeidet gis prioritet og kontinuerlig oppfølging. Politiråd og SLT-samarbeid er eksisterende og viktige fora for å forankre og styrke den lokale innsatsen og også for å forebygge og bekjempe gjengkriminalitet.

Som representantene fremhever, er informasjonsdeling en viktig premiss for å lykkes med et godt og effektivt tverrfaglig og tverretatlig samarbeid, også for å forebygge at unge rekrutteres til kriminelle gjenger. Regjeringen vil derfor gjennomføre en utredning av dagens regelverk med sikte på å klargjøre når det foreligger plikt eller rett til å gi opplysninger til politiet, barnevernet eller andre myndigheter. Dette arbeidet skal ligge til grunn for en tverrsektoriell, praktisk anlagt veileder. Utredningen vil også få klarlagt eventuelle behov for regelendringer. Å hindre at unge enten knyttes til kriminelle miljøer, begår kriminalitet eller faller tilbake til gjentatt kriminalitet, er et viktig mål. En individuell oppfølging er derfor sentralt, både gjennom det forebyggende arbeidet og gjennom reaksjoner i straffespo-ret. Det er også viktig at sentrale aktører i et sånt samarbeid er forankret lokalt, et hensyn som gjør seg gjeldende i exit-arbeidet. Dette må forankres lokalt, og innretningen må tilpasses den enkelte situasjon og det enkelte individ. Etter det vi nå kjenner til, ivaretar dagens system nettopp dette.

Bekjempelse av organiserte kriminelle gjenger er viktig, da de har kapasitet til å gjennomføre kriminalitet som både i art og omfang fremstår som alvorlig og samfunns-skadelig. Jeg er enig med justiskomiteens flertall i at politiets pågående reformarbeid, styrking av politiets budsjetter og tilgang til nye metoder gjør at Norge i fremtiden vil være bedre rustet til å håndtere gjengkriminalitet og organisert kriminalitet. Det er viktig at det ikke iverksettes parallelle eller overlappende prosesser som kan vanskelig-gjøre den omstillingen politiet nå er i ferd med å gjennom-føre.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Jan Böhler (A) [12:56:41]: Når statsråden sier han er trygg på at vi vil styrke arbeidet mot organisert kriminalitet gjennom politireformen fordi vi får større enheter, osv., må jeg si: Det som er mitt poeng er forskjellen på reaktiv jobbing – etterforsking av hendelser, at man styrker etterforskningskapasiteten, at man får flere folk til å rykke ut på hendelser – og en langsiktig strategisk jobbing for å rulle opp organiserte kriminelle som ikke selv begår kriminaliteten. I gjengprosjektet, f.eks., måtte en ha 40 stykker som jobbet i fem år før man fikk tak i en av gjengene, nemlig B-gjengen, og fikk satt dem ut av spill i en god periode. Ser ikke statsråden forskjellen på den reaktive jobbingen, som man nå bygger opp etterforskningskapasitet

for, og det vi etterlyser, å prioritere den langsiktige jobbingen med noen miljøer som står bak mye kriminalitet?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:57:44]: Jeg ser ikke at det er noe motsetningsforhold mellom det som representanten viser til, den reaktive reaksjonen i en hendelse, at politiet griper inn, og den konkrete, kortsiktige oppfølgingen, og det andre sporet, som handler om strategisk, langsiktig arbeid. Begge sporene må følges opp, og det er politiets oppgave.

Jeg mener at det ikke er noe motsetningsforhold mellom etterforskningsløftet og det som ligger i politireformen – økte ressurser og økte mannskaper, noe som er veldig viktig særlig for hovedstaden, som bare i år får over 100 nye årsverk utover dem som blir erstattet og går ut i pensjon. Begge sakene er viktige og må følges opp.

Jan Böhler (A) [12:58:46]: Jeg takker statsråden for svaret. For å ta et eksempel: I et av disse gjengmiljøene som har satt seg veldig fast nå, i et av disse områdene, gjør politiet mye nå om dagen. De rykker ut på hendelser, etterforsker dem og er mer på hugget når det gjelder å ta hendelser. Problemet er å ta bakmennene, ta hovedpersone-ne – som de vet hvem er. Men det er et langt steg fra å vite hvem de er, og hva de driver med, til å pådømme det. Da har jeg spurt: Hva trengs for å få til det, og de sier: Vi trenger 30 mann som jobber med det i noen år, for å rulle opp dette, for dette er profesjonelle kriminelle som ikke gjør ting selv.

Det er det jeg spør statsråden om: Hvordan skal vi løse det? Gjengprosjektet var ett forsøk på det, som forrige justiskomite sto bak. Er statsråden enig i at sånne tiltak også må finne en plass innenfor den nye reformen?

Statsråd Per-Willy Amundsen [12:59:41]: Absolutt! Det er ingen tvil om at man også må ha rom for den langsiktige jobbingen. Det er helt avgjørende. Skal man kunne ta bakmennene, som representanten viser til, må det jobbes langsiktig, det må jobbes strategisk, og man må akseptere at man setter av noen ressurser – over tid – som jobber med sånne saker.

Som jeg sier, ser jeg ikke motsetningsforholdet. Men jeg har selvfølgelig en forventning om at man gjennom den styrkingen, den betydelige historiske oppbyggingen av norsk politi som vi ser nå, også legger til rette for at politiet kan jobbe på den måten. Jeg vil være litt tilbakehol-den med å detaljstyre politiet i hvordan de skal håndtere disse tingene. Det er naturlig at politiet får et sånt oppdrag, og at man ivaretar det, men jeg vil advare mot for stor detaljstyring av politiet.

Jan Böhler (A) [13:00:49]: Takk for det svaret også, som nærmer seg en konkretisering av hvordan vi skal ta gjengene. Det er ganske stor forskjell på å forebygge ved å opprette politikontakter i kommunene, som er ungdomsforebygging, og å forebygge når det gjelder kriminelle gjenger. Oslo-politiet, ved en stor enhet som heter Spesielle operasjoner, brukte ti måneder for å avverge at de NOKAS-ranerne som var på frifot, begitt et nytt, stort krimi-nelt anslag – og ble tatt for det. Det var ti måneders arbeid. Det er den typen innsats vi er bekymret for at ikke vil bli ivaretatt hvis man skal jobbe mer og mer reaktivt.

Så jeg vil spørre statsråden, når han sier at vi ikke skal sette i gang parallelle prosesser, og når statsråden så sterkt er enig i kampen mot organisert kriminalitet: Hvorfor er det feil at Stortinget gir signal om at det skal ivaretas like godt eller bedre framover med politireformen? Det er jo det statsråden ønsker.

Statsråd Per-Willy Amundsen [13:01:53]: Jeg er helt enig med representanten i at det ikke nødvendigvis er sånn at politikontaktene vil være den store løsningen for Oslo. Men Norge er et sammensatt land med store og små kommuner, og jeg tror nok politikontaktene vil være viktig i – la oss si – Lenvik kommune. Når vi snakker om hovedstaden, er det helt særegne utfordringer der som ikke er til stede på samme måte andre steder i dette landet. Da handler det om at man – gitt den særstillingen man står i i hovedstaden og gitt de spesielle utfordringene man har – må kunne anvende andre løsninger enn de som kanskje fungerer i Bodø, i Tromsø eller i Lenvik, for den saks skyld. Så jeg er fullstendig åpen for det. Jeg mener at det er en naturlig forventning som man – gjennom de ordinære styringsprosessene – har med tanke på politiet. Men det at Stortinget skal gå inn og vedta en A4-løsning for hvordan dette skal håndteres, vil jeg advare mot.

Hadia Tajik (A) [13:03:05]: Det er greitt at statsråden ikkje vil detaljstyra. Det er òg greitt at dette skal vera ein del av politireforma, og at distrikta skal jobba systematisk med dette over tid, men korleis ser eigentleg statsråden for seg at ein skal gjera det når konsulentrapporten, som dei sjølve bestilte og fekk, har dokumentert at handlingsrommet i politidistrikta er redusert med godt over 400 mill. kr?

Statsråd Per-Willy Amundsen [13:03:30]: Det er litt underlig å lytte til representanten Tajik som jeg nå oppfatter kritiserer meg for for mye detaljstyring. For sist var det at man ikke styrte politiet nok, så det er litt vanskelig for meg å følge med på hva jeg blir beskyldt for av representanten Hadia Tajik. For noen uker siden var det at jeg styrte for mye – eller var det motsatt? Uansett er det sånn at de viktige problemstillingene som reises i dette representantforslaget, vil håndteres gjennom politireformen ved pågående prosesser. Så oppfatter jeg at det å pålegge politiet ytterligere tiltak – ytterligere styring – nødvendigvis ikke er den beste måten å håndtere det på.

Hadia Tajik (A) [13:04:34]: Det er ikkje sikkert at eg kan oppklara forvirringa i statsråden sitt hovud, men eg kan godt gjenta spørsmålet mitt. Når ein forventar at dette er noko politidistrikta skal løysa innanfor rammene av sin økonomi og innanfor rammene av politireforma, er spørsmålet ganske enkelt: Korleis skal ein få til det, når dei under Framstegspartiet si leing har fått eit vesentleg redusert handlingsrom, nesten ein halv milliard kroner mindre enn det dei hadde før? Det er dokumentert av ein konsulentrapport som dei sjølve har bestilt – altså av uavhengige fagfolk, det er ikkje noko Arbeidarpartiet seier. Men uavhengige fagfolk, som Framstegspartiet sjølv har bedt om at ser på økonomien til politidistrikta, seier at handlingsrommet har vorte vesentleg redusert.

Så når han ikkje har tenkt å ta noko initiativ og ikkje har tenkt å vera nokon pådrivar eller har tenkt å sikra økono-

mien deira, korleis skal ein då løysa desse oppgåvene knytte til organisert kriminalitet når ein ikkje sikrar dei det økonomiske handlingsrommet for faktisk å kunna få det til?

Statsråd Per-Willy Amundsen [13:05:31]: Det bør kanskje ikke være nødvendig å minne representanten Tajik om at vi faktisk gjennom disse årene denne regjeringen har styrt, har lagt til rette for et historisk løft for politiet. Ja, vi gjennomfører en politireform som er krevende, og som selvfølgelig oppfattes som krevende der ute. Det har jeg stor forståelse for. Det betyr også at man i noen sammenhenger driver med detaljstyring. Det er riktig at det kan være krevende, men så underslår representanten det faktum at vi i denne stortingsperioden har økt handlingsrommet til politiet med 2,6 mrd. kr. Man underslår også det faktum at vi gjennom dette året og i denne perioden har fått et historisk løft i antall årsverk i politiet. Så denne beskrivelsen står ikke til troende. Men vi følger utviklingen i politiet tett, og vi vil også sørge for at politiet i det videre har gode rammevilkår for å kunne levere på sitt viktige oppdrag til samfunnet.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anders B. Werp (H) [13:07:00]: Jeg vil takke Arbeiderpartiet for at man løfter denne debatten, og det er også grunn til å takke representanten Böhler spesielt for et vedvarende og parallelt engasjement til mitt eget på dette feltet.

Så ser og hører vi en debatt i salen om innretningen på dette arbeidet videre. Det er ingen tvil om – i forlengelsen av det statsråden sier – at dette er noe både justisministeren og regjeringen er veldig opptatt av.

Så kobles dette til virksomhetsanalysen i replikkordskiftet, med en påstand om at den viser at regjeringen svekker mulighetene for politiet til å arbeide mot organisert kriminalitet og gjengkriminalitet. Det er feil, helt feil. Denne regjeringen har ikke bare styrket politiet med ressurser og mannskaper, denne regjeringen har også styrket politiet på det området som politiet etterlyste mest da vi kom inn i regjeringkontorene. Og hva var det? Jo, det var mannskaper. Det var polititjenestemenn og -kvinner, som politiet selv sa var det viktigste for å kunne løse sitt samfunnsoppdrag. Det virksomhetsanalysen sier, er at den prioriteringen regjeringen har foretatt, som er i tråd med politiets prioritering, om å styrke mannskapsstyrken, medfører at ressurser må tas fra et sted. Og regjeringen har vært helt åpen på – i alle fire årene – at konsekvensen er at budsjettene for de frie midlene i politidistriktene blir noe redusert. Men vi har styrket politiet på det som politiet var mest opptatt av: flere menn og kvinner i uniform på gatene, i påtaleseksjonene, i det forebyggende arbeidet og i etterforskningen. Det styrker politiets mulighet og evne til å bekjempe organisert kriminalitet. Det er ikke, slik det framkom i replikkordskiftet, å svekke handlingsrommet. Tvert imot, denne regjeringen har styrket både handlingsrom og kapasitet til å bekjempe organisert kriminalitet.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Votering

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 13 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 8 og 9, fra Rigmor Andersen Eide på vegne av Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslagene nr. 11 og 12, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet
- forslag nr. 10, fra Heikki Eidsvoll Holmås på vegne av Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne
- forslag nr. 13, fra Marit Arnstad på vegne av Senterpartiet
- Presidenten gjør oppmerksom på at forslag nr. 3 er trukket.
- Forslag nr. 12 er under debatten omgjort til oversendelsesforslag og lyder i endret form:

«Det henstilles til Regjeringen å sørge for at et eventuelt vern av Skarnsundet og Børgin ikke gjennomføres uten at planene har tilslutning fra de berørte kommuner.»

Presidenten vil foreslå at forslaget oversendes regjeringen uten realitetsbehandling. – Det anses vedtatt.

Det votes over forslag nr. 11, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn at marint vern i kystsonen og fjordene først kan bli aktuelt hvis de berørte kommunene støtter verneplanene.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 95 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.20.38)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette Froan, Sularevet og Iverryggen som petroleumsfrie områder.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 96 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.20.52)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 8 og 9, fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en nasjonal strategi for marint vern som oppretter et økologisk sammenhengende nasjonalt nett-

verk av marine verneområder, med de vernebestemmelser som følger av naturmangfoldloven, i løpet av høstsesjonen 2017.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere marine verneområder i hele Norges økonomiske sone i den nasjonale strategien for marint vern, slik at Norge kan nå målet om 10 pst. marint vern innen 2020.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 90 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.21.05)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1, 2 og 4–7 fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det ikke åpnes for petroleumsvirksomhet, inkludert leting og seismikk-skyting, i de særlig verdifulle områdene i Norskehavet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at områdene som er definert som særlig verdifulle områdene i Norskehavet, må prioriteres for nasjonalt vern gjennom nasjonal strategi for marint vern.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten legge frem en faglig oppdatert avgrensning av hele iskantsonen, inkludert «Vesterisen», basert på best tilgjengelige vitenskapelige kunnskap.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det ikke tillates petroleumsvirksomhet i iskantsonen i området som omfattes av forvaltningsplan for Norskehavet.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at en miljøfaglig oppdatert definisjon av iskantsonen, både i Norskehavet og i Barentshavet, etableres i forbindelse med revidert forvaltningsplan for Barentshavet, som er ventet i 2020. Det skal ikke åpnes for petroleumsvirksomhet i eller ved disse områdene.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at kartene i den oppdaterte forvaltningsplanen skiftes ut med kart hvor Vesterisen defineres ut fra den i dag gjeldende definisjonen av iskanten.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.21.23)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen om å følge opp arbeidet med en helhetlig nasjonal plan for marine verneområder og prioriterte områdene som er definert som særlig verdifulle og sårbare (SVO) i dette arbeidet. Stortinget ber regjeringen legge fram en egen sak om dette senest i 2020.

II

Stortinget ber regjeringen sikre de særlige verdifulle områder (SVO) i Norskehavet frem til status for de marine verneområdene er avklart gjennom nasjonal marin verneplan. I påvente av dette videreføres definisjonen av området og rammene for aktivitet som ble fastsatt i den i dag gjeldende forvaltningsplan for Norskehavet (St.meld. nr. 37 (2008–2009)).

III

Stortinget ber regjeringen ikke iverksette petroleumsvirksomhet, inkludert leting og seismikkskyting i Froan/Sularevet og Iverryggen, fram til en helhetlig marin verneplan for alle de norske havområdene er lagt frem for Stortinget.

IV

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med revideringen av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten legge frem en faglig oppdatert avgrensning av hele iskantsonen inkludert «Vesterisen», basert på best tilgjengelig vitenskapelig kunnskap. I påvente av dette videreføres definisjonen av dette området og rammene for aktivitet som ble fastsatt i den i dag gjeldende forvaltningsplan for Norskehavet (St.meld. nr. 37 (2008–2009)).

V

Stortinget ber regjeringen legge til grunn at en eventuell ny definisjon av iskanten skal skje med utgangspunkt i en helhetlig revidering av forvaltningsplanen for Barentshavet og havområdene utenfor Lofoten.

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til II.

Arbeiderpartiet har varslet at de opprettholder støtten til II. De andre partiene har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble med 69 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.22.27)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 13, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre de særlige verdifulle områder (SVO) i Norskehavet frem til status for de marine verneområdene er avklart gjennom en nasjonal marin verneplan for havområdene. I påvente av dette videreføres definisjonen av dette området og rammene for aktivitet som ble fastsatt i den i dag gjel-

dende forvaltningsplanen for Norskehavet (St.meld. nr. 37 (2008–2009)).»

Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 64 mot 35 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.22.45)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til I. Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 94 mot 6 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.23.34)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til IV.

Kristelig Folkeparti, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 83 mot 15 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.23.53)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til III.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.24.09)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til V.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

VI

Meld. St. 35 (2016–2017) – Oppdatering av forvaltningsplanen for Norskehavet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Stortinget samtykker til ratifikasjon av endringer av 15. oktober 2016 i Montrealprotokollen om stoff som reduserer ozonlaget av 16. september 1987.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Åsmund Aukrust på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en sektorlov for vann- og avløpssektoren.»

Det voteres alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling.

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen gjennomgå anbefalingene fra overvannsutvalget (NOU 2015:16), og komme tilbake til Stortinget på egnet måte med forslag til tiltak og virkemidler for overvannsproblematikk, inkludert en vurdering av en egen sektorlov for vann- og avløp.

Presidenten: Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling og forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 57 mot 40 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.25.17)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:78 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Marit Arnstad, Heidi Greni og Kjersti Toppe om en sektorlov for vann- og avløpssektoren – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 7:1 (2016–2017) – Årsmelding fra Stortingets kontrollutvalg for etterretnings-, overvåkings- og sikkerhetstjeneste (EOS-utvalget) for 2016 – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 4 (2016–2017) – Melding for året 2016 fra Sivilombudsmannen – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Dokument 4:1 (2016–2017) – om Melding for året 2016 fra Sivilombudsmannen om forebygging av tortur og annen grusom, umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved frihetsberøvelse – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

Statsrådets protokoller for tidsrommet 1. juli – 31. desember 2016 vedkommende:

- Statsministerens kontor
- Arbeids- og sosialdepartementet
- Barne- og likestillingsdepartementet
- Finansdepartementet
- Forsvarsdepartementet
- Helse- og omsorgsdepartementet
- Justis- og beredskapsdepartementet
- Klima- og miljødepartementet
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet
- Kulturdepartementet

- Kunnskapsdepartementet
- Landbruks- og matdepartementet
- Nærings- og fiskeridepartementet
- Olje- og energidepartementet
- Samferdselsdepartementet
- Utenriksdepartementet

– vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Jenny Klinge på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslag nr. 4, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteses først over forslag nr. 4, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide et tiårig program for forebygging og bekjemping av seksuell trakassering i skolen i tråd med anbefalingene i Likestillingsutvalgets utredning NOU 2012: 15 Politikk for likestilling.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 95 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.27.29)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at anmeldte voldtekter ikke blir liggende på vent hos politiet, men at voldtekt, vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn, herunder overgrep som er dokumentert på nett, prioriteres etterforsket av politiet.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forpliktende handlingsplan mot voldtekt.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen intensivere arbeidet med å endre holdninger knyttet til voldtekt, og sørge for at dommere og meddommere i domstolene får økt kunnskap om voldtekt, særlig «fest- og sovevoldtekter.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 57 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.27.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen snarest sørge for at det etableres overgrepsmottak i hele landet, som også har kapasitet til å ta imot barn.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at arbeidet med grensesetting gjennomfører det helhetlige arbeidet i barnehager og i skolen, og dermed styrke det langsiktige forebyggende arbeidet mot voldtekt.

Presidenten: Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 53 mot 47 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 13.28.02)

Videre var innstilt:

III

Dokument 8:110 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å styrke arbeidet mot voldtekt – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Kari Henriksen på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Jenny Klinge på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 3, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne fra Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 4, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti

Det voteses først over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sette ned et nytt voldtektsutvalg.»

Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble med 53 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.28.56)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti.

«Stortinget ber regjeringen komme med en vurdering av hvorvidt det vil være hensiktsmessig med mer omfattende opplæring av lektommere når det gjelder saker om voldtekt.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget. Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 58 mot 41 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.29.14)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Kristelig Folkeparti.

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å endre straffeloven §§ 292 og 300 ved å ta bort begrepet 'voldtekt til samleie', uten å endre realiteten i straffebudene. Dette for å tydeliggjøre at voldtekt er alvorlig kriminalitet og ikke har noe med frivillig samleie å gjøre.»

Senterpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 85 mot 14 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.29.30)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

«Stortinget ber regjeringen sikre tilstrekkelige ressurser og finansielle rammer for å sikre kvaliteten på de rettsmedisinske prosedyrene og de medisinske rapportene fra voldtektsmottakene.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 82 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.29.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

I

Stortinget ber regjeringen legge frem en ny handlingsplan mot voldtekt.

II

Stortinget ber regjeringen komme med tiltak som konkret sikrer en mer helhetlig oppfølging av voldtekts ofre i møte med offentlige myndigheter, rettsapparatet, politiet og helsevesenet.

III

Stortinget ber regjeringen sikre voldtekts ofre over hele landet tilgang til voldtektsmottak, samt sikre full finansiering av voldtektsmottakene.

IV

Stortinget ber regjeringen iverksette flere tiltak som sikrer kompetanseheving hos politiet og rettsapparatet når det gjelder saker om voldtekt og overgrep.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

V

Dokument 8:127 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjell Ingolf Ropstad, Anders Tyvand, Olaug V. Bollestad og Geir Jørgen Bekkevold om tiltak for å bekjempe voldtekt – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er:

- forslagene nr. 1 og 2, fra Lise Wiik på vegne av Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 3, fra Kjell Ingolf Ropstad på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslag nr. 3, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fjerne adgangen til å gi begrenset opphold til enslige mindreårige asylsøkere mellom 15 og 18 år, ved at Utlendingsforskriften § 8-8 fjernes.»

Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 85 mot 15 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.30.35)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1 og 2, fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprette team mot menneskehandel som kan oppdage ofre og forhindre at barn blir utsatt for menneskehandel eller rekruttert til kriminelle miljøer fra asylmottak.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om lovfesting av ansvaret for enslige mindreårige asylsøkere, hvilken omsorg disse barna har krav på og hvilke krav som stilles til mottak med enslige mindreårige asylsø-

kere.»

Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti ble bifalt med 53 mot 47 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.30.54)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen sikre at førstelinjetjenesten til barnevernet, politiet og Utlendingsforvaltningen har tilstrekkelig kompetanse om menneskehandel som involverer barn.

II

Stortinget ber regjeringen gjennomgå taushetspliktsreglene for førstelinjetjenesten til barnevernet, politiet og Utlendingsforvaltningen for å sikre at disse ikke er til hinder for samarbeid i saker som gjelder mindreårige ofre for menneskehandel.

III

Stortinget ber regjeringen sikre økt kompetanse på menneskehandel hos dem som representerer enslige mindreårige asylsøkere.

IV

Stortinget ber regjeringen sikre at enslige mindreårige asylsøkere med begrenset opphold på grunn av manglende ID bosettes umiddelbart.

V

Stortinget ber regjeringen opprette en sentral enhet med ansvar for oppfølging av mindreårige ofre for menneskehandel og veiledning til lokale barnevernkontor i saker hvor menneskehandel mistenkes.

VI

Stortinget ber regjeringen gi Statens barnehus ansvar for å avhøre barn som er utsatt for menneskehandel, på lik linje med andre overgrepsutsatte barn.

VII

Stortinget ber regjeringen sikre alle barn som er utsatt for menneskehandel, tilgang til spesialisthelsetjenesten slik at de raskt kan få hjelp til å bearbeide traumer.

VIII

Stortinget ber regjeringen sikre rask bosetting av enslige mindreårige asylsøkere, særlig de mellom 15 og 18 år som er spesielt sårbare for rekruttering til menneskehandel, for å sikre en stabil omsorgssituasjon og at oppfølgingsansvaret blir tydeliggjort.

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til V, VI, VII og VIII.

Høyre og Fremskrittspartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 52 mot 46 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 13.31.11)

Presidenten: Det votes over komiteens innstilling til I, II, III og IV.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IX

Dokument 8:100 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Rigmor Andersen Eide, Hans Fredrik Grøvan, Geir Jørgen Bekkevold og Kjell Ingolf Ropstad om styrket innsats mot at barn utnyttes i menneskehandel – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt ti forslag, fra Jan Bøhler på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at fagmiljøer i politiet som arbeider mot organisert kriminalitet, ikke svekkes, men styrkes, ved ny organisering av de nye politidistriktene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at politiet er i stand til å møte de kriminelle gjengene og den organiserte kriminaliteten på en god, langsiktig og konsentrert måte.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke det lokale forebyggende arbeidet mot gjengkriminalitet.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at taushetsplikten ikke er til hinder for god tverretattlig og tverrfaglig samarbeid for å nå unge gjengmedlemmer og forebygge at flere ungdommer rekrutteres til kriminelle gjenger.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at politiet har særlig innsats rettet mot gjengmiljøer som har fotfeste i boområder, nær skoler eller i nærheten av organiserte fritidsaktiviteter.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge bedre til rette for

at politiet skal kunne bruke oppholdsforbud for å forebygge voldshendelser og vurdere om det bør gis mulighet til å ilegge oppholdsforbud i særlige områder etter endt soning.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et systematisk arbeid med exit-program for gjengmedlemmer.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bedre oppfølgingen av og tilbudet til mulige ofre for organisert kriminalitet, som ofre for menneskehandel og tvangsarbeid, og dermed også legge til rette for å avdekke og etterforske flere bakmenn og oppklare flere saker.»

Forslag nr. 9 lyder

«Stortinget ber regjeringen styrke Norges internasjonale innsats mot organisert kriminalitet, særlig gjennom Europol og Østersjøsam arbeidet.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en sak for Stortinget om oppfølging av Meld. St. 7 (2010–2011) Kampen mot organisert kriminalitet, herunder arbeidet med å «følge pengene».»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 58 mot 42 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 13.32.00)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre slikt

v e d t a k :

Dokument 8:121 S (2016–2017) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jan Böhler, Hadia Tajik, Lene Vågslid, Kari Henriksen og Jorodd Asphjell om å bekjempe gjengkriminalitet og organisert kriminalitet – vedlegges protokollen.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Sak nr. 12 [13:32:22]

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 13.33.
